

بایگ

گوقاریکی سیاسی گشتیہ

سہیل

خستنه سار نیت:- جالاک
chalakmuhamad@gmail.com

هاوینه ههواره کانمان

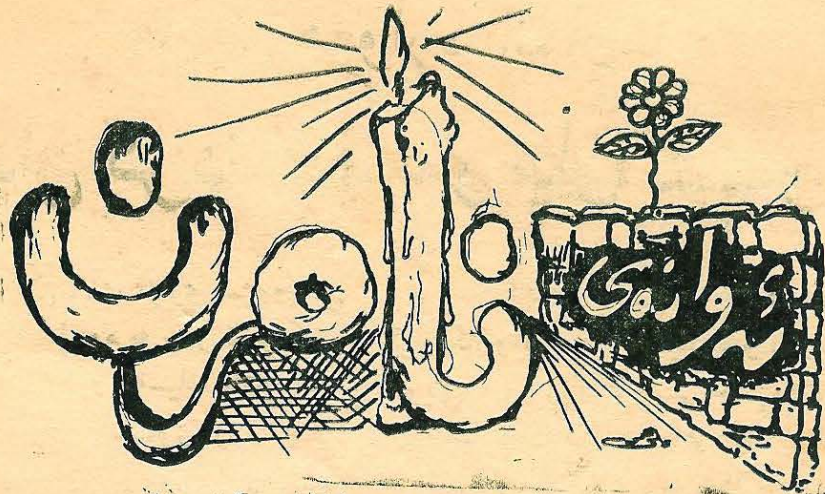
ئاوهدان گردنه و میان ئهوی

دلسوز

کراوه کان و تازه گردنه و میان ، و دروست گردنی شوینی تازه و زیاد گردنی خزمهت گوزاری ، ههروه ها خه لکیش « قطاعی خاص » له هاوینه ههواره کان و شوینی تایه تی یان دروست کرد به شیوه یه کی سه ره تایبی و دوا که وتوبو پیشک ه ش گردنی خزمهت به میوانه کانی که هاتوبون بو هاوینه ههواره کان ، له گهل ئه مه شدا ئه م کرده وانه ئه وه نده نه بوون که به فراوانی و ته وای پیویست به ریته سهر به لکو به شیوه یه کی ته نگ بو که له نه بوون چاتر بوو چونکه به راستی ئه و ماوه یه ی که به یانه که ی تیا ده رکرا تا کاتی چون بو هاوینه ههواره کان ماوه یه کی زور کورت بو که نه ده توانرا له و ماوه کورته دا له وه زیاتر بکریت نه وه بووه هوی ئه وه ی که شتی زورتر نه کریت

ئه وانه ی که چون بو هاوینه ههواره کانی کوردستان وهک شه قلاوه ته ماشایان ده کرد چه ماوه ریکی گه وره له هه موو لایه که وه هینا وه بو شه قلاوه زوریان شوین نووستن و رابواردن و خواردنیان ده ست نه ده که وت و خزمه تی سه ره تاییشیان نه دی ، جا پویه ئه مه سال به هوی نزیک بونی گردنه وه ی هاوینه ههواره کانمانه وه و ا چاوه ری ده کرا که کار به ده ستانی ده ولت له ده سگای گهران و هاوینه ههواره کان له ده میکه وه نه خشه یان کیشابی بو پیش خستنی و ئاوه دان گردنه وه ی هه موو هاوینه ههواره کانی کوردستان پاش ئه وه ی که ئاسایش و هینمی به هه موو لایه کی وولاتا بلاو بو وه له گهل ئه مه شاتایستا هیچ به ده ره نه که وتوه و دیار نه له و بریارانه ی دراوه بو دروست گردنی برانه لاپه ره ۸

دوای ده رکردنی به یانی ۱۱ ی ازاری میژوویی ئاسایش و هینمی بالی کیشایه وه به سهر ناوچه کانی نیشتمانا که ئه مه ئامانجی هه موو که سیک بوو چونکه به هوی ئاسایش و هینمی وه ئاسوی رووناکی پیشک ه وتنی وولات کرایه وه له زور روه وه که یه کی که له وانه ئاوه دان گردنه وه ی هاوینه ههواره کانمان بوو بو ئه وه ی له هه موو لایه که وه جه ماوه ری گهل رووی تی بکه ن و کاتی هاوینی گهرم به خوشی و فینکی به رنه سهر ، هه موو عیراقی یه که شادمان بوو به وه ی که هاوینه ههواره کانی کوردستان ئاوه دان ده کرینه وه وه ئه و روخاندن و ویران کردنه ی که له ماوه ی ده سالی شه ری برا کوژی دا به سه ری هات هه موو لایه ری و سهر له نوی ریک و پیک بکریته وه و ئاوه دان بکرینه وه ، بوچی ؟ چونکه هه موو له و باوه ره دان که پیشک ه وتنی پروژهی هاوینه ههواره کان وه هاتنی خه لک له هه موو لایه که وه بو یان سوودی زوری گشتی تیدایه وه که ژبانیکی پر له کامه رانی بو زور به ی زوری دانیشتونانی عیراق وه بلاو بوونه وه ی ده ستمایه یه کی گه وره به ناوچه کانا وه ئیشس زور بوون بو خه لک وه که وولاته پیشک ه وتوه کانی تر که هاوینه ههواریان هه یه که ده سته که وتیکی گه وره ده چیته خه زینه یانه وه به هوی ئه م هاتن و گه رانه وه وه ههر وه ها پله ی روشن بیری و کومه لایه تی گهل به رز ده کاته وه ، وه دوستانه تی و برایه تی به کی پته و به ناو هه موو ئه و نه ته وانه دا بلاو ده کاته وه که دین بو ئه م هاوینه ههواره و وه ده یان ناسین به بیگانه باش ده رکردنی به یانی ۱۱ ی ازار هه نگاوی باش ترا بو پیشختن و ئاوه دان گردنه وه ی هاوینه ههواره کان وه لایه رددنی شوینه روخینراوو و ویران

کونفوشیوس

پشتا و پشت نه گیرینه ووه لسی نه کولرینه ووه ،
 •• نه مه جگه له ووه ی که ریبازی بیری کونفوشیوس
 ده وریکی گه ووه ی گیراوه بو نه ووه ی تا کاریش
 بکاته سهر ئاینزاکان « طائولی » و « بوذی » و
 بگره ناتوانی ین لی یانی جیا بکه ینه ووه •

بنچینه ی فهلسه فه کانی - کونفوشیوس - له
 سه دوو به ردی بناغهی گه ووه دامه زربنراوون ••
 یه که میان : « له گهل ویزدانی خوتا پاک به » ••••
 که نه م پاک یه شی ناو ناوه « شونج » •• دو ووه میان
 « له پوخته ی نه و پاک ی و بی گه ردی یه شس بکه به
 شیرازه ی خوبه ستنه ووت بو چاکه و به رژه ووه ندی
 کومه لانی خه لک » که به زار او هی تابه تی خوی
 نه میشیانی ناو ناوه « شو » : ههر له بهر نه مه شه
 که به شیک له حیکه تی فهلسه فه که ی ته رخا ن
 کرد ووه بو مه سه له ی خوشه ویستی دایک و باوک و
 نازایه تی و راست گو یی و جه وان مه ردی ی
 کونفوشیوس ، نه مانه ی هه مووی له خویدا
 کو کرد بووه ، به م هویه ووه کومه لیک ی پاک ی له
 لاوان و قوتایان و شاگردانی فهلسه فه که ی له دور
 گرد بوو بو نه ووه ، کونفوشیوس له ته مه نی ۲۱
 سالی دا نه بی که قوتابخانه ی بیری کونفوشیوسی
 نه کاته ووه بو نه و گه نجانه ی که بیانه وی له وراستی یانه
 برانه لاپه ره ۸

به نیازی ناسینی نه و گه ووه پیاوو مروقه
 نه مرانه ی له کاروانی تیکوشان و پیش خستی
 مروقایه تی دا ، وه له هه مو و نه مه یدان و
 ریگایانه دا که په یوه ندی یان به بیری ئاده میزاد و
 شارستانی به تی ژبانه ووه هه یه ، « براه تی » له م
 ژماره یه ووه ، ههر جاره ی یه کیک له و نه مرانه به
 خوینه رانی خوی نه ناسینی ، وه له شیوه یه کسی
 پوخت ده رباره ی ژبان و کرده ووه به خستی زیندوی
 نه وان نه دوی ، نه و نه مرانه ی له م گوشه یه دا به
 خوینه ریان نه ناسین • له گه ووه پیاوانی زانیاری و
 سیاسی و کومه لایه تی و سوپایی و ئابوری و نه ده بی
 چله روز هه لاتاو چ له روز ئاوادا ، که ئاشکرایه نه م
 جوره ئاوردانه ووه یه له م قوناغهی نه مروی
 نه ته ووه که ماندا کاریکی به که لک و پیوسته ، بو
 ده وله مه ند کردنی روشن بیری ی و گه یشتن به و
 پله یه ی پیوسته ئیمه ش بیگه نی •

نه توانین بی ترس نه ووه بلین که کونفوشیوس
 جگه له و پیغه مبه رانه ی که په یامیکی ئاسمانی یان
 له پیش نه ودا ، به مروق راگه یاندوه ، گه ووه ترین
 ده وری دیوه له گورینی بیرو باوه رو په ووه رده و
 بیر کرده ووه ی ئاده میزادا ، راویزو و بیر دوزو
 « تعالیم » ه کانی کونفوشیوس تا نه مرو که دوو
 هه زار و پینج سه د سالی شس به سهر مردنیا ،
 رابورد ووه ، هیشتا ههر له زمانی چینی یه کانه ووه

هه ره کانه پيشه

شيخ محهمهد هه رسين

زوير دهبن ، بهلام ناچارم وهلاميان بدهمهوه بهو
هيوايه ي نهو گله مهندي بهو رمخنه به بگوردريت
به ئيشي به كهلك بو نه ته وه كه مان .

براين : .. ئاشكرايه فراوانى ئاوات ژيانى
خوش كردوو نه گينا ژيان زور تهنگه ، بويه
پيشكه و تنى هه موو كومه ليك به ستراره به ئاواتى
روله كانى له ژيان . واته هه ر كومه لى ئاواتى
به رزى هه بوو نه گاته ژيانى كامه رانى و سه ربه ستنى
ژيان و نه وى ئاواتى به رزى نيه به په ستنى و كويله يه تنى و
ديلى ژيان نه با ته سه ر چونكه نه ويان هه موو شتى
به خوى ره وا نه بينى و خوى به شياوى هه موو
جيگه يه كه نه زانى ، نه ميان هه چ به خوى ره وا نا بينى و
نه ويان برواى وايه نه توانى بگاته نه وان هه ده يه وى و
نه ميان برواى به خوى نيه وائه زانى شياوى
نه و جيگه و شوينه نيه . . .

ليره دا پرسياريك خوى نه سه پينيت نه و يشس
نه وه يه ئايا كومه ل چون ده بينه خاوه نى ئاواتى
به رزو چون ئاواتى به رزو نزم له يه كه جيا نه كاته وه
به وه لاميكي كورت نه ليم نه نه نجامى لى بور دنى
خوينده وارو زانو روشن بيران ، چونكه هه چ
كومه لى نه بو ته خاوه نى ئامانجى به رزو نه گه يشتو ته
خوش گوزه رانى و پيش نه كه و تو وه پيش نه وه ي
روله زانو لى زانو روشن بيره كانى له خويان
نه بور دن نه بو نه پيشه روى ساده ي كومه له كيان

بروام وايه يه كى له هو سه ره كيه كانى پيشس
كه و تنى گه لانى پيشكه و تو رمخنه يه به مهرجى
رمخنه بو رمخنه نه بى ، بهلكو به مه به ستنى راست
كردنه وه ي هه له بى ، نه و كومه له ي رمخنه گر تنى
تيا ئازاد نى يه ، بروا ناكه م پيشس كه وى چونكه
مرق نيه هه له نه كات ، نه م ميلله تانه ي گه يشتو وه
نه م پله يه ي پيشس كه و تن له نه نجامى نه وه يه كه
ماوه يان هه يه رمخنه له يه كتر بگرن و كاتى به هه له
نه لين فلا نه كارت هه له يه توره نابى و كاتى به
كه سيكيان نه لين تو له فلا نه ميدان دوا كه و تو يست
سو پاسى نه و كه سه نه كات و زور مه منوون ده بسى
به لام به داخه وه لاي ئيمه خه لكى هه ن ته نها بو
نه وه ي خه لك پيان بليت نه وانه نقت نه زانن و
تيگه يشتون سه رى زمانيان و ژيرى زمانيان رمخنه و
گله مهندي به و به هه چ جوريكيش ئاماده نين نه و
كاره ي لايان وايه نه و خه لكه نازانن بيكه ن
خويا نيكه ن .

بو وينه هه ر خوينده واريك نه بينيت هه زارو يه كه
گله مهندي هه يه ، نه مه بو وايه ، نه وه بو ناكه ن و
تاكه ي وا بين و نه وه بو وا هات و نه وه بو وا چو
فلان شت بو ناكه ن و فلان ناته و او ي بو ته و او ناكه ن
به راستى سه يره خه لكى كى خو به شاره زاو لى
زانو كه م و كوررى زان داوا بكه ن بو يان بكرى
وه كه نه وان به ر پرسيار نه بن له وه ي نه ي لين !!
هه رچه ند نه زانم خاوه ن پرسيارو رمخنه كان

واته ، تاكو ئەوان وەك « موم » نەسووتابن گەل
لە تاریکی رزگار نەبوووە و ریگای خوی
نەدوژیووەتەووە .

ئەمەش لە بەر ئەوێه زوربەهێ زوری کومەل
لە مانای ژینانی پر کامەرانی و سەر بەستی لە مانای
ژیان بی ئاگان و نازان ئەوانە مانایان چی یەو چون
وە دی دین بە کورتی واتە نازان ئاوات بەرزێ و
ژینانی پر کامەرانی واتە چی ، بویە پیویستە ئەو
پەشەهێ کومەل کە مانای ئەزانن خوی بکاتە
پیشەر و پی لە حەسانەووە و خوش گوزەرانی
خوی بنیت لە ریگای سەرکەوتنی نەتەویدە .
واتە پیویستە بچنە ناو رەش و رووتی
نەتەووە کە یانەووە لە خەوی غەفلەت هەلیان سین و
تییان بگە یەنن ژیان ، سەر بەستی خوش گوزەرانی
واتە چی و پیشکەوتن چون و نە چ ریگایە وە دی
دیت ، کورد ووتویە قسە هەیه قسە رائە کیشی ،
بویە دیسانەووە پر سیاریکی تیش خوی سەپاند
ئەویش ئەوێه : ئایا ئەو بەشەهێ کومەلی ئیمەهێ
کورد دابەزیو نەتە ئەو مەیدانە ؟ ئەگەر دابەزیون
بو وایین ؟

پیش ئەوێه وەلامە کە بدەمەووە داوا ئەکەم لە
خوینەرەووە بەریزەکان لە کاتی خویندەنەووە
وەلامە کەم دا دەرویان فراوان بی و وا نەزانن لەو
وەلام ئەدەمەووە ئەمەوی هەر یە کەمان روژی چەند
دەقیقە یەك تەرخان کەین بو دوان لە
مەبەستم ئەوێه بی لە روو دامان پی لە راستی
بنیم و خوم و خەلکی نەخەلەتینم بویە بەو جورە
وەلام ئەدەمەووە ئەمەوی هەر یە کەمان بو دوان لە
گەل خومان لە رووی باری نالە باری نەتەووە کەمانەووە
بەلکو بتوانین دەرمانی دەردەکانی نەتەووە کەمان
بدوژینەووە . ئەمەش وەلامە کە بە کورتی :
ئەلیم نەه !!

بو شی کردنەووە مەبەست با بە سەر
پیه کەووە سەپریکی رابووردوی نەتەووە کەمان

بکەین بزاین چون بوین و ئیستا چوین : -

۱ - نەتەووە ئیمە : -

أ - دانەری بەردی بناغەهێ شارستانیەت و
فەرمان رەوایی بووە لە کوندا .
ب - بە شەهێ میژوو کورد شا ررەگی
ررەگەزی ئاری یە .

ج - بە شەهێدی شوینەوارە کونەکانی
وولاتە کەمان نەتەووە ئیمە هەزاران سالە ئاشنا یە
لە گەل شارستانیەت ، ئاشور ناسر پال ئەلیت :
کاتی شارەزوورم گرت پیشەبیه کانیانم بەرد بو
وولاتی خومان ، کە ئەمە ئەکاتە ئەوێه زوربەهێ
شارستانی یەتی در اوسی کانمان بەرەمەسی بیرو
دەست و بازوی رولەکانی ئیمە یە .

د - ۷۰۰ سال پیش میلاد گەورەترین
ئیمپراتوریەتی دامەزراندووە ، ئاخو چەند هەزار
سال پیش ئەوێه ئاشنا بووە لە گەل شارستانیەت و
فەرمان رەوایی دا .

ه - خو ئەگەر بویرین بلین «شانەدەری نزیك
پارزان» کوردستانە ، ئەشتوانین بلین کوردستان
لانکەهێ گادەمیزادە ، چونکە هەیکەلی ئینسانی
کامل لە ئەشکەوتی شانەدەر لەم سالانەهێ دوایدا
دوژرایەووە کون ناسەکان گوتیان ئەم ئینسانە
کاملە ۶۵ هەزار سال پیش میلاد زیاوە .
و - بە دریزی تەمەنمان هەولمان داوہ بو بە
دەست خستی سەر بەستی .

ز - لە سەرەتای چەرخێ ۲۰ وە تا ئەمرو زیاتر
لە ۱۰ شورشمان کردووە لە هەموویا عسکریا
سەرکەوتوین سیاسیا دوراندومانە ، ئایا ئەوێه ناکاتە
ئەوێه وەلامە کەم جیگای خوی بیت ؟ جا لە سەر
سەیر ترە کولولسی لەوێدایە زوربەهێ
خویندەوارە کانمان ئەم راستی یە ئەزانن بو
سەدان کولکە خویندەواری وەك منیان گوتووە
لە هەموو مناسەباتیکدا ئەوانە باس ئەکەن ، بی

٢٠ دکتور ٦ پاریزه ٤ - ٥ ته ندازیاری تیا بووه نه
سه ره تاوه پاشس سالی ٩٦٣ یش ٦ - ٧ ته فسهری
سوپایی هاتونه ته ناویه وه، له کهل چهند ته فسهریکی
پولیس، ته و باره گرانه له سهر شانی نیوه
خوینده وارو کولکه خوینده وارو جوتیارو کریکارو
کاسبکاری نه ته وه که مان بووه. تیا ره وایه
شورشیکی وا گه وره و گران به و جوره بی و نه وانی
خویان به لی زانو تیگه یشتوو داده نین سهره رای

٢٠ دکتور ٦ پاریزه ٤ - ٥ ته ندازیاری تیا بووه نه
سه ره تاوه پاشس سالی ٩٦٣ یش ٦ - ٧ ته فسهری
سوپایی هاتونه ته ناویه وه، له کهل چهند ته فسهریکی
پولیس، ته و باره گرانه له سهر شانی نیوه
خوینده وارو کولکه خوینده وارو جوتیارو کریکارو
کاسبکاری نه ته وه که مان بووه. تیا ره وایه
شورشیکی وا گه وره و گران به و جوره بی و نه وانی
خویان به لی زانو تیگه یشتوو داده نین سهره رای

٢٠ دکتور ٦ پاریزه ٤ - ٥ ته ندازیاری تیا بووه نه
سه ره تاوه پاشس سالی ٩٦٣ یش ٦ - ٧ ته فسهری
سوپایی هاتونه ته ناویه وه، له کهل چهند ته فسهریکی
پولیس، ته و باره گرانه له سهر شانی نیوه
خوینده وارو کولکه خوینده وارو جوتیارو کریکارو
کاسبکاری نه ته وه که مان بووه. تیا ره وایه
شورشیکی وا گه وره و گران به و جوره بی و نه وانی
خویان به لی زانو تیگه یشتوو داده نین سهره رای

٢٠ دکتور ٦ پاریزه ٤ - ٥ ته ندازیاری تیا بووه نه
سه ره تاوه پاشس سالی ٩٦٣ یش ٦ - ٧ ته فسهری
سوپایی هاتونه ته ناویه وه، له کهل چهند ته فسهریکی
پولیس، ته و باره گرانه له سهر شانی نیوه
خوینده وارو کولکه خوینده وارو جوتیارو کریکارو
کاسبکاری نه ته وه که مان بووه. تیا ره وایه
شورشیکی وا گه وره و گران به و جوره بی و نه وانی
خویان به لی زانو تیگه یشتوو داده نین سهره رای

به لی موم هوی ررونایی به به مهرچی بسووتی
نه که له مال دای نین و مالیش ته وه زهنگ بی
ته و انه مان که خوینده وارو لی زانو باسی
هه له و چه وتی و راست و نا راست ته کات کاتی
میلله تیان داوایان لی ته کات پیشکه ونو ریگایان
نیشان دهن و بیته چاو ساغ ته فهرمومن: ته لین له
گه کئی یشس بکه م ته مه یشته که فلان و فلان
هه لسورینه ری بن؟ یان ته لین ته ی منانه کانم چی
لی بکه م؟ ته وانه شس که پله یه که یان چهند پله یه که
له وان خوارترن له کوره کانیاندا ته م قسه و باسانه
هه یسه: -

له سهر میزی رابواردن و سامان سووتاندن په کی
ته فهرمویت: ته ری خانووه که ی فلاتتان دیوه چونو؟
ته وی تر ته لیت به سهری جه ماعت فاهن ئورته په کی
کریوه پیاو ههر چه ز ته کا سهری بکا
په کی ته لیت: فلان ئلاجه په کی زور «کییاری»
کریوه جگه له وه ی ته مریکی په زور جوانیشه په کی
ته لی دوینی شه و فلان ١٠٠ دیناری سووتاند، ته وی
که ته لیت، فلان لای خوی ره فیه که چی ده عوه تیکم
کردبوو که س ئاگای لی نه بوو واته خو... هه ند

له کاتیکا ته وه جوری بیر کردنه وه یانه که کولکه
خوینده واریکیش یشته که ی بو ته کات یان ناوو
ناوره ی لی ته نی یان لچی لی هه له ته قرچینی و
ته لیت فلان ماموستایه و پیشروه کورینه، کاکسی
خوینده وه تووره مه به به لگه م بوته وه ی ته و خه لکه
وان و دواکه و توون له خزمه تی میلله تی خویان فهرمو:
نه ته وه که مان ١٠ ساله له شورشدا به و سهر تاسهری
کوردستانی گرتونه وه ته م شورشه گه وره و گرانه

پاشماوهی هاوینه ههواره کانمان ..

چهند اوتیلیکی گه و ره شوینی تازه ، وا دیاره ئەم وەرزهش وهك پار ئەبی ، هاوینه ههواره کان دەستیان لی نهدراوه و ئاوه دان و تازه نه کراوه ته وه وهك جار ان چون ویران کرابون وا به ویرانی ماونه وه بویه ئەلین بو ئاوه دان کردنه وهی هاوینه ههواره کان ئەبی نه خشه ی به په له ی بو بکیشریت که به زوترین کات ته واو بکیریت وه ههروه ها نه خشه ی چهندساله ی بو بکیشریت بو چاکردن له سهر خو بو ئەوه ی له پاشه روژا له هاوینه ههواره کانی ولاته پیشکه و توه کان دوا نه کهوی وه بگه رین له کوردستانا هاوینه ههواره ی خوشی تازه بدوز نه وه و ئاوه دانی بکه نه وه وه جی و شوینی دانیشتنی پیوستی و رابواردنی لی دروست بکیریت بوئه وانه ی ده بن به میوان له و شوینانه دا وه ریگاوبان ریک بخیریت چونکه ئەوانه ی ده چن بوئه و هاوینه ههواره نه گه ر ریگاباش نه بو ناگه نه ئەو شوینانه له بهر ئەوه ئەبی توری ریگای هاتو چوی اوتومویل ته واو چاک بکیریت و تهخت بکیریت ، وروناکی کاره باو ئاوی خاوین به و شوینانه دابلاو بکه نه وه وه شوینی خویندنه وه دابنریت له گه ل شوینی رابواردن وه دوکانو بازار بیی بوو کرینو و فروشتن جگه له مانه چی پی ویستی ژیا نه بیی

پاشماوهی ئەوانه ی نامرن ..

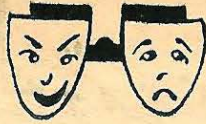
جائهم کرده وانه و ئاوه دان کردنه و هوش ئەبی به هوی شاره زایانه وه بکیریت به هوی ئەوانه وه که شاره زای زوریان هه یه له م ئیشه دا واته ئەبی به هوی شاره زای ییگانه کانه وه بکیریت که له م ئیشه دا دهستی بالایان هه یه ئەوه ی که ئیستا پی ویسته بکیریت زور به په له ئەوه یه که رامه تی حه قی ئەو میوانانه بهیترینه دی که دین بو هاوینه ههواره کان و ده زگا کانی میری له گه ل خه لکی ترا هاوکاری بکه ن بو هینانه دی ئەم مه به سته وه کار به دهستانی میری هانی ئەوخه لکانه بدن که له م ئیشه دا هه لده سورین که ئەرکی سهر شانیان به یاشی به رن به ریوه بو یه دا واده که بن لده سگا کانی میری که بو ئەم وەرزه یه هه ول و ته قه لایه کی بی پشو بدن وه ده ستیک بین به هاوینه ههواره کانا و ئاوه دانی بکه نه وه و ئەوه ی پیان چاک کرا چاکی بکه نه وه وه ریگاوبانی که پیا دهرون بو ئەو هاوینه ههواره نه هه موی تهخت بکه ن وریکی بخه ن ، له گه ل ئەوه وه مو که مو کوریه ی که هه یه ئەبی دیسان هه ول بدیریت بو دانی نه خشه ی جیاواز بو کاتی دورودرێژ بو ئاوه دان کردنه وه و خوش کردنی هاوینه

ههواره کانمان تا بگه ین به و ئامانجه ی چاوه ریه ی ده که بن به رامبه ر به خوش کردنی هاوینه ههواره کانمان هه ر وهك پیشینان ووتویانه ریگای دووری هه زار فرسه تی به هه نگاویک ده بردری ئەبیته هوی ئەوه ی که بو ماوه ی ۱۳ سال دوور بخیرته وه له چین ، له دووای گه رانه وه ی ، که ته مه نی گه یشتبو وه ۶۸ سالی .. له وه به دواوه ئیتر خه ریکی گوش کردنی قوتاییه کانی ئەبیت ، تا مردنی له ۵۵۱ ی پیش میلادا .

له دوا ی مردنی کونفوشیوس به دوو سه ده ئیمپراتوری گه و ره « نسن » ویستی هه رچی نووسینیکی کونفوشیوس هه یه بیستینی و له ناوی به ری ، به لام ئەو فه رمان ره وایانه ی دوا به دوا ی ئەو هاتن به پیچه وانه ی « نسن » وه که و تنه بایه خ دان به نووسین و بیره کانی کونفوشیوس ، که به راستی به باوکی حکمه تی کونی چینی ئەژمیردری .

بگه ن که ئەم له سهر بنچینه یی به کسی فه لسه فی نه خشه ی بو کیشا بوون ، هه ر له و سه رووده مه شدا که ری ئەه که ویته پایته ختی « چین » له گه ل « لوئوتزی » دامه زرینه ری ئاینزانی « طائویی » دا یه کتری ئەناسن .

له ته مه نی ۶۷ سالی دا ئەبی ، له جی ، له دایک بوونی خوی ئەگری به فه رمانبه ریکی سیاسی گه و ره ، به لام له بهر ئەوه ی کونفوشیوس ئەیه وی پیری فه لسه فه کانی خوی له فه رمان ره وای دا به کرده وه ، به ئەنجام بگه یه نی ، ناحه زانی لی ئەه که و نه قسه و ئاژاوه بو دروست کردنو ئەمه

نووسینه و دهی موسیقا و گورانی کوردی به نوتهی موسیقا

له نووسینی / انور قره داغی
تیپی موسیقای سلیمانی

ئه مه ئه هینه وه بو نمونه بو ئه وهی بزانی
با روژیک نه یهت ئیمه ش ئاوازه کانمان بیر بچینه وه
نه زانیت • به لکو پیویسته ئه وانهی که ئه مرو نه
کوردی واریمان دا له م رووه وه گه ئه وه ئه زانن
ئاوازی موسیقا بنووسنه وه به نوتهی موسیقا
باینووسنه وه به هوی گوچارو روژنامه کانه وه بلاوی
بکه نه وه بو ئه وهی که لکی لی وه ربگیری ئه گه ر بو
ئه مروش نه بی بو پاشه روژ با بینهته وه بو دانانی
بناغهی هونه ری وه ئه م بناغه یه ش له سه ر ئاوازی
فولکلوری نه بی ناییت وه یان سه ر ناکه وی چونکه
له ری ره وی راستی کوردی لانه دات له شیوهی
کوردی دا •

لیره دا داوا له هه موو براده رو دلسوزیکی
هونه ر مه ندو هه موو خوش خواستی هونه ر ئه که م
که ئه و ئاوازو گورانی به فولکلوریانه ی ئه ی زانن
با بومان بلین هه تا بینووسینه وه به نوتهی موسیقا
به پیی توانا گه ر ماوه مان به دن بلاویان بکه یه وه
بو ئه وهی برا هونه ر مه نده کانمان چ له کوردی واریمان
له دهره وهی کوردی واریمان دا بیزانن که ئه مانه
گورانی و ئاوازی ئیمه ن •• ئیتر چاوری
یارمه تین ••

هه موو ئه زانین که گه لی کوردمان خاوه نی
هونه ریکی پاک و خاوینه و شیوه یه کی تاییه تی خوی
هه یه که جیا ئه کرینه وه له هونه ری گه لانی تر، گه ر
سه رنج بده ین ئه بینن له ئاوازو گورانی کوردی واریمان دا
شمشال و ده هول و زورناو بالابان و طنبور و پوسته و
اداره ••• ئه مانه ده ورریکی گرنگیان هه یه له
گورانی کوردی واریمان دا به تاییه تی فولکلوره کان
که به جوانی شیوه و نه ژادو بنه ره تی خوی پیشان
ئه ه دا •

به لام ئه مرو به داخه وه ئه لین که گه لیک فه و ئه وه
له و ئاوازو گورانیانه ئه مه ش له به رچه ند هویه که
که لی ئه دوین

شنیکی سه ر نه ئه گه ر بو نووسینه وهی
ئاوازو گورانی شیوه یه که هه بوایه وه که ئه مرو، بو
نمونه گه ر له کاتی خوی دا ئه و موسیقایه ی که
«فارابی» لی داوه بو کومه لیک هه موو هاتوو
نه ته پیکه نین پاشان بو هه مان کومه ل ئاوازیکی
تری لی داوه هاتو نه ته گریان وه پاشان ئاوازیکی
تری لی داوه بو هه مان کومه ل هه موو نوستون و به جی
هیشتون ئه گه ر نووسینه وه یه که هه بوایه ئه مان توانی
ئه مرو به ئاسانی ئه و ئاوازه مان بزانیایه چی یه ••
ئیسناش ئه بینن که له هه موو گیتی دا گه وره ترین
موسیقا ناتوانی ئه وه بکا که «فارابی»
کردویه تی له کاتی خوی دا هه رچه ند زاناولی هاتووبی

بیره‌ووری سه‌د ساله‌ی دا

« پیروت »

« ج . ط »

نیشتمانی خویان له خه‌ته‌ری داگیر که‌ران له لایه‌ن بسمارکی قه‌یسه‌ری ئەلمان‌ه‌وه‌و رزگار کردنی پارسی پایته‌خته خوشه‌ویسته که‌یان له داگیر که‌ران له لایه‌ن له‌شکری پروسیای ئەلمانیه‌وه ، وه بو به‌ره‌لستی نوچدان و داچه‌مانه‌وه‌ی چینه‌ خوین مژه‌کانی فەرهنسه به‌رام‌به‌ر به‌ داگیر که‌ران ، ده‌ستیان دایه‌ چه‌ك ، تا له نیشتمانی رزگار کراوی خویاندا ره‌گه‌و ریشه‌ی چه‌وساندنه‌وه‌و خوین مژین و بزولمو زوری چینایه‌تیش له بنه‌ ره‌ته‌وه‌ ده‌رب‌سینن .

گومونه‌ی پارسی چون روی‌دا ؟ کی‌بوون سه‌ر کردایه‌تی‌یان ئە کرد ؟ وه بوچی سه‌ر نه‌که‌وت ؟ وه په‌ندو ده‌ر سه‌کانی چی‌بوون ؟

گومونه‌ چون روی‌دا ؟ :-

ناپلیونی سیه‌م پاش ده‌ست گرتن به‌ سه‌ر فەرهنساو چاره‌ نووسی گه‌لی فەرهنسی‌دا دوای زولمو زوریکی زورو زه‌به‌ند له ره‌نجده‌رانی فەرهنسه ، ده‌ستی کردبوو به‌ له‌شکر سازدان و په‌لامار دانی ئەلمانیا بو به‌ره‌لستی په‌کیه‌تی ئەلمان و په‌یدا بوونی ده‌وله‌تیکه‌ی به‌هیزی پروسی ئەله‌مان له ئەوروپادا ، به‌ نیازی ده‌ست داگرتن به‌ سه‌ر ئەوروپا و ئنجا موسته‌عمه‌ره‌کانی ئەوروپادا . به‌لام له‌شکره‌که‌ی خوی له به‌ر له‌شکری ئەله‌مانیای بسمارک رانه‌گرت و شکا ، هیزه‌کانی بسمارک تا

له ۱۸ / مارتی / ۱۹۷۱ د سه‌د سالی ره‌به‌ق به‌ سه‌ر گومونه‌ی پارسی‌دا را‌بورد .

به‌م بونه‌یه‌وه ، کریکاران و ره‌نجده‌رانی سه‌رتانسهری جیهان بیره‌ووری ئەم روزه میژووینه‌یان کرده‌وه که‌ تیا یا پرولیتاریای پارسی په‌که‌مین راپه‌رینی چه‌کدارانه‌و شورشگیرانه‌ی کریکارانیان به‌ ووشه‌ی ئاگرین له میژووی مروقایه‌تی پیشکه‌وتوودا نووسی .

له ۱۸ / مارتی / ۱۸۷۱ د بو په‌که‌م جار له میژوودا کریکاران و ره‌نجده‌ران ، بو خویان و به‌ سه‌ر کردایه‌تی روله‌کانی خویان ده‌ستیان دایه‌ چه‌ك و راپه‌ریین .

جاران له شورشه‌کانی پیشو تری میژوودا کریکاران و جوتیاران و ره‌نجده‌ران بو چینه‌کانی تری کومه‌ل ، وه له ژیر سه‌ر کردایه‌تی نوینه‌رانی ئەواندا به‌شدار ئەبوون بو ئەوه‌ی بکرین به‌ سووته‌مه‌نی شورشه‌که‌ به‌لام به‌رو بووی شورشه‌که‌ش بو ئەوان نه‌ئبوو ، بو چینیکه‌ی خوین مژی تر ئەبوو که‌ له شوینه‌واری چینه‌ خوینمژه‌ هه‌ره‌سه‌یناوه‌که‌دا کوشک و ته‌لاری ره‌ژیمی تری چه‌وساندنه‌وه‌ی ئەرازانداوه ، شورشه‌کانی جاران ئەبوونه‌ هوی ئەوه‌ی چینیکه‌ی خوین مژی تازه‌ پیاگه‌یشته‌ بچینه‌ سه‌ر ته‌ختی چینیکه‌ی کونی رزیوی لی که‌وتوو .

به‌لام ئەم جاره‌ ره‌نجده‌رانی شاری پارسی به‌سه‌ر کردایه‌تی روله‌کانی خویان و بورزگار کردنی

دیواره کانی پاریس لهشکری فوره نسهی راونا ،
 ئنجا بسمارکی سهر که وتو لويس ناپليون بوناپرتی
 ژیر که وتوو بانگ نه کاته لای خوی و داوی
 نه لراس و لورین و ، تولهی زیان و زهره ریکی زورو
 داگیر کردنی پاریسی لی نه کات ، نه ویش به مل
 که چی و سهر شوری ئیزی لی و نه گریت و
 نه گهرته هو بو پاریس بو نه وهی گه نجینه و
 خه زنه ی به زور له ره نجه درانی فوره نسه کو
 کراوهی خوی و له گهل خوی به ربت و بروا .
 پاشرا کردنی لويس ناپليون بوناپرت نوینه رانی
 بورژوازی و چینه کونه په رسته کان جله وی حوکمیان
 گرتنه دهست به سهر کردایه تی « تیر » ی خوینریژ
 وه هه زوو که وتنه کو کردنه وهی هیزیکی
 چه کدار به ناوی « پاسه وانی نشتمان » هوه .

بهلام ریگهی به ره به ره کانیان نه گرتنه بهر به لکو
 به بیچه وانه ی ریگهی خوبه دهست دوژمنه وه دانیان
 گرت وه بریاریان دا که شهرته کانی بسمارک
 به ملین و چه ک و توپه کانی « پاسه وانی نشتمان »
 بدن به بسمارک و پایته ختیش ته سلیم بیت ،
 حکومه تی نشتمان فروشیش بریاری چه ک کردنی
 پاسه وانی نشتمان ده ره کات و خوی رانه کات نه
 پاریس و نه چیت « فیرسای » بو نه وهی خویان له
 توور ره بی کومه لانی خه لک پیاریزیت و بکه ویتنه
 پیلان گیران دژی کومه لانی خه لکی پاریس .
 پاریسی پایته ختی فوره نسهش به ئابلوقه دراوی له
 لایه ن نه لمانه وه ، برسیه تی و گرانی رووی تی نه کات
 چونکه سهرمایه دارو دهوله مه نده کان به خویان و
 سهروه تو سامانیان وه رانه کهن له شارو هه رچی
 بیان نه چیت نه ئین و نه یه ن .

لهم کاته ناسکه دا کریکاران و ره نجه درانی
 پاریس قاره مانانه رانه پهرن و چه که شاردر اوه کانی
 پاسه وانی نشتمان ده ره نه هین و توپه کانیان
 نه دوزنه وه نه ییده نه دهست جه ماوری شورشگیری
 پاریسه وه له نه نجامی هه لیزاردنی سهر به ست و
 ئازادا چه ندین لژنه ی سهر کردایه تی له خویان

هه ل نه ژیرن و لیژنه یه کی گشتی سهر کردایه تی
 پیک دین له ۹۲ نه ندامی هه لیزردار که تیکه لاوبون له
 هیندی سهرمایه دارو هیندی خوینه وارو هیندی
 کریکارو پیشه وه ره که به داخه وه به شی زوریان له
 نیکوشه ره پیشه وه کان نه بوون وه هه ر ته نیا
 که میکیان لایه نگری پیرو باوه ری سوشیالیزمی
 عیلمی بوون .

تیکه ل و پیکه لی کومونه له چاو خشاندن به
 نه ندامه کانیان ده ره نه کویت : -

- هیندی له نه ندامه کانی کومونه : -
- ۱ - سهروکی کومونه : نه دولف نه لفونس
 نه سیبه - پیشه ی دار تاشی بوو .
- ۲ - فه رمانده ی لهشکری کومونه یارو سلاف
 دیپرسی - کونه نه فسه ر بوو .
- ۳ - فه رمانده ی پولیسی کومونه رائول ریژو -
- ۴ - نوینه ری کومونه له بانگ یوجین قارلان -
 نه مه یان مارکسی بوو .
- ۵ - لی پرسراوی ئیش و سه ناعت لیو
 فره نکل - نه مه شیان مارکسی بوو .
- ۶ - ژه نه رال ناتانیل و بول کلوسیری نه فسه ر تیا
 لی پرسراوی حسابات فره نسوا ژودر -
- ۷ - لی پرسراوی پول لی دان ریمی زفیرین -
 کریکاری برونز بوو .
- جگه له مانه چه ندین که سی وه ک « شال لوژییه »
 میردی کچی مارکس و جوستاف فلوره نزه ی
 ماموستای سوور بوون و لایه نگری کارل مارکس و
 جوستاف کورییه ی ره سام و جول قالیه روژنامه
 نووس و یوجین بونیه شاعری گورانی و نه شیدو
 به شدار بوون .

لیره دا نه وهی شایانی باس بیت که یوجین بوتیه
 شاعری کومونه دانهری نه شیدی « ئینتیرناسیوناله »
 که ئیرو بوته سروودی چینی کریکارو حزبه
 شورشگیره کانی ره نجه درانی جه مان .

جگه له مانه چه ندین وورده بورژوازی و
 پیشه وه رو خه لکی جور به جوری تیا بوو که هه ر
 یه که یان چوره پیرو باوه ریکیان هه بوو ، مارکسیه

— کان له ناویاندا به شه که مه که بوون .

چون کومونه حوکمی کرد؟ :-

کومونه نه نجومه نیکی هه لیز در او بوو له نوینه رانی کومه لانی خه لک که راسته و خو به هه لیزاردنی نازادو سه ربه ست له لایه ن جه ماوه ره وه هه لیز در او بوون . وه هه رچه ند له ناو خویاندا ریک نه بوون ، به لام به گشتی دهنگ بریاری وه که یه کی خه لک و چه سپاندنی دادو نازادی یان دا بو خه لک ، جگه له مه له شکری نظامیان نه هیشت له حیاتی نه و کومه لانی جه ماوه ریان چه کدار کرد ، واته ئیتر سوپای نظامی نه ماو جیاوازی چینایه تی ناو له شکریش له نیوان نه فسه ران و سه ربازاندا لاجوو پولیسس چیکه به نه داتی دامرکاننده وه و کوژانده وه ی خه باتی جه ماوه ر نه هیلد رایه وه به لکو له شوینه واربا پاسه وانی سه ر به کومونه داندان که فرمانیان جی به جی کردنی فه رمانه کانی کومونه بوو . وه زیفه ی حکومه تی کرا به واجیگ بو خزمه تی گشتی وه مووچه ی مه ئموور وه که هی کریکارانی لی کرا واته جیاوازی نه هیلدرا له نیوان ئیش کردنی جیسمی و فیکری دا قازی و حاکمه کان « داد په روه ری » له ریگه ی هه لیزاردنه وه دائه ندران ، هه روه ها بو هیندی وه زیفه ی مه ده نیش هه لیزاردن نه کرا ، مافی هه لیزاردن و هه لیزیران درا به هه موو دانیش توانی پاریس بی نه وه ی هیچ شه رتیک بیننی له بابه ت خوینده واری و نه خوینده واری یه وه یان ده رباره ی بوونی سه رما یه ونه بوونی یه وه ، کارگه کان خرا نه زیر چاوه دیری کومونه وه وه نه وانه ی خاوه نه کانیان رایان کردبوو ده ستیان به سه ردا گیرا .

نه وه ی راست بیت کومونه به ته وای حوکمی نوی هینایه کایه وه که له هه موو حوکمه کانی پیشوو جیا بوو ، وه له رووی هینانه دی وه که یه کی و برایه تی و نازادی یه وه هه نگاوی گه وره یان هه لهینا ، کاربه ده سته کان زوربه یان ره نجه درو هه ژار بوون ، بو وبنه ژنی وه زیری مالیه ی

کومونه فرانسوا جودر ، چل شور بوو له دوکانیکی جل شوشتنا وه هه ر به کریکاری مایه وه . به م جوړه بو یه که م جار له میژووی مرو قایه تی دا یه که مین حوکمی کریکاران و ره نجه دران هینرایه کایه وه ، وه یه که م شیوه ی دیکتاتوریه تی پرولیتاریا هاته دی ، به لام به داخه وه کومونه زور نه ژیا ، ته نها توانی هه فتا « ۷۰ » روژی پرر له شانازی له تمه نی خوی به ریتسه سه ر ، وه له ۲۱ / حوزه رانی / ۱۵۱۸۷۱ له شکری « تیر » به هاوکاری هه موو کونه په رستانی فه ره نسبه و پشتیوانی هه موو هیزه کونه په رسته کانی نه وروپا به گشتی و هی بسمارک به تاییه تی په لامازی پارسیان دا وه دابانه به ر گولله ی توپ . وه پاش شه ریکی قاره مانانه ی خویناوی که کولان به کولان مال به مال دریزه ی خایاندو دوی هاوکاری که نیسه له گه ل په لامار دهره خوینیزه کان کومونه شکاو پاریس ئاگری گرت .

بوچی کومونه سه رنه که ون ؟ :-

گه لی ناته وای که م و کوری بونه هوی سه رنه که وننی کومون به لام هه ره گزنگه کانی نه مانه ی خواره ون :-

۱- نه بوونی پارتیکی شورشگیر وه نه بوونی سه ر کردایه تی که شورشگیر یه کگرتو . به تاییه تی که زوربه ی زوری نه ندامانی نه نجو مه نی سه ر کردایه تی کومونه به پیچه وانه ی پلان وه له ویسته راسته کانی مارکس ره فتریان کرد به یکیه تی له لایه ن بلاتکیه کان و برودونیه کانه وه . ئاکوکی ناویان ده وریکی زوری بووله بزبار نه دان له سه ره لسان به گه لی شتی پیوست .

۲- سه ر کرده کانی کومونه نه یان کرد که جهان کونه کانی ره ژیبی پیشو په رهم به په رهم که نو وردو خاشس بیان هارن به لکو هیندیکیان هیشته وه .
۳- که لک و نه همیه تی ته ئیمی بانگ و کارگه شه ریکه تیجاریه کانیان نه زانی بویه پی هه لنه ستان نه مه شس زورلاوازی کردن .

٤- له جياتی راوهستان ئه بوایه په لاماری فرسای
بدنه و ماوه نهدن که حکومه تی کونه پهرسته کان
خوی کوکاته ووه و هیز گردکاته ووه و یارمه تی دهره وهی
بویت . چونکه دهردی کارل مارکس گوتنه
«دیفاع مردنی له سه ره خوی راپه رینی چه کدارانه یه»
نه یان توانی په یوه نندی بیهستی به جه ماوه ری
کریکاران و جوتیارانی ره نچده ری هه موفه ره نسه وه
وه یان یه کگرتی کریکاران و جوتباران بهینه دی
به لکو له ناو پاریسدا مانه ووه له کاتیک دا دوژمن له
هه مولایه که ووه هیزی کو کرده ووه .

٦- چه نذغه له تیکی ته کتیکي عهسکه ری و سیاسی
سهر کرده کانی کومونه تووشی هاتن .
که سهر کرده کانی کومونه تووشی هاتن .

په ندو دهرسه کانی کومونه :

کومونه که یه که مین راپه رینی چه کدارانه و
قاره مانانه ی چینی کریکار بو له جیهاندا هه رچه نده
شکستی خوار به لام به «به ره به یانی شورشی مه زنی
کومونه لایه تی که مروفایه تی به یه گجاری رزگار
ئه کات له ره ژیمی چینایه تی» داندزا له لایه ن
مارکسته ووه . ووه هر چه نده کومونه له ناو بردرا
به لام خه بات له ناو نه چوبه لکو دوا خرا . «بیزو
باوه رو سه ره تا کانی کومونه هه ره نه مینینه وه
وچه ندین جار هه ل ئه ده نه وه تا کو چینی کریکار
رزگاری ئه بیت» .

کومونه سهرچاوه ی ئیلهام و بزوتنه ری بزوتنه وه ی
گیانی شورشگیرانه ی هه موو کریکارانی
ئه وروپا و جیهان بوو . لیکولینه وه ی روداوه کانی
کومونه و پیشکینه وه ی به سه ره اته کانی له لایه ن
مارکسن و ئه نگلز و لینینه وه چه ندین په ندو دهرسی
به که لکی لی دهره یثراوه بو هه مو مروفایه تی
پیشکه ووتوو .

خوینی گه شی کریکاره قاره مانه کانی پاریس
چرای گه شی ری روونکه ره وه ی خه باتی هه مو
کریکاران و هه مو گهلانی زور لیکراوی جیهانه .
زاین و تی گه یشتن و که لک وهر گرتن و به کار
هینانی ئه م دهرس و په ندانه یارمه تی سهرکه ووتنی

شورشی ئوکتوبه ری مه زن له روسیا و شورشی
مه زنی چین و گهلانی تری ئوردوی سوشیالیستی
داوه ، ئیروسس ئه م دهرس و په ندانه
که نچینه یه کی نه مر پیک دینی بو هه مو ره نچده ران
و گهلانی زور لیکراوی جیهان له خه باتیاندا
دژی ئیمپریالیزمی عالمی به سه ره و کایه تی
ئیمپریالیزمه هار بووه که ی ئه مریکا وه دژی کونه
په رستان و ریشترینه کانی ئه م سه رده مه مان که
راسته و خو په پیچه وانیه ی دهرس و
په نده کانی کومونه ی پاریس ره رفتار
ئه کن ، بو پیوسته هه موو دهرس و
په نده کانی تی ی بگه ین که و له خواره وه کاکله که یان
ئه خه یه بهر چاوی خوینده واری کوردی
خوشه ووست .

١- بو رزگاری چینی کریکارو سهرکه ووتنی
خه باتی چینایه تی شورشگیرانه ی کریکاران بوونی
پارتیکی شورشگیری کریکاری زور پیوسته .
هه روه ها بو رزگاری گهلانی زور لیکراویش
بوونی پارتیکی پیشره وی شورشگیر شه رتی
یه که مو بنچینه یی یه .

مارکس و ئه نگلز که تاقی کردنه وه ی
کومونه وه یان لیک دایه وه و ئه نجامه که یان پوخت
کرده وه ووتیان :

«پرولیتاریا له خه باتیا دژی ده سه لاتی یه کگر
تووی چینه هه بووه کان ناتوانی وه ک چینیک
تیکوشیت مه گه ر خوی له پارتیکی سیاسی دا
ریک خات که جیا بیت له هه موو حزبه کونه کانی
چینه هه بووه کان» .

ئا ئه مه یه شه رتی یه که می سهرکه ووتنی پرولیتاریا
که حزب پیشره وی شورشگیرانه ی خوی هه بیت و
بی ئه م جو ره حزبه سهر ناکه ویت .

روداوه شورشگیریه کانی دوا ی تاقی کردنه وه ی
کومونه ش ئه م راستی یه یان دوو پات کرده وه .
کاره ساتی جهنگی جیهانی یه که مو راپه رینه کانی
کریکارانی روسیا و ئه له مانیا و نه مسا و هه نگاریا و
چیکوسلواکیا و پوله نده شس دیسان ئه م

راستی به یان سه پاند که بوونی پارتيکی کريکاري شورشگير شهرتی به که می سه رکه وتنی چینی کريکارو شورشه که یه تی • له روسیا که هم جوره پارتيه پارتي بولشه وی که کان بوو به سه رو کایه تی لینین شورش سه رکه وت به لام له نه له مانیا چونکه هیشتا هم جوره پارتي یه پیک نه هاتبوو شورش سه رنه که وت •

۲ - بو سه رکه وتنی پرولیتاریا هر نه مه نده به س نی یه که جله وی حوکم بگریته ده ست به لکو نه بی هم موو جیهازه کانی کونینه ی رهژی می پیشو ووردو خاش بهاریت و پهره م به پهره می کات ، تاکو له شوینه واریانا به شیوه ی پرولیتاری نوی دورستیان کاته وه ، نه گینا شورش نازیته • مارکس نه لی : « پرولیتاریا ناتوانیت هر جیهازی سازی ده ولت بگریته ده ست خوی و بو نامانجه کانی خوی به کاری به نیت به لکو پیوسته پرولیتاریا جیهازی کونینه ی ده ولت ووردو خاش کات به هوی عوفی شورشگيرانه وه به به کار هینانی دیکتاتوریه تی پرولیتاریا » •

۳ - سه رکه وتنی پرولیتاریا هر به شورشی چه کدارانه نه بیت ، هر به مه نه بیت که پرولیتاریاش خوی چه کدار کات و له شکری چه کداری خوی دروست کات و له کوری جه نگدا مافی رزگاری خوی بسینیت و دیکتاتوریه تی پرولیتاریا دامه زرینیت ، له م رووه وه مارکس ووتویه تی : « شهرتی بنچینه یی دیکتاتوریه تی پرولیتاریا بوونی له شکری پرولیتاریا به • له سه ر چینی کريکار پیوسته که مافی رزگاری خوی له کوری جه نگدا سه نیت » •

هر وه ها لینین ووتویه تی که هم چینه ی نایه وی خوی فیری به کار هینانی چه ک و هه لگرتنی چه ک بکات هر شایانی نه وه یه که به کویله بمینته وه • هر وه ک لینین له باسی کومونه دا باسی نه مه نه کات که دیکتاتوریه تی پرولیتاریا نایاب ترین به شی مه سه له ی ده سه لاته که مارکس له کومونه وه به دهرس نیشانی داییت •

له بو راستی هم بوچونه پیاو نه توانیت ده یان پارچه ووتهی مارکس و نه نگزو لینین به شایهت بینته وه بو به ره پچه دانه وه ی هه لگه رانه وه ی « ریچیژنیسته کان » له مارکسیزم - لینینزم ، نه وانهی ئینکاری شورش و دیکتاتوریه تی پرولیتاریایان کردوه و له جیاتی نه مه به نگو باوی به ناشتی گواسته وه بو به په رله مان چوونه سه ر حوکیمان هینا وه ته وه ناوانه وه ، هر له زه مان ی برنشیز و کاوتسکی به وه بیگره تا سه ر ریچیژنیسته کانی هم سه رده مه ، وه هر له کونه وه ریچیژنیزم به مه له مارکسیزم - لینینزم جیا کراوه ته وه که ئینکاری پیوستی شورشی چه کدارانه ی پرولیتاریا و پیوستی دیکتاتوریه تی پرولیتاریایان کردوه و له جیاتی نه مه باسی به خوشی و به ناشتی چوونه سه ر حوکم و به په رله مان سه رکه وتنیان کردوه •

له م روزانه ش که سه د سال به سه ر راپه رینه قاره مانه پرر له شانازی و سه روهری به که ی کومونه ی پاریس دا تیپه ر نه کات ، دیسان هم راستی یانه له م په ندو دهرسانه دا نه دره وشینه وه ، که شورش تاکه ی ریگه ی راستی رزگاری کريکاران و گشت ره نجه ران و گهلانی زور لی کراوی جیهانه وه هر به شورشی چه کدارانه رزگاری به ده ست نه هیندریت ، به م شهرته ی پارتي پیشره وی شورشگير رابه ری بکات و هاو خه باتی و هاو کاری کريکاران و جوتیاران به تاییه تی و هی کاسب کارو بوژوازی بچووک و خوینده واری شورشگيرو سه رمایه داری نشتمانیش له گهلانا به گشتی پیک بیت ، میژوو ده ری خست که هر پارتي به کی پیشره ویشس ریگه ی خه باتی شورشگيرانه ی گرتیت سه ر نه که ویت و هر پارتي به کی پیشره و له م ریگه یه لای داییت نه و او تووشی شکست و ژیر که وتن بووه و وورده وورده خوشی گهنده ل و پوچهل و رزوک نه کات وه له نه نجاما نه یته حزبیکی بروانه لاپه ره ۲۰

ناما پروفیسور ق . کوردو

ناسی دا ئەز « یانە ئوریلی » ئەمر دکەم ، کو کورد ناسان ژ بەشی ئیران ناسان جودا بکن وهک بەشی زانستی سەر بەخووە ل زانینگا روژەهلات ناسی دا ، هەموو پلانید کورد ناسی بین فیر بوون و لیکولینا تاریخ ، زمان ، کولتور « شارستانی » و ئیتنوگرافیا مللەتی کورد دقیت بکەون ناو پلانید بەشی کورد ناسی .

بەشی کورد ناسی دویت ژوان کریکارید کورد ناسی ییدزیرین : ق . کوردو ، ی . سوکەرمان . م . رودینکو ژ . موسەیلان ی . دیمیتتیقاو ژوان ئەسپیرانتید ژیرین آ . سمیر نوفا ، زاری یوسوپوفا ، ک ئەیووبی ، ئو . جەلیل بی تەشکیل کرنی .

سالیکی ل پاش ب قراری ی . آ . ئوریلی ق . کوردو بوو بە سەروکی بەشی کوردی ، کو ب رند خەبات و ئیشی وی بی تەشکیل کرنو ریاز کرن .

ئەقسال هەشت ساله ، کو بەشی کورد ناسی ل زانینگا روژەهلات ناسی یا لینینگرا دی دا ب سەر بەستی و سەرە فرازی ئیش و کاری هین بوون و لیکولینا زانستی بی دکاو پیشووە دچی .

کریکاریت بەشی کورد ناسی ل ناف وان هەشت سالاندا « ۱۵ » کتیب و گەلەک مقاله دەر هەقا زمان ، ئەدەبیات ، تاریخ و ئەتنوگرافیا مللەتی کورد تفسینەو چاپ کرنه ، ژوان کتیان . م . رودینکو پینج کتیب چاپ کرنه نافی وان کتیان ئەقەنه : -

- ۱ - تفساندن ناف و نیشانیت دەسنفیسا ریت کوردی بیت لینینگرا دی دا هاتنه کوم کرنی .
- ۲ - بەیتا ئەحمەدی خانی مەم و زین موسکو . ۱۹۶۲

سال ۱۹۵۶ ئەکادیمیکی ی . آ . ئوریلی بوو سەروکی بەشی زانینگا روژەهلات ناسی لینینگرا دی . ق . کوردو وی . آ . ئوریلی بە پیکفا فکرن کو کریکارین کورد ناس حازر بکەن دەمەکی ل پاش دا ب ئاریکاری واردمیا وان چەند کەس کەتنه زانینگا روژەهلات ناسی لینینگرا دی .

مەسەلا ژ ئەرمەستانی جەلیلی جەلیل ، ئوردیخانی جەلیل ، مەکسیمی خەمو هاتنه قەبوول کرنی ، ژ ئازربایجانی کەریم ئەیووبی هاتە هلدانی ، ژ موسکوی ئیرا سمیر نوفا هاتە قەبوول کرنی ، ژ لینینگرا دی زاری یوسوپوفا هاتە قەبوول کرنی ، ئەف هەر چار کەسین پاشین ب سەرکاریا ق . کوردو خەریقی تفساندنا تیزین خوە بوون ، تیزی وان کەسان ئەقانه بوون :

۱ - جەلیلی جەلیل « شەری سەخووە بوونا مللەتی کورد سال ۱۸۸۱ د .

۲ - مەکسیمی خەمو « زاراوی بادینان » .

۳ - کەریم ئەیووبی « هەلبەستین شاعیری کورد عبدالرحمن هەزار » .

۴ - ئیرا سمیر نوفا « ساز کرنو پەیدا بوونا فعلین بار گرانی ل زاراوی سورانی دا » .

۵ - زاری یوسوپوفا « بەر ناف ل زاراوی سورانی دا » .

۶ - ئوردیخانی جەلیل « بەیتا کوردی خانی چەنک زیرین « دمدم » .

سال ۱۹۵۹ ل بریارو قراری سەروکی زانینگا روژەهلات ناس لینینگرا دی ئەکادیمیکی ی . آ . ئوریلی بەشی کورد ناسی هاتە ساز کرنی ئەوی ل قرارا خووەدا تفسی بوو « بو تەشکیل کرنو پیشکەتنا کورد ناسی ل زانینگا روژەهلات

۳ - مهلا بایه زیدی ، نه ده ت و ئایینا کوردان
موسکو ۱۹۶۳ •
۴ - فهقی تهیران ، بهیلا شیخی سه نعمان
موسکو ۱۹۶۵ •

۵ - حارسس بتلیس ، لهیل و مهجنوون موسکو
۱۹۶۵ •

ب چاپکرنا فان کتیبا م • رودینکو ئانی بهر
چاقن و ئیسنات کر ، کو نه ده بیاتا کوردی کلاسیکی
گه له ک دهوله مه نده ، کو نه ده بیاتا کوردی یا سه
بخوه و گه له کی ب قیمه ته •

ل ناف سالیدا سهر خو بوونا بهشی کوردی
ق • کوردو شهش کتیب چاپکرنه ، ناخی وان
کتیبا نه فن : -

۱ - ریزمانا زمانی کوردی « کرمانجی »
لینینگراد ساللا ۱۹۵۷ •

۲ - زمانا کوردی موسکو ساللا ۱۹۶۰ ل قی
کتییدا جارا پیشنه ، کول سو قیتستانی ریزمانا
زمانی کوردی ب کورت ب ماتریالی کرمانجی و
سورانی چاپ بوویه •

۳ - کورد نقیساندنا ریزمانا زمانی کوردی ،
نه فا کتیبو کال فه رهنگا کوردی - رووسی داچاپ
بوویه « بنیره ژیری » •

۴ - گراماتیکا زمانی کرمانجیا کورت ، یه ریفان ۱۹۴۹

۵ - گراماتیکا زمانی کوردی یه ریفان ۱۹۵۷

۶ - گراماتیکا زمانی کوردی ، یه ریفان ساللا
۱۹۶۰ • نه هه ر سئ ریزمانا ب کرمانجی چاپ

بوونه مه کته بیت کوردی ل نه ره نه ستانا سو قیتی
ساللا ۱۹۶۲ ل موسکو ق • کوردو فه رهنگا
کوردی - رووسی چاپ کر •

ی • سوکه رمان ل ناف فان سالیته یاشیندا
هه ر بنه نی کتیه ک ده ره ق زمانی کوردی چاپ
کره ناخی کتیبای وی نه فه : کورت نقیساندنا
ریزمانا کوردی « فورمیت فعلان » موسکو ساللا
۱۹۶۲ •

مارف خه زنه دار ب پیش خه بهراق • کوردو

کتیبا خوه « کیش و قافی ل شعریت کوردی دا »
نقیسی و ساللا ۱۹۶۲ ل بهغدا بی چاپ کر ژموسه یلیان
کتیبا خوه ب سه ر ناخی « نقیساندنا ناف نیشانیت
کتیب و مقالیت کورد ناسی ل موسکو ساللا ۱۹۶۲
چاپ کر ، ئیسال ب وه رگیرانای • فاسیلیشا
شه ره ف نامه به زمانی رووسی چاپ بوو ، ژ فان
کتیبت چاپ کری زیده تر کریکاریت بهشی
کورد ناسی ب قه ده ری « ۵۰ » مقاله و گو تار
ده ره ق جوره - جوره پرس و مه سه لیت کورد
ناسی چاپ کر نه ، ژ ناف مقالان « ۶ » مقاله بیت
م • رودینکونه ، « ۴ » مقاله بیت زاری یوسوپوفا
بینه « ۵ » مقاله بیت مارف خه زنه دارن ، مقالیت
دن بیت ق • کوردو ، و بیت ی • سوکه رمانس ، ناخی
وان مقالان ل بیلو گرافیا کورد ناسی دا چاپ بوونه

کریکاریت بهشی کوردی ده ست نقیسارید
نه کادیمیک ئوریلنی بیت کورد ناسی بی پاش مرنا
وی حازر کر نه و دانه چاپخانی بو چاپ کرنی •
نه ق ده ست نقیساریت ئوریلنی بو هین بوون و
لیکولینا زاراقیت کوردی و تاریخا کورد ناسی بی
ل رووستانی دا گه له ک فه رزو مو هیسه ، نه م هیقی
دارین ، کو ساللا ۱۹۶۸ یدا بی چاپ کرنی •

چهند روزان ژفر پاشی نه م هیقی دارن کو
کتیبا مارف خه زنه دار « تاریخا نه ده بیاتا کوردی ل
ناف سالیته ۱۸۹۰ - ۱۹۶۰ » دی ده ر که قی
ژ چاپخانا • نه ژ کتیبای زمانی کوردی ب سه ر کاریا
ق کوردو هاتیه نقیساندن ، پاشی هاتیه ته رجمه
کرن ب زمانی رووسی ، قیمه ت و هیژایی یا قی کتیب
نه وه ، کو جارا پیشینه ، کو نه و ب زمانی رووسی
چاپ بوویه و تیدا تاریخا نه ده بیاتا کوردی ب شرو
کرنا تاریخا شه ری ملله تی کوردی بی سه ر خو بوون
هاتیه نقیساندن •

کورد ناسید سو قیتی ئیشه کی گه له کی گران بکا
ده ربارا فیر بوون و لیکولینا زاراقی کوردی کر نه ،

مهسه لا ، چهره کس به کایف بی کو ب ئاریکاریا
 مه بوو کورد ناس ، دوو کتیب : زارافی کوردی
 تورکمه نی « ساللا ۱۹۶۲ » و زمانی کوردی نه زر
 بیجانی « ساللا ۱۹۶۵ » چاپ کر نه . ق . کوردو
 و ی . سوکه زمان کتیب و پهرتوک دهر بارا زارافی
 کوردی نهرمه نستانی نفیسنه ، ناف وان سالییدا
 پاش داق . کوردو کتیبه ک ب « ۶۰۰ » لاپهر
 دهرهقا « ریزمانا کوردی یا بهرامهر کرنا زارافی
 کرمانجی و سورانی نفیسی به و نه م هیقی دازین
 کودی بی چاپ کرنی ، که ریم نه یووی و ی سمیر
 نوفا کتیبه ک دهر بارا زارافی موکری نفیسنه و دانه
 چاپخانه بو چاپ کرنی .
 کریکارید به شی کورد ناسی ووسان ژ ل سهر
 ترجمه کرن و چاپ کرنا فولکلورا کوردی نیش
 دکن ، ساللا ۱۹۵۰ د کتیب « زمانیت ئیرانی »
 ق . کوردو وی . سوکه زمان تیکستی کوردی
 « نه بوزید » و « مه می و عهیشی » ب وهر گیرانا
 زمانی رووسی چاپ کر نه ، ساللا ۱۹۶۰ ی . سوکه زمان
 سی چیروکی کوردی بچووک ب ترجمنا رووسی
 چاپ کر نه ، ساللا ۱۹۶۱ ل کومه لا « چیروک به تینی
 ملله تی کوردی » ق . کوردو م . رودینکو و
 ی . سوکه زمان تیکستید « مه م و زین » ، « مه می و
 عهیشی » ، « که رو کولک » ، « سنیا به نندو
 خه جی » ، « سیفا حاجی » و « دمدم » ب ترجمنا
 رووسی چاپ کر نه ، م . رودینکو و ی فاریزوف
 ساللا ۱۹۵۹ کومه له که چیروکید کوردی ب زمانی
 رووسی چاپ کرن ، ساللا ۱۹۶۱ ق . کوردو و
 م . رودینکو بره ک مه ته لوکید « په ندی پیشینیان »
 کوردی ، ی زمانسی روسسی ل
 مه ته لوکیت کتیب مه ته لوکیت ملله تیت روژه لات
 چاپ کر نه ، نکا م . رودینکو کومه له که چیروکید
 « فولکلور » کوردید سوختنی ب زمانی رووسی و
 مارف خه زنه دار کومه لا چیروکید نفیسکارید
 کوردی عیراقی ب زمانی رووسی نفیسنه و دانه
 چاپ کرنی ، نه م هیقی دارن ، کودی وهخته کا زوو
 دهره کفن .

خه باتکارا به شی کورد ناسی ژ موسه یلیان نکا
 چقید « زهمیل فروشن » و لاووکید کوردی بو
 چاپ کرنی خاژر دکنه .
 کورد ناسید مه نیشه کی باش دهر بارا فیر
 بوونو لیکولینا تاریخا ملله تی کوردی کر نه ، مهسه لا
 قان سالییدا پاشیندا کتیبان . آ . خالفین « شه
 بو کوردستانی » ساللا ۱۹۶۳ چاپ کر نه سن . م لازاریف
 کتیب « کوردستان و مهسه لا کوردان » ساللا ۱۹۶۳
 چاپ کر نه . نهف ههر دوو کتیب گه له کی ب نرخن
 د وان دا ب راستی و نه بیکتیف تاریخا ملله تی
 کورد ، تاریخا شه ری وی بو سهر خو بوون
 ب ماتریالید نه رخیقی ، کتیب و نفیسارید چاپ کری
 ب زمانی رووسی ، ئینگلیستی . فره نسزی هاتیه
 نفیساندن ، و تیدا تی بهر چاقین کو وانه نیشه کنی
 مه زن کر نه ، د وان کتیبیدا ووسان ژ سیاستیا
 تورکیا ئوسمانی ، ئیرانا شاهی ، ئیمپریالیستید
 ئینگلیس و رووس تی بهر چاقی خو نند کاران
 نفیسکارید ههر دوو کتیبان مهسه لا ملله تی کوردو
 کوردستانی ب نه له قه تی وهه ق به ندیا دهوله تید
 ناوهر است و سیاستیا ئیمپریالیزم و زهفت کاریند
 کولونی گری ددهن شر و دکن و ئیسبات بکن کو
 ملله تی کورد ههر رژیما دیموکراتی راست و
 پیشکه و توتول و ولایتید ناوهر است دا ملله تی کورد
 دکاره نازاد بیه و سهر بخوه و نازادو سهر به ست
 بزی وهک جیرانیت خوه و به زب ریا عه دلایی ،
 ناشتی ههره .

ههروه ها ژ تیزی کاوس قهفتان « بزوتتیا
 شورشید بارزانی ل ناف سالت ۱۹۰۰ - ۱۹۴۵ وهک
 بهرگی چرووسکه ل تاریخا شه ری سهرخوه بوونا
 ملله تی کورددا » هاتیه نفیساندن ، ووسانژی کتیب
 جهیلی جهلیل ، کو من نافی وی ژوزی گوت ،
 هاتیه چاپ کزنتی .

کریکارید به شی کوردی چه ند کتیب و مقالا
 دهر بارا نه تنوگرافیا ملله تی کورد نفیسینه ، مهسه لا
 ساللا ۱۹۵۷ ل کتیب « ملله تید ئاسیا پیشین »
 ق . کوردو نفیسارا خوه « کورد » چاپ کر نه

د فی خه باتیدا تاریخا کوردو کوردستانی ، کارو باری ملله تی کورد ، ئەله قەتی و هه قه ندیا جمعه تا کورد ، یا مال و بنه مالیا وان زمان و شارستانی وان تاریخا شهری وان بو سه ر خوه بوون و دیمو کراتیا پیشکە تی به کورت هاتیه نقیساندن .

کریکارا به شی کوردی ی . فاسیلیقا ترجمه کتیا شهره ف نامه بتدلیسی وان روژان چاپ کر ، ئەوه د سه رتا خوه دا گه له ک پرسید گرانه ا ده ربارا شهره ف خان بتدلیسی و نقیسا را وی نقیسنه ، د گو تایی کتییدا ئەو به کورت ناسی نقیسا را ده ربارایی قه ییل و تیره یین کورد ، ده ربارا میرو خانید کورد ، ده ربارا شه هرو جیوارید وان نقیسی به ، چاپ کرنا کتیا شهره ف خان بتدلیسی بو نقیساندن تاریخا ملله تی کورد ، بو فیر بوون و لیکولینا ژیان و شارستانی ملله تی کورد زورب نرخه و گرانه یه ، . . .

ده ربارا تاریخا فیر بوون و لیکولینا تاریخا ملله تی کورد ل و ولاتید ده ره وه دا ق . کوردو مقاله که مه زن ب نا فی « لومه کرن ل بیرو باوریت نه راست وه هه ق زمانی کوردی » دکو وارا « ده نگو باسید زاینکا روژه لات ناسی » سالا ۱۹۵۵ چاپ کر ، د فی مقالیدا ئەو تیوریا و . فیلچیشکی ق . میله ر و ن . مار ره خنه دکه و وئیسبات دکه ، کو نقیسا رید وان ده هه ق په یدا بوون و پیشکە تنا زمانی کوردی نه راسته ، چمکی ئەو نا بی ئیسبات کرنی شارستانی و زمان دقنسن گویا ملله تی کورد ملله تیکی تیکه لی به ، ژقه ییل ، تیره ییت عه ره بان فارسان ، ترکان ، په یدا بوویه ، زمانی وی ژێ زمانی فارسان ، ترکان ، عه ره بان په یدا بوویه .

سالا ۱۹۶۳ ئە سپیرانتی به شی کورد ناسی مه مه د نه زارو ف تیزی خوه ده ره قا ژینا کوردید تورکه نستانی پاوان کر .

کوردناسید مه ووسان ژێ خه ریقی نقیساندیا تاریخا کورد ناسیا رووسستانی و سوئیتستانی بووننه ، ده هه قا

فی پرسی ئەف مقالید ژیرین هاتنه چاپ کرنی :-
۱ - خ . ئابو قیان وه ک کورد ناسی - ئە تنو گراف « سالا ۱۹۵۵ » . .

۲ - خ . ئابو قیان وه ک لیکولینه - کورد ناسی « سالا ۱۹۵۹ » .

۳ - نقیسا رید پ . لیر خیت کورد ناسی « سالا ۱۹۵۹ » .

۴ - ی . ئور بیلی وه ک کورد ناسی .

۵ - غ . له ت و قه لپ نقیساندن تاریخا ملله تی کورد ل نقیسا رید تاریخا نقیسا رید فارسی بووو زیدا « سالا ۱۹۵۳ » .

ئهو ووتارانه ب زمانی رووسی بده ستی ق . کوردو هاتنه نقیساندن .

به شی کورد ناسی حازر کر نه ، ژوان مه ر قید کو ئە سپیرانتوورا به شی کوردی ته مام کر نه ، « ۵ » که سی نکال ئە ره نستانی ئیش دکن ، دوو که سی ل لیننگرادی ل ئینستیتووتا زمان زانید ئیش دکن ، دوو که سی ل عیرا قی ئیش دکن ، یه کل موسکوی ئیش دکه ، یه کل تورکه نستانی ئیش دکه ، بی دن ل به شی کورد ناسی یا زاینکا رو هه لات ناسی ئیش دکن .

نکا هه فت که سی ل به شی کوردی لیننگرادی ئیش دکن ، ئەو که سی ئە فن :-

۱ - م . رودینکو ، ئەو ته رجه تیکستی « یوسف و زوله یخا » یا شاعیری کورد سه لیم سلیمان و چه ند نمو نید فولکلوری ب ته رجه و شرو کرن حازر دکه بو چاپ کرنی .

۲ - ی . سو که رمان خه ریکی فیر بوون و لیکولینا زمان ، فولکلورو ئە ده بیاتا کوردید تورکمی نی سی

۳ - مارف خه زنه دار ، زاری یوسو پو شا و ق . کوردو سه ر ته رتیب کرنا فه ره نگا کوردی - رووسی « زاراقی سورانی » دخه بتن .

۴ - ژ . موسه یلیان تیکستید ته رجه « زه مبیل فروش » حازر دکه بو چاپ کرنی .

۵ ی • فاسیلیتقا جلد دوومین یا شهره فنامه
 ترجمه روسی حازر دکه بو چاپ کرنی •
 ل پاش خلاس کرنا فان خه باتین پلانی مهرمه
 هیه ، کو هم خهریکی فان پرسین ژیرین بین :-
 ۱ - پهیدا بوون و پیشس که تنه زمانی ملله تید
 ۲ - فیر بوون و ایکولینا نه ده بیاتا کوردی ،
 نقیسارید عهره بی ، ترکی و فارسی بو نقیساندا
 تاریخا ملله تی کورد •
 ۳ - فیر بوون و لیکولینا شهری سهر خوه بوونا
 ملله تی کورد •

۱۱ - کوم کرنا ده ست نقیسارید شاعیر و
 نقیسارید کورد ، بی قورنا نا قین بو چاپ کرنی •
 ۱۲ - لیکولینا چرووسیا شهری سهر خوه
 بوونا کوردی نه ده بیاتا کوردی دا •
 ۱۳ - لیکولینا نه ده بیاتا کوردی پیشسکه وتی و
 دیمو کراتی •
 هم هیقی دارن ، کو کریکارید به شی کورد
 ناسی دی فان پلانید خوه ب سهر به ست و سهر
 فراز بقه دینن •

مهرمه و مه به ستا کریکارید به شی کورد ناسی یا
 زائینگا روه هلات ناسی یا لینینگرادی نه وه ، کو ب
 تیوریا مارکسیزمی - لینینزمی ، ب میتودا
 مارکسیستی د قه دادنه پلانید خوه دا شهر یکن
 پیشس به ری - زیدی تیوریا بورجوازی قه له ت و
 قه لب ، پیشس به ری تیوریا کونه په رستان و دژمنید
 ملله تی کورد ، بید کو تمشتی خراب ، نه راست و
 دره و ده ربارا تاریخ ، زمان ، نه ده بیاتا و مه ده نیه تا
 ملله تی کورد نقیسنه و دتقیسین ، بهرنامه کریکارید
 کورد ناسید مه ووسان ژ نه وه ، کو دتقیسارید
 خوه دا ئیسیات بکن و بینن بهر چاقان ، کو ملله تی
 کورد ملله تی کی خودان تاریخه ، خودان زمانه ، کو
 مه ده نیه تا ملله تی کورد سهر بخویه ، کو ملله تی
 کورد ژی وه که خه لقید دونیایی مه ده نیه ته که مه زن و
 گرانبها و ب نرخ دتاریخا مه رفانیدا نه فراندیه ،
 کو زمان فولکلور و نه ده بیاتا ملله تی کورد گه له که
 و گه له که ده وله مندن ، کو ژین ، عاده ت و ئاینیا
 مله تی کورد خوه و سهر به ست ، کو هه قه ملله تی
 کورد ژی وه که هه قی جیرانید وی هه یه ، کو ب
 نازاد ، خوه ب خوه ، ب سهر به ستی و سهر فراز
 بژی و بهر ب دیمو کراتیا ساسدی و پیشسکه تی ههره و
 ب بریه تی ، دوستی و ناشتی ده گه ل جیرانید خوه
 بژی ، بخه بتی بو ناشتی یادونیایی •

ببروانه لاپه ره ۲۰

۴ - فیر بوون و لیکولینا ریزمانا کوردی
 « زاراقی کرمانجی و سورانی » •
 ۵ - نقیساندن و چاپ کرنا جوره - جوره
 فره نگید کوردی - روسی « فره نگا
 فرازیو لوژی ، یا سینونومی ، فره نگید زمانی
 شاعیر و نقیسارید کوردی بید قورنا نا قین جب
 زاراقید کرمانجی و سورانی - ، فره نگا زمانی
 کوردی مه زن - سورانی و کرمانجی به بیکقه •

۶ فیر بوون و لیکولینا سینتاکیسیا زمانی
 کوردی « سورانی و کرمانجی » •
 ۷ - فیر بوون و لیکولینا زاراقید کوردی
 « سلیمانی ، گورانی ، لوری زازاو کرمانشاهی » •

۸ - فیر بوون و لیکولینا زمانی نه ده بیاتا کوردی
 فولکلورا کوردی « یا کرمانجی و سورانی » چیروک
 بهیت ، لاووک ، چهیرانوک ، گورانی بید نه قینی بی
 کلاسیکی •

۹ - کوم کرن ، لیکولینه وه و چاپ کرنا
 وید قهره مانی « •
 ۱۰ چاپ کرنا دیوانید شاعیرید کوردی بی
 کرمانجی و سورانی « تیکست ، ته رجه لیکولین و
 شرو کرنا وان » •

پاشماوهی کومه نهی پاریس

سوشیال دیموکراتی سهر به سهرمایه داران •
 بیره وهری سه د ساله ی کومونه وه نه مجاره له
 ساتیکی زور له بار بو گه لان به سهر جیهانا تپهر
 نه کات ، ئیمرو له هه موو لایه کی ئاسیاو نه فریقیاو
 نه مریکای لاتینی جه ماوه ری گه لان راپه ریون وه
 له زور شوین شورشی چه کدارانه هه لگیر ساوه
 له م سهرده مه دا که سهرده می هه ره سس هینانی
 یه گجاره کی ئیمپریالیزم و به ره وه هلدیری هزار
 به هزار خلور بو و نه وه ی بورژوازیه تی جیهانی و
 سهر که وتنی شورشی سوشیالیستی و دیموکراتی
 نوی گه لانه •

به لی له م سهرده مه دا شورش تیباری بنچینه یی
 به له رووداوه کانی دنیا دا •

گهلانی قیه تنام و لاووس و کامبودیاو تایله ندو
 بورماو نه نده نو سیاو فیلیپین له روژ هه لاتی دوورو
 خواروی ئاسیادا ته نگیان به ئیمپریالیزم و
 گوته په رستی ناو خو هه لچنیوه ، ریزی پرر
 شانازی پیشه وه ی خه باتی شورشگیرانه ی دوژمن
 به ئیمپریالیزم گهلانی هیندو چین قاره مانانه
 گرتویانه •

پاشماوهی ناما پروفیسور

نه ون کرنید به شی کورد ناسی مه ، نه قن
 پلانید وان زانستی و نه قن خواهستیند وان •
 له پاشس گوتارا خواه دقیت نه ز بیژم ، کوهه موو
 پیشکه تن و ده ستانینید کورد ناسی یا سوختستانی
 بهر هه موو یا سیاسه تی یا پارتیا لینینی کوهه موو
 پیشکه تنیت کورد ناسیت لینینگرادی ب سایا
 شورشا ئو کتیا برا مه زن هاتنه کرنی و قه لاندنی و
 ب سایا پارتیا کومونیسیتید سوختیتی سایا سیاسه تیا
 وان ملله تی راست نه می لپاش روژ و پاشس وهختی کورد
 ناسی یا مه یا لینینگرادی بهر ب بلندایی بین ، پیش
 بخن و کتیب و مقاله بیت خواه و بکاری ملله تی کورد
 بکن ، کوهه تاس بکه ، هشیار به قه در و قیمه ته زمان و
 شارستانا خواه هی وهی زانه ، خواه زمانی خواه ،
 مه ده نیه تا خواه ژ دژمنیت خواه ، بیت ناڤ خواه و
 دهره قه بیاریزه ، ب براتی و دوستی ده گهل
 پیشکه ریت ملله تنیت جیرانیت خواه بهخته وهر ،
 شادی و کیف خواه شی بژی •••

ق • کوردو

سهر و که به شی کور ناسی یا زانینگا روهه لات
 ناسی یا لینینگرادی

گواتیمالا و ئورگوای و برازیل و زور شوینی تر
 ملیان ناوه ته خه باتیکی سهختی شورشگیرانه ، به
 کورتی له هه موو لایه کی دنیا وه گه لان راپه ریون
 وه گورگه هاره کانی ئیمپریالیستیان گه مارو داوه •

بویه شه هیدانی کومونه خوینه گه شه کانیان به
 فیرونه چووه ، و ا نه م شورشه ی نه وان نه ونه مامه که یان
 به خوینی خویان ئاودا ئیمرو دنیا ی داگرتوه و
 رزگاری مرو قایه تی له ئیمپریالیزم و چه وساندنه به
 خوینی سووری شه هیدانی ریگه ی شورش به
 نه رخنه وانی خوی نه نوینیت که نیشانه ی نه مه یه که
 هه تاوی سوشیالیزم له ودیو که له ، به کوپرایسی
 چاوی هه موو دوژمنانی مرو قایه تی •

له روژ هه لاتی ناوه راستیش دا گه لی قاره مانی
 فهله ستین له خه باتیکی سهختی دلیرانه دایه دژی
 ئیمپریالیزم و سه هیونیه تی دهسته خوشکی و له
 بیناوی مافی رزگاری و چاره نووسی خویدا •

گه لی کوردیشس له هه موو شوینیکی
 کوردستانی نیشتمانی هاتوته جوش خه ریکی خو
 سازدان و ریز به کخستن و دریزه دانه به خه باتی
 شورشگیرانه •

گهلانی نه فریقیا به تاییه تی له نه ریتریاو
 سومال و موزامبیق و نه نگولا و گینیای به درو
 پورتوغالی وه گهلانی نه میرکای لاتینی له قینزیو یلاو

عملیاتیکی سہرنج راکیشہر

عملیاتیکی سہرنج راکیشہر

دوانہ «التوائم» دوو خوشکن

کہ لہ دایک بون پیکہوہ لکاون و حہوت سال
یہو پیکہوہ لکانہوہ ژیاون تا بہ عملیاتیک بہ گیان
وہ بہ لہشس لہ یہک جیا کراونہوہ
«ئہ لدی فو غلیا» کچیکی ہہ ژارو بی ناو بولہ پیش
ئہوہدا کہشو بکاو منالی بیسی •

خستہ سر نیت :- جالاک

chalakmuhamad@gmail.com

خزمہ کانی میردہ کہی قہشہ بوون لہ کہ نیسہ یہ کی
دیانہ کانا رابہری بلاو کردنہوہی پھیامی مسیحیان
دہ کرد ، بہ یادی کہسا نددہات کہروژیک لہروژان
ناوی ئہم کچہ لہ روژنامہ کانا بلاو ئہ کرینہوہ •••
«ئہ لدی» بوہوہی ناسینی ئہم خیزانہ کہس نہ ناسہ
بہ خہلک لہو کاتہدا کہسواری ئوتومو بیلہ کونہ کہی
میردہ کہی بو لہروژی ۶/ تشرینی دوہمی سالی
۱۹۵۸/۱۰ وروی کردہ شوین نشینی یہکیک لہ
دوکتورہ کان لہ گہرہ کی «ئہستی لتلد» لہو روژہدا
دکتورہ ایتالیایی یہ کہ بہ میردہ کہی ووت وک بہرد

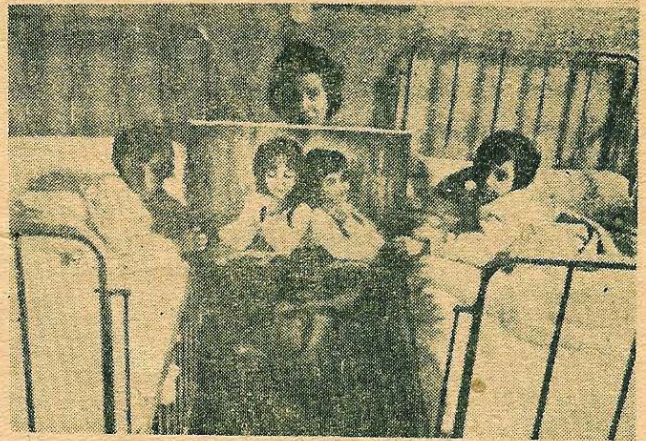
سخت بہ ، ئہوی خوا پیی بہخشیویت پیی قایل
بہ ہاوزاکانت زورجوانن بہلام لہشیان پیکہوہ
نوساوہ لہبہشی خواروی بر برہی پشتیاندا •••
لہو روژہوہ پیکہن تازہردہ خہنہش لہدہم و چاوی
ئہو باو کہ براو کوچی کرد «غوسب فوغلیا» دایک ش
بہ چاویکی زور خراپ دہہاتہ بہر چاوی دانیشتوانی
دی یہ کہ ، وایان دہزانی کہدہستی شیتان ئہم
منالانہی پیکہوہ لکاندوہ وژیانی ئہم دایک شس
گوریوہ ئہم ئافرہتہی کہ تا ئہ وروژہی ئہم منالانہی
بوہ بہم جورہ ئافرہتیکی خاوپن و خوشہ و بستو
بہریز تہ ماشا کراوہ لہ لایہن دانیشتوانی دی یہ
کہ یانہوہ ، ئہم ئافرہتہ ئاین پەرورہ خاوپنہ لہ لای
دانیشتوانی دی یہ کہ بہ کافر درایہ قہلہم پاش منال
نہدہ کہوتہوہو ہہموو دراوسی و کہس و کار
بون ہہمیشہ لہ ہہر لایہ کہوہ دہر بکہوتایہ دہستی

بو رادہ کیشراو توانجی تیدہ گیرا وہ کہس نژیکی
خویان دوور دہخستہوہو تفو لہعنہ تیان بو دہنارد
بہلام میردہ کہی پشتی بہر نہداو ئاموژگاری دہ کرد
کہ وہرس نہ بی و دان بہ خویا بگریت و ہانی ئہدا
کہ رو بکاتہ بارہ گای خوا نوژی زور بکاوہ
ماوہی دوانزہ سال ئہم ئافرہتہ نوژی کردو لہ
خوا پارایہوہو ئہی ووت «خوای گہورہ لیم
رازی بہ بہ زہییت پیاما بیتہوہ کاریکی وا بکہ ئہم
دوو کچہ لیک جیا بنہوہ بینہ دوو کچی خوا کرد
وہ دلی خہلک نہرم کہ بہرامبہرم کہ دلسوزانہ لہ
گہلما بجولینہوہ •

دایکہ دوا پانزہ روژلہ منال بوون و ہزہ یستانی
دوو کچہ کہی گویرایہوہ بو نہ خوشخانہی ناو
شار ، بی ئہوہی ئہم دایکہ بزانی وینہی ہہردو

ٺه ڀانهوي به ههر دوو لايان پيڪڻ ، ههندي جار
 ڊڪٽورهه ڪهيان توييڪي ههل ٺه داڀه به ردهمياڻ داواي
 لي ٺه ڪرڻ ههلي گرن بوي بينهوهه ، به جوتهر ايان
 ده ڪرڻ ماناي لهشي ههر دوو ڪيان پيڪهوهه ده ڪهوتسه

ڪچه ڪهي به ههموو ناوچه ڪاني جيها نابلاو ڪراوهتهوه
 وه دهنگو باسي ٺه منال بوونه تايهتبي بهي له
 ههموو ماليڪا باسي ده ڪرڻتو له سهر ههموو
 زمانهڪهه .

ٺهو ڪانهوهه ليزنههي زور پيڪ هات بو شهو
 بخوني و چاو ڊيري ڪرڻي چونهتي گهوره بووني
 ٺهم دوو ڪچه هاو زايه وهيهڪ له داواي يهڪ چونهتي
 گهشه ڪرڻو گهوره بووني ٺهم هاو زايه بلاو
 ده ڪرايهوهه وه راپور ٺه دراله بارهي گهشه ڪرڻي
 لهشو عهقلياڻ ، داڀڪه ڪهياڻ ههفتههي جار يڪ
 دهات بو ديده نياڻ ، مامه ڪهياڻ هات له شاري
 « تورين » نيشته جي بوو بو ٺهوهي نزيڪ بيت له

را ڪرڻ ، ڪه داده نه وينهوهه بو توپه ڪه چواردهست
 به جار يڪ راده ڪيشريت بو سهر ٺهرز بو
 ههلگرتهوههي توپه ڪه .

شويني ٺهم دوو هاو زايهوهه . سال به سهر سالا
 تپهري ٺهم دوو هاو زايه گهشهياڻ ڪردو گهوره
 بوون به شيوهه به ڪي طبعي ، ههر يه ڪيڪ لهو
 ڪچانه شخصيتيڪي جياوازي بو خوي بنيات نا،
 يه ڪه ميان « غيسينيا » له سهر خوو گوي رايه لهه،
 دووه ميان « ساتتينا » بي دهنگو ڪه لله رقهه ، ڪه
 داوا له خوشڪه ڪهي ٺه ڪا ٺيشيڪ بڪا خوشڪه ڪهي
 له جيي خويا وو شڪ ده بي و شهرم ده ڪاو غيسينيا
 ٺه بي خوشڪه ڪهي چي دهوي ٺهوه بڪاو زور
 دلسوزانه له گهليا بجولتهوهه تا ٺه و شس هاو به شي
 بڪاو وهڪ ٺهو بڪا تا به جوته بتوانن ٺهو ٺيشههي

ٺهو شتهي زور دلگيريان ده ڪاو لايان ستهمه
 ديدهني خه لڪه روژ نيه به ڪومهل روژ نامه نووس
 له ههموو چوار گوشهي جيها نهوهه نه يهن بو
 ديده نياڻو وي نه گر تيانو پرسیار ڪرڻيان ڪه ٺه بي
 وهلامي ههموو پرسیاره ڪانیا زبده نهوهه ساتتينا
 لچي ههلده قور تيني وليوي ههلده قرچيني وبی دهنگ
 دهبيت غينيا وهلامي ههمو وياڻ ٺه داتهوهه .

جاري ڪيان غيسينيا له روژ نامه نووسيڪي پرسی
 ووتی : « ٺايا من طبعي نيم ؟ من وا نازانم ، چونڪه

گویم لهه موو شتیکه و بون ده که مو نه خوینمه ووه
 قسه نه که مو خه لکم خوش نه وی و من شتیکی
 نه و ونده سه یر نیم که بهم جوړه باس بکریم و خه لک
 بینه سه یرم ، خوا ی گه وړه خوشکیکی داومی
 له شمان پیکه ووه نو وساوه بو یه پیکه ووه نو سینراوین
 که اهتنامی پی بده مو خوشم بوی و هه میشه پیکه ووه
 بیز و له گه ل یه کا بین ، نه مه شس خوشه ویستی
 نیمه یه که خوا ی گه وړه مان پی ی به خشیوین چونکه
 خومان نه م مافه مان هه یه .

له بابه ت نه و عملیات ووه لی یان ده پرسسی که
 دکتوره کان نیاز یان وایه بیکه ن ، غیسینیا نه ی ووت
 « من هیچ به پیو بیستی نازانم که لیک جیابینه ووه ، به لام
 دو کتور نه مه ی نه ویت چونکه ساتینیا نه یه ویت
 خوی به ته نیا هه لسوریت ، نیمه زور جار شهرمان
 ده پی و تیک ده چین من شتیکم نه وی و خوشکه که شم
 شتیکی نه وی .

دکتوره کان له وسه روده مه دا ده یان ووت
 عملیات که زور گران و پرر له گبرو گرفته چونکه
 نه مه یه که م عملیات که له جهاندا ده کرایت ،
 نیسقانه کانی بربره پیکه ووه نو وساون و پیکه ووه ن
 ده ماری خوین پیکه ووه لکا ون نه و خوینه ی که
 هات و چو ده کا به له شی یه که میانا هه ر نه و خوینه یه
 که به له شی دو و همیشه هات و چو ده کا ، نه مه جگه
 له ره و وشت و خو ووه تاثیراتی تری دهره ووه ، و هه ر
 و هه که لله ره قی ساتینیا و نه رم و نیانی غیسینیا ،
 دو کتور له ووه نه گه یشتبو و که نه م عملیات که کاری گه ر
 نه بی بو سه ر ره وشت و خوی نه م دوو کچه دو کتور
 دوو سال له مه و پیش توانی نه م عملیات که گرنگه
 بکات و جهازی هازمه ی هه ر دوو کیان له یه ک جیا
 بکات ووه ، به کرده ووه کردی و سه ر که ووت ، به لام
 عملیاتی له یه ک جیا کرده ووه یان زور له ووه پرر له
 ته نگ و چه له مه تر بوو ، دکتور له م عملیات که زور

ده تر ساو لی ده سله میه ووه .

غیسینیا جاریکیان ووتی : من سه ر کرده م وه ک
 « علمای نفس » ده لین ، من وه لامی پرسسیاری
 روژ نامه نو و سه کان نه دمه ووه ، ووتی هه ندی جار
 له هه ندی پرسسیار زور دلگیر ده بم وه ک « نایا
 هه ست به یه شانی دانه کانت نه که یه ت ؟ » نازانم بو
 چی پرسسیاری وای بی جی له من ده کن ، وای دیا ره
 چونکه ساتینیا جاریکیان دانی یه شاو دکتور یان بو
 هینا له بهر نه ووه خه لک وای ده زانن نه بی غیسینیا ش
 دانی بیه شی ، به م جوړه پرسسیاری زور بی جی
 ده کن ، به لام وای دیا ره نه وانه ی دین بودیده نیمان
 نیمه یان زور خوش ده ویت ، چونکه له جیگای
 زور دو ووه دین که زور ماندو ده بن نیمه زور
 چاکین و زور ته ندر وستیمان باشه نازانم بو چی
 نه یانه وی به زور عملیاتمان بکه زو له یه ک جیامان
 که نه ووه که هه ر که س بو خوی بژی ، من خوشکه که م
 زور خوش نه وی و نامه ویت لی جیا بکریمه ووه .

ممرضه که یان له هه موو کاتیکا که روژ نامه
 نو و سه کان ده هاتن بودیده نی زور په ست نه بو و
 نه ی ووت نه م روژ نامه نو و سه انه له دوو به سزمانه
 نا گهرین که پشو و یه ک بده ن و توزیک بخوین .

دوو روژ له پیش عملیات که یانه ووه نه م دوو
 کچه خرا نه ژیر چاو دیری یه ووه ناماده کران له
 ژوریکي تاییه تی دا دانران نه یان هیشت که س بیت
 بو لایان و نامو شو یان بکا له روژی ۱۰ ای ایاری
 ۱۹۶۵ د بران بو ژوری عملیات دوا ی سحی سه عات
 که هیرانه دهره ووه هه ر یه که له سه ر جیگایه کی
 تاییه تی راکیشن ، پاش حوت سالی ره به ق بو
 یه که م جار نه م دوو هاوزایه ، نه م دوو خوشکه
 نو وستن بی نه ووه ی پشنتیان به یشتی یه که ووه نو سابی
 وشه و پیکه ووه ده نگیان هاتی و شهر یان بو بی .

بـروانـه لاپـره ۳۰

فرهنگی ترین عثمان هورامی

گهر هیزی چاکه زورتر نه بوایه
به جاری جیهان سهرهو ژیر نه بوو،
دیاره ناپاکی په کی له دوایه
بویه که ناپاک یهک ناکا به دوو
- ۱۹۶۶ -

گهر پیشینانت نه یان کرد ، دامان
گهر توشن دامینی به چه شنی نه وان،
تو به ته مای نهو ، نهو به ته مای من
نه ی کی نه م باره لایا له سهر شان!
- ۱۹۶۶ -

با « ریز » بو گیانو کرداری جوان بی
نهک بو دار به دهست ، زنجیر ، زیندان بی،
له ری میله تا هر کهس خو بهخت کا
بنا نهو به ریز بی ، سومای چاوان بی
- ۱۹۶۶ -

کاتی هندی کهس له راستی نه دوین
« درو » له ولوه شهرمه زار نه بی
به کهش فشی که نه دن به لین
ناو جهرگی راستی بریندار نه بی
- ۱۹۶۶ -

دیاره که ژیان له گورینایه
گورین له تودا ، لهوا ، منایه ،
نابی دهسته ژنو دانیشین بلی یین :
نهجام مردنه ، نامانچ چی تیایه !
نازای شیر به زین ، به هیزی مه دیدان
ههل گهر بته وه بداته لادان ،
بیته گورگی گیانی گهلی
ریوی په که بی هیز ، تومار پرر تاوان
۱۹۶۸ / ۱۲ / ۱۹

- ۲۴ -

چهن بار گران بی خوشی بنوینه
بو کرداری چاک سهرت دهرهینه
دلی نازادان بخهره خوشی
دلی ناپاکان باشن بته قینه
۱۹۵۹ / ۱۱ / ۲۴

کهسی ژیانسی که لکیکی نه بی
به لای به سهر نهو و نه مه وه
بوچی زوو ملی ری نه مان نه گری
جی یه کی چول کا به لای که مه وه!
۱۹۶۱ / ۶ / ۲۳

له خو بایی بوون دهر دیکسی به ده
له شان و بالی چهن هزاری دا ،
ری راستی ههر گیز ، ههر گیز به رمه ده
با ههر نه مر بی ، له بهختیاری دا!
۱۹۶۵

په له ی بهر که کهت زوو نه ته کینی
نه ی بو سهر اپا دهر وونت ناشوی !!
بو به روالهت خاوین بنوینی
به ره و خهرمانی بهختیاری نه روی !!
- ۱۹۶۶ -

زنجیره ی مروف هه مووی واتیه
مروقی ژیریشس واته وهر نه گری ،
ههر کهس له ژینا پیچه وانه یه
بهرگی شالاوی راستی ناگری
- ۱۹۶۶ -

جوان و ناشیرین چاکه و خراپهن ،
به هار گه نجی یه ، پاییزیشس پیری ،
خوشی و ناخوشی جه ژنه و شیوه ن ،
ژین سهر بهستی یه و مردن سهر شوری
- ۱۹۶۶ -

ره‌وشت و خوه‌کانی نه‌ته‌وهی کورد جیگهی شانازی خو و بیگانن

ناوپردان : خاله‌حه‌مه

وبگره زیاتر سامان و داهاتی نه‌ته‌وهی کورد به‌بی
ناره‌زوی خوی هاوبه‌شبی ده‌کات له‌پان کردن و
جوان کردن و ورازانه‌وهی به‌شیک له‌ شه‌قام و
ریگاکانی لندن و پاریس و ۰۰۰ هتد - کوردیش
که به‌ناروا بی به‌ش کرایت له‌سامانه سروشتیه -
کانی خوی ئیتر گوناومی چه که ریگاو بانه‌کانی
وه‌ک خوی مایته‌وه یا دوا که‌وتیت !؟

ئه‌وهی زورتر سه‌رنجی راکیشام له‌ ووتاری
« هیشتا ماومانه » ی کاک فواد پاشس به‌راورد
کردنی دواکه‌وتنی نه‌ته‌وهی کورد و پیشکه‌وتتنی
نه‌ته‌وه‌کانی تر هیرشیک ناره‌وایه که
کردویه‌ته‌سه‌ر خو و ره‌وشتی نه‌ته‌وه‌که‌مان و ده‌لیت:
« ره‌وشت و خوه‌کانمان جیگهی داخو و پیوستیان
به‌گورینیکی بنه‌رتی هه‌یه ، ئه‌وانی نه‌ته‌وه
سه‌روه‌ره‌کانیش نمونه‌ی به‌رزن و شانازیان
پیوه‌ئه‌کرین » *

به‌بروای من کورد خاوه‌نی جواترو به‌رزن‌ترین
خو و ره‌وشته و پیوسته هه‌مو کوردیکی دل‌سوز
شانازی پی‌وه‌بکات و ئه‌وهی ئاشکراشه‌لای
هه‌موان ئه‌و بیگانانه‌ی له‌ ده‌یان سال له‌مه‌و به‌روه
وتائیشتنش که هاموشوی کوردستانیان کرده
له‌ دوژمن و بی‌لایه‌ن به‌ریزه‌وه له‌ خو و ره‌وشتی
نه‌ته‌وهی کورد دواون ، نه‌ته‌وه‌یه‌کیشس خو و
ره‌وشتی بریتی بیت له‌سوز و به‌زه‌یی و پشودریژی
ودل فراوانی ولی‌بوردن وهاوکاری و پشت‌گرتنی
لاوازو به‌سه‌ر کردنه‌وهی دوست و هاوسسی و
نه‌به‌ردی و مه‌ردی و نازایه‌تی و خوراگرتن و گبان
بازی و ۰۰۰ هتد ئیتر بوچی ده‌بیت جیگهی داخ بن
له‌لای کاک فواد و هاواری گورینیان بکات !!؟

کاک فواد تاهیر صادق له‌ گو‌قاری برابته‌ی
ژماره ۱۲ لاپه‌ره ۱۱ ووتاریکی بلاو کرده‌وه له‌ژیر
ناوونیشانی « هیشتا ماومانه » به‌پی‌ویستم زانی
که منیش باری سه‌رنجی خوم پیشان بده‌م له‌سه‌ر
ووتاره‌که ۰۰۰

به‌لای منه‌وه دواکه‌وتنی نه‌ته‌وهی کورد له‌هه‌مو و
رویه‌که‌وه ئه‌گه‌رینه‌وه بو نه‌بونی « کیشانی سیاسی »
و ئه‌و ده‌سته‌لاته‌ بچوک و ناو‌خویانه‌ی به‌هوی سه‌ر
گه‌رمی سه‌رداریک یا به‌رژه‌وه‌ندی داگیرکه‌ریک
یا راپه‌رینه‌وه‌یه‌ک به‌رامبه‌ر زور ناره‌واپی بی‌گانه
په‌یدا بو له‌ سوچیکی کوردستاندا ته‌مه‌نیان
دریژ نه‌بو به‌هوی نه‌مانی به‌رژه‌وه‌ندی داگیرکه‌ر
له‌ بونی ، یا سارد بو نه‌وهی سه‌ر گه‌رمی سه‌رداره
کورده‌که یاده‌ست دریژی لایه‌کی تر؟! جائه‌ونده‌ی
وه‌ره‌روزیان له‌م میله‌ته‌که‌وتوه تا ئه‌م ده‌سه‌لاتانه
هاتو نه‌ته‌کایه‌وه ، ده‌ئه‌وه‌نده‌ش توشی مال ویرانی
بووه به‌هوی نه‌مانیانه‌وه ، جا‌گه‌شه‌پی‌دان و پیش
خستنی ئابوری و دارایی و پیشه‌سازی و ئاوه‌دان
کردنی پیوستی هه‌ر نه‌ته‌وه‌یه‌ک له‌ دوا‌ی دروست
بونی « کیانی سیاسی » ده‌ست بی‌بکات نه‌ته‌وه‌ی
کورد ماوه‌ی ئه‌م مافه‌سروشتی و - مرو‌قایه‌تی‌یه‌ی
خوی نه‌درایتی ولی‌ی بی‌به‌ش کرایت ، ئیتر نازانم کاک
فواد بو ئه‌م به‌راورده‌ی کرد و له‌ نیوان باری
پیشه‌سازی و زانیاری نه‌ته‌وه‌ی کورد که تائیشتا
کیانی سیاسی نیه له‌گه‌ل ئه‌و نه‌ته‌وانه‌ی که ده‌یان و
سه‌دان ساله کیانی سیاسی‌یان هه‌یه و جگه له‌داهاتی
وولاتی خویان به‌هی میله‌تانی تریشه‌وه ناوه‌ستن
بو پیش‌خستنی خویان له‌هه‌مو روویه‌که‌وه ، ئه‌مه
سه‌رای ئه‌وه‌ش که نزیکه‌ی « ۵۰ » په‌نجا ساله

ئەلیم ئەو رەوشتانەى كە ھەزاران سالاھ
 پارێزگارى كراو ە و بونەتە ھەوینی راوەستانیان
 بەرامبەر ھەزاران وەیشومەو دەست درێژى و
 ھەرشى نارەوای نەتەوہ ناسەر وەرە کان پىوستیان
 بە ماننەوہ و شانازى پىوہ کردنە نەك گورینیان
 چونكە ئەوہى كە بە دەستمانەوہ ماوہ ھەر ئەم پىرو
 زيانە بەجانە گەر كە سىكى كورد گەشتىكى پىوہەرەوہى
 كوردستان كوردیت بو خویندن یا ھوہى كى تر
 لە شىوہى - گىرو گرتنە كانی كومەلایەتى ئىمەى
 نەدییەت لە نىشتمانى نەتەوہ سەر بەست وولاتە
 سەر بەخوكاندا پىوستانە بەك سەر پىر لەھوہى
 دواكەوتنى نەتەوہى خوہى و نىشتمانە نازدارە كەى
 بكا تەوہ و بىكائە ھاندەر بىكى گەرە بو خوہى و بو
 خەلكى كە سوربن لەسەر تىكوشان و خوبەخت
 كردن بو گەياندەنەوہى - وولاتى كوردستان بو
 رىزى نەتەوہ كانی ترو جگە لەوہش مروفت ھەرچى
 خوشى بویت بە شان و بالى ئەوہدا ھەل دەدات و
 ئەو نوسەر و شاعرانەى كوردستانى نىشتمانى
 خویان خوش دەویت و بە شىوہ بەك باسى دەكەن
 كە كوردى زياتر پىوہ بىستەن و خوشیان بىویت و
 ھەموو كومەلىكىش جورە كەموو كورىە كى ھەبە
 لەپال سەدان شتى باشدا مروفتى نىشتمان و وىست
 ئەبیت ھەول بەدات بو پارێزگارى شتە باشەكان و
 نەھىشتنى ئەوانەى زيانیان ھەبە بو كومەل نەك
 بەراورد كردنى پىشەى جولای كورد بەكار گەكانى
 وولاتە ئەوروپى بەكان دواكەوتنى رىگا و بانەكانمان
 بە رىگا و شەقامەكانى ئەمريكائى كى سوفیت و
 ھاموشوى ئاسمان ، خو لەجىاتى ئەمانە دەتوانریت
 بنوسریت بو رولەكانى گەل ئەگەر زيان لە «دواى
 راوەستانى كەشتى نوحەوہ» دەستى پى كوردیت
 بە ھوہى شاخى ئاراراتەوہ ، ئەوا ئەى كورد ئىوہ
 وشاخە كاتتان پونە ھوہى زيانەوہى
 ھەموو دونیائى كە ئىوہ جولایى تان دەكرد ئەمريكائى
 و استراليا و ئەفرىقا ناویان لە كولەكەى تەردا نەبو
 كە ئىوہ خاوەنى شارستانىت بوون خەلكى
 شاریان نەبوو تا پىشى بخەن ، ھەموو شتىكى

پىروزی سەر ئەم زەوہى بە لە ئىوہ دەستى پى
 كوردوخەلكى تر سودى لى وەرگرت ، ئىوہ ھەر وەك
 خوتان مانەوہ خەلكى تر لە نەبوون پەیدا بوون و
 پىشتان كەوتن ، ئىوہ پىوستانە جىگای سروسشتى
 خوتان بگرنەوہ ، پىوستانە مېژووی باوو باپىرتان
 یاد بکەنەوہ لە ھەزاران سالەوہ ، پىوستانە شەرم
 لەو نىشتمانە بکەن كە وینەى نىە لە سەر زەوہى
 بە ئىوہى رايینە كە رولەى بن ، پىوستانە
 بە بەكىتى و براپەتى پىاريزن و بىخەنە رىزى وولاتە
 پىشكە و تەوہ كان ، كە سىكىش خو ئەگەر بە تەنیا
 دەپەوت لاساپى خو و رەوشتى ئەو وولاتانە
 بكا تەوہ كەدیونى سەر بەستەو رىگای لى نەگىراوہ و
 بەلام رىگەى ئەوہى نادىتى كە خەلكى تریشى بو
 ھان بەدات یا ئەگەر بە داخە لە رەوشتىكى نەتەوہى
 كورد كە «بوتە زنجىرەك و ماوہى ئەوہى نادانەت
 كە ئەوہى لە دەرەوہى كوردستان دیوتى بوى
 لواوہ لىرەى بىكات ئەمەش دىسان ناىت بىتە
 ھاندەر بو ھىرش بردنە سەر رەوشت و خوہى
 نەتەوہ كەى خوہى

بەلام بە نىسبەت بەشەكانى تری ووتارى ھىشتا
 ماومانە : «ئەى نارىكى و پىسى و چلكنى
 دىھات و شارەكانمان بەراوردیان بکەن لە گەل
 وولاتە بەرزەكانا»

بەلام من ھىچ وولاتىك لە وولاتى خوم بە بەرزتر
 سەیر ناکەم ھەرچەندە دىھات و شارەكانىشمان
 چلكن بن لە جىاتى جەلەكانمان !

پىك ھاتنى كومەلایەتى مىللەتى ئىمەش وەك
 پىكھاتنى كومەلایەتى ھەموو مىللەتانەو ھىچ
 جىاوازیە كى نەبوو تا ئىستاش خىلاىەتى لە
 ھەندىك لە وولاتانى تر ماوہ بە ناىەتى لە آفرىقا
 بەلام ماننەوہى پەيوەندى دەرەبە گایەتى و دوا
 كەوتنى دىھات و شارەكانمان و پىشەسازىەكانمان و

بىروانە لاپەرە ۳۲

شههید نه حمهد که ریم زه نگه نه

نهم قاره مانه که گیانی پیروزی له ری
سه ربه سستی و رزگاری وولاته که یا بهخت کرد،
روله یه کی نه به ردی گهر میانه : -

هه و نامه ی پاکیز

× له سالی ۱۹۴۳دا له دی « گولباغی » له
پاریزگای که رکووک له دایک بووه .

× به مندالی له گهل که سو و کاریا هاتونه ته
که رکووک له گهره کی شور یجه جی نشین بووه .

× ههر له مندالیه وه ده ماری کوردایه تی له
زوتنه وه دا بووه خوینی نیشتمان په روهری به
له شیا گهراوه .

× له سالی ۱۹۵۹دا شهرفی نه ندامیه تی پارسی
دیموکراتی کوردستانی وهر گرتووه .

× له سالی ۱۹۶۲دا وهک پیشمه رگه یه کی دلیر
چوته ریزی سوپای شورشگیری کوردستانه وه له
شورش دا دهستیکی بالای بووه .

× له شهوی شه مبه ی ریکه وتی ۱۸ / ۳ / ۱۹۶۹دا
له گهل برا پیشمه رگه کانیا هیرشیکی دلیرانه و
شیرانه یان برده سهر هیلی شه مه نده فەر له ناوچه ی
کفری ، له کاتی شه را به چهند گولله یه کی دوژمن

پیکراو شههید کراو گیانی پاکی له پیناوی
سه رکه وتنی میلله ته که یا بهخت کرد .

× ههزار سلاو بو گیانی شههیدانی ریگای
رزگاری کوردو کوردستان .

× نه مری بو شههید نه حمهد که ریم زه نگه نه .

× سه ربه رزی بو پارسی دیموکراتی کوردستان و
پیشمه رگه ی قاره مانی کوردستان .

میتروی کوردو کوردستان له مه‌ند دیریکدا

و نه باسیک له سهر میتروی محمد پاشای ره واندزی

تووشی دهرده سهری و له ناو بردن بکات ناچار بوو له کومه‌لیک له زانایان و ریشس سپیان داوا بکات هویه‌ک بدوزنه‌وه بو ئه‌وه‌ی پاریزگاری ناوچه‌ی سوران بکات ، ئه‌مانه به تیکرای بیاریان له گهل مسته‌فا به‌گ دا که ده‌سته‌لاتی ناوچه‌ی سوران بکه‌ویتته ده‌ست محمدی کوری ، وه دایکی محمد که ناوی « بووک شازهمان » بوو ئه‌م بریاره‌ی په‌سه‌ند کرد ههر له و کاته‌دا مسته‌فا به‌گی باوکی دوو مروقی نارد به دوا‌ی محمد به‌گ که له گوندی ئالانه بوو ، محمد به‌گ که چاوی به‌م مروقانه کهوت زانی که مامه‌کانی ته‌نگیان به‌باوکی هله‌چنیوه ، له سهر داوا‌ی باوکی محمد به‌گ به‌ره‌و ره‌واندز که‌وته ری له گهل چهند سواریکی لاو چاک ، که گه‌یشتنه ره‌واندز باوکی له ژوری تاییه‌تی خوی گفت و گوی له گهل کردوو پی‌ی ووت :

روله من دلنیا نیم له‌وه‌ی که ماوه‌یه‌کی تر بژیم له توانام نه‌ماوه به به‌ریوه‌به‌رایه‌تی وولاتی سوران بکه‌م براکاتم کاری ناریک و به‌ره‌به‌کانیم ئه‌که‌ن محمدی کوری وه‌لامی دابه‌وه ووتی : باب‌ه گیان خوت ئه‌زانی سهر‌په‌رشتی وولاتی سوران یه‌کجار تیک چووه وه شله‌ژاوه ، وه من ئه‌م فرمانه‌ت به‌م چهند مه‌رجانه په‌سه‌ند ئه‌که‌م ، ئه‌بی به‌ده‌ستیکی پولایی له پیاو خراپ و برازاکانت

محمد به‌گ کوری مسته‌فا به‌گه له‌سالی ۱۱۹۸- ۱۷۷۸ک له ره‌واندز هاتوته دنیاوه ههر له بچوکیه‌وه زیره‌ک و ئازاو به‌جه‌رگ بووه ، باوکی له‌منالی په‌وه ناردی بو ناو فقه‌قی‌یان بو خویندن ، وه پاشس ماوه‌یه‌ک به‌مه‌لایه‌کی تاییه‌تی وانه‌ی پی ئه‌وترا ، که ناوی « مه‌لا ئه‌حمده مه‌لا ئاده‌م دلیژره‌بی » بووه له به‌ر ئه‌وه‌ی محمدی ناوبراو توندو تیز بوو جیگای ئومید بوو ، باوکی له‌چوازه‌ه سالیه‌وه به‌چهند چه‌کداریکه‌وه ناردی بو گوندی « ئالانه » که له‌دوله‌گوران خوشترین گوند بوو ، بو ئه‌وه‌ی ده‌ست دریشی بابانه‌کان له‌سهر ناوچه‌ی سوارن بیرنینه‌وه * مسته‌فا به‌گی باوکی مروقیکی زور دل نه‌رم و خوا ناس و به‌زه‌بی بوو ده‌ستیکی بالای نه‌بوو یوبه‌ریوه‌بردنی وولات هه‌رده‌م براکانی به‌تاییه‌تی « ته‌مه‌ر خانی » برای په‌لاماری ئه‌و گوندانه‌ی ئه‌دا که له‌چوار چیوه‌ی وولاتی سوران‌دا بوون ده‌ست دریشان ئه‌کرد مال و ئازاله‌کانیان به‌تالان ئه‌برد ، وه چهند بازاری ره‌واندزیان به‌تالان بردوه ، مسته‌فا به‌گیان ئاگادار ئه‌کرد به‌لام سودی نه‌بوو ، ده‌سه‌لاتی هه‌بوو به‌لام به‌ده‌گه‌ن سهر زه‌نشتی ئه‌کردن ، تا وای لی هات مه‌ترسی له‌ براکانی ئه‌کرا که ده‌سته‌لاتی به‌ریوه‌به‌رایه‌تی ناوچه‌ی سوران بگره‌ده‌ستیان ، ئه‌مه‌ش ئه‌گه‌رینه‌وه سهر ئه‌وه‌ی مسته‌فا به‌گ نه‌ی ئه‌ویست براکانی

بدهم وه له نوى وه دهستورى فهрман ره وایى
 دابمه زرينمه وه ، وه توش له قه لای « شوشى »
 له ناوچهى ئاکویان جى نشین بیت وه « ۶۰۶۰۰۰ »
 شهست ههزار ریالم پى بدهیت وه ههروه ها دایکیشم
 « ۳۰ ، ۰۰۰ » سى ههزار ریالم پى بدات وه گشت
 چهكو ئامیری جهنگم بخته مست ، وه بهچ
 جوریک داوام لى نه که هیت بو لى بوردن پیاو
 خراپان •

باوکی وه لامى دایه وه ووتى : « نه ته وى
 براکاتم له ناو بهرى ؟ » له سهر ئهم مهرجهى دوایى
 ریک نه که وتن ، وه محمد بهگ گه رایه وه گوندى
 ئالانه ، ئهم دهستا ویژه مایه وه بو ماوهى سالیکی
 ره بهق ، بهلام باوکی دیسان ناچار بوو ناردى به
 شوین محمدهى کورى وه نه وهى لى داوا کرد بوو
 بوى جى به جى کرد وه کارو بارى وولاتى سوران
 که وته مست محمد بهگ •

پیشه کی دهستی کرد به هیز زیاد کردن و قه لا
 توند کردن وه چه کیکی زورى کرى وه خه لکیکی
 زورى له خوى کو کرده وه ، وه سهر کرده یه کی
 سوپای دانا ناوى « نه حمده بدبرى دوله مهربى »
 بوو بهلام پاش نه وهى که نه حمده کوژرا له
 جهنگى قه لای که له که له گهل شیروانى به کان له
 سالى ۱۲۳۰ک ، وه له شوینی نه وه « عبدالله اغا
 سهرهنگى » دانا که باپیره گه وره ی « عبدالوهاب
 محمد علی اغا ره واندزیه » ، له بهر نه وهى عبدالله
 اغا دهستیکی بالای هه بوو له رازه ی ناوچه ی
 سوران وه مروقیکی زیده نازاو لى هاتو بو وه
 له چند جهنگى گه وره دا سهر که وتوو به تاییه تی
 له جهنگى « که لى ئاکرى » ، سهرهک پاسه وانیکی
 هه بوو که پى یان نه وت « ئیشک ئاغاسى » که
 ناوى باپکر ئاغا بوو باپیره گه وره ی « نه جات
 سه عید ئاغا ره واندزیه » وه محمد بهگ دهستی
 کرد به پاره دروست کردن به حهوت چه شن •

- ۱ یوزلغ : که نه کاته ۱۵ قروش •
- ۲ ریال : که نه کاته ۱۱ قروش
- ۳ - قروش که نه کاته ۷ قروش •
- ۴ - ۴ تهنگیر که نه کاته ۴ قروش
- ۵ - جلق که نه کاته ۳/۴ قروش •
- ۶ خدا بهنده که نه کاته ۴/۱ قروش •
- ۷ - شایى : که نه کاته ۱ / ۲ قروش •

وه ۱۰۰ سهد قروش نه کاته لیره یه کی عوسمانى
 وه ئهم پارانه بهشیکیان له زیردروست کرابوون
 وه ههروه ها له زیو وه له مس • وه له لایه کی ئهم
 پاره نووسرابوو « الامیر المنصور محمد بیگ » وه
 له لای تری « ره واندز » نووسرابوو ، وه موچه ی
 بو سهر بازان دانا وه جلی تاییه تی یان بو دروست
 نه کرا که رانک و چوغه بوو وه سهر کرده کانیان
 پهسته کیان زیاتر بووه وه ژماره ی سهر بازه کانیان
 « ۵۰ ، ۰۰۰ » په نجا ههزار سهر باز بووه وه محمد
 بهگ کار گه یه کی له کاولوک دروست کرد له پیشا
 ره واندزى پیشوو بووه له ژیر چاودیری « وهستا
 ره جهب » که تا ئیستا نه وه کانى وهستا ره جهب
 له ره واندز ماون که بنه مالهی « حاجی نه وروز
 نه فه ندی » ین ، بو دروست کردنى تفهنگ و شیرو
 فیشهك و توپ وه له سهر ههر توپیک نووسراوه
 « نصر من الله وفتح قریب » وه ژماره ی نه وه
 توپانه ی که له زهمانى « محمد بهگ » دروست
 کرابوون « ۲۲۲ » دوو سه دو بیست و دوو بوون
 وه تا کوو ئیستا ژماره یه کیان ماون بو به لگه
 له ره واندز بو مانگی روژو گرتن به کارى نه هینن •

وه خان گلدی چه خماخ سازى له ورمى هینابو
 دروست کردنى خه نجه رو ده مانچه ، وه قه لایه کی
 یه کجار توندی دروست کرد به ناوى قه لای
 « ایچ قه لا » که نه که ویته باکوری شارى ره واندز
 تا کوو ئیستا پاشماوه دیرینه کانى ماوه وه کردى به

سووپا گا وه چهند جوره چه کیکي لی داناوه هر
 وهها زور قه لای تری دروست کرد له ئیران .
 ناوچه ی لاجان و چهند مزگهوت و قوتا بخانه ویردی
 دروست کرد که تا کو ئیستا بنچینه بیان ماون وه
 دوو قونگری « برج » دروست کرد به ناوی
 قونگری شه مام وه به کیکیان ماوه ، وه به هوی
 جوگه ناوی بو شاری ره واندز هینا له گهلی
 میگر که تا کو ئیستا هم ناوه به کار دینن .

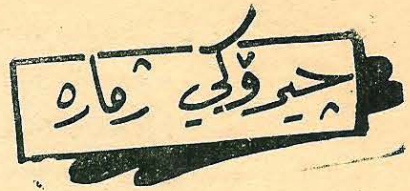
له بهر نه وه ی ره واندز نه که وینه نیوان دوو
 گهلی به ناو بانگ نه وه ی نه که وینه روژ هه لات پی
 نه ووتری « خه رند » نه وی تریان نه که وینه روژ
 ناواوه پی نه ووتری « گهلی » ، وه به هوی سی
 درگا وه چهند پاسه وانیک پارین گاری ره واندز زیان
 نه کرد له بهر نه وه ی شوینه که ی زور گرنگ و
 قایم بوو به قه لای پولاین ناسراوه . وه ووشه ی
 ره واندز بریتیه له « روین وژ » که به زبانی فارسی
 پی نه ووتری قه لای پولاین له سالی ۱۸۲۶ زاینی دا
 بریاری سه ره خوی داوه ناوی خوی نا « الامیر
 المنصور امیر سوران » پاشای ناوبرا که به پاشای
 کوره ناسرا بو چاره سه ر کردنی گشت گیرو گرفتیک
 له سه ر ده ستوری ئاینی قورئانی پیروز نه رویشته .
 وه له زه مانی نه ودا هه لپه رکی ره شبه له که قه ده غه کرا
 به وه ی که محمده پاشا ئالای سه ره خوی به رز کرده وه
 داود پاشا که وه ته مه ترسی وه ویستی پیلانیک
 دابمه زرینی بو له ناو بردنی محمد پاشا وه
 تیکدانی نه ماره تی به ناو بانگی سوران ئینجا « ملا
 محمدی خه تی » ی نارده لای به دیار به کی زور بو نه وه ی
 له گه ل یه کدا ریک بکه ونه وه که « مه لا
 محمد » هات بو لای پاشا ، پاشا ریزیکی زوری
 لی گرت وه کردی به « مفتی ولاتی سوران » وه باوهر
 پی کراوی خوی واریکهوت که محمد پاشا هیرش بیات
 بو ناوچه ی موصل بو نه وه ی نه ماره تی ساوای سوران
 فراوان بکات . پاش نه وه ی که به سه ر ناوچه که دا
 زال بوو قهرالی تور که کان نامه یه کی پر له ئایه تی
 قورئانی بو مه لا محمدی خه تی نارد بو نه وه ی به هوی
 نه مه پاشا هه لخه له تینی مه لادهستی کرد به پروپاگانده

وه نه یووت شه ر کردن له گه ل قهرالی تور که مسلمان
 زیان نه به خشی به ئاینو به ردانی ژن « ته لاق که وتن »
 قسه ی مه لا کاری له دلی خه لکدا کرده خه لک پول
 پول له سوپای محمده پاشا جیانه بو نه وه وه . محمده
 پاشا ناچار کرا چیت بوو « نه سته نبول » بولای
 قهرالی تور که کان وه به دروو ته له که بازی لی یوری
 محمده پاشا گه رایه وه بو وره واندز به لام له ریکابه
 قسه ی قهرال له وولاتی « ته را بزون » کوژراله سالی
 ۱۸۴۶ زاینیدا . وه نه مه شس وینه که یه تی که له
 په رتوو کی « شور شه کانی کورد » له لایه ن علاء
 الدین سجادی وه رمان گرتوه . . .

له ره واندز
 عبد الرحمن رسول وه رتی

پاشماوه ی عملیاتیکي سه رنج . . .

غیسینیا که له بهنج رزگاری بوو وه خه بهری
 بووه ، پرسی : کوا خوشکه که م ؟ ئایا سه لامه ته ؟
 له و کاته دا که چاوی به خوشکه که ی کهوت له سه ر
 جیگایه کی تابه تی دوور له و نووستوه هاواری کرد
 سائیتا ، خه بهری بووه که چاوی کرده وه ووتی کوا
 دایکم ؟ ئنجا وتی کوا خوشکم ، دکتوره کان
 وه لامی دانه وه ووتی نه بو ریبه یه به امانهت
 دانراوه نه بی پیوه ی رایین تا ماو یه که ، له ئیواره دا
 که نه دوو خوشکه بران بو ژوری « اوکسجین »
 له و دی یه ی که مالی باوکی لی بوو ئاهه نگ و
 خوشی و به زم بوو له هه موو شوینیکا خه لک
 هه لده پهرین ده یان ووت « طب » بووه هوی
 دهر کردنی شه یان له دی یه که مان و گه رانه وه ی خوا
 بو دی یه که مان ، دوا ی پینج سال معالجه ی نفسی و
 عقلی نه دوو خوشکه بران بو دی یه که ی خویان
 به ئاهه نگ و به زم و خوشی ته مه نی هه ر به کیکیان
 گه شت بووه دوانز سالی ، نه مه یه که م جاره که
 دی یه که ی خویان ده بین ، که چونه ماله وه
 ته ماشایان کرد برایه کیشیان بووه ، دایکه که یان وتی
 سه د شوکر بو تو خوی گه وره که شه یان زه فه ری
 پی نه بردین .

یادی ۲۹ ی حزیران - روژی له سیداره دانی
شیخ سه عیدی پیران و هاوه له کانی ...

په تی سیداره و ناخی تینوو

محمد رشید فتاح

خیرا ئه کهوتنه راکیشانی قاره مانه کان بو په سیداره
وملیان ئه کردن به په تا ...

بژی کوردو کوردستان ... نه مری بوییری
به رزی کوردایه تی ... سهر شوربو مردن بو
دوژمنانی کورد ... قاره مانه کان په که په که ، پیش
ئه وهی دوا هه ناسه یان به دهستی چه په لی دوژمن لی
بیریت بهم چوووه وهک شیر له به رده می په تی سیداره دا
ئه مه یان ئه وتو به زه رده خه نه شه وه به ره و پیری مه رگ
ئه بوو نه وه ...

شیخ سه عیدی پیران ... سهرۆکی شورش ...
دوای له سیداره دانی هه مو قاره مانه کان ، ته نیا
سهرۆکی شورش ما بوو ، ئه ندامانی مه حکه مه وهک
بچی ناو ئاو له شیان هاته له رزین به بیستی ناوی ئه و
قاره مانه بویه وه کوو شیت کهوتنه هاوار کردن : -
خیرا کهن ... نی خنکین ...
شیخی سهر به رزی تی کوشه ریش به تووندی
خوی له دهستی جه ندرمه کان راپسکان و سهری
ههل بری بوو ئاسمان و ووتسی : -

سو پاس بوو خوای گه وره ... که ئیمه شه ویشمان
ههر رروژه ، چونکه دهروو نیمان تاریکی تیانی به ...
ئه مرو شس ئیمه ئه بینه قوچی قوربانی بو ئازادی
کوردستان ...

ئه ندامانی « مه حکه مه » له ووزه یانا نه ما به قینه وه
کهوتنه نه راندن به سهر جه ندرمه کاندان : -
مه یه لن زیاتر دم ههل بینته وه ... دهی رایچی کهن

خوینی گه شس وئالی شه هیدانی شورش هیشتا
به که ژو کیوه کانه وه ووشک نه بوو بووه ئاهو ناله ی
روروی دایکانی جگه ر سووتاو به ده م هاش و هوشی
گیزاوی باره شی تووره و سهر لی شیوا وه په رده ی
گوی ئه دری ، ساوای به رمه مکان دوو چاوی
فریشته ی له ری و بانه کاندایه سونگی له ده م چه قوی
دهستی ناوه کانی ئه هریمه ن لیك نه نابوو ، چه ره
دوو که لی تاری لوول خوار دووی ئاگری قین و درنده
یه تی له دیهاته تالان کراوه کاندایه ره وه ی بووه وه ،
زه رده خه نه ی سهر لیوی قاره مانه کان سهر ره رای زیندان
و که لچه و زنجیر هه ناوی ئه ندامانی « مه حکه مه ی »
به کری گیراوی ئه هینا به له رزین و زه نه قی جه ندرمه
خوین مژه کانی ئه برد ، کاروانی ویلی ئاواره کان
دهر به دهره کانوو مال ویرانه کان له ژیرزه بری برسی
یه تی کوشنده و سهر ماوسوله ی ئه بی به زه بی سهری
لی شیواو ئه هات به لادا ... شماره خه بات گیره که ی
دیار بکر - له مانگه شه و یکی تریفه داری ماتو
خاموشس دا ، له باوشی ئاگرو خوینو خه مالی
راکشابوو ، سه دو سی سیداره شس وهک قولایی
قه سابی به سهر شووره که یه وه ههل خراپون ده ی
خیرا کهن ... بیان کهن به په تا ... ده نگیان لی بیرن
ئه ندامانی « مه حکه مه ی » دار ده ست و به کری گیرا
سهر شور له ترسی گیانی خویمان به شله ژاویه وه ئه مه یان
ئه وت و په له په لیان له جه ندرمه خویری یه کان ئه کرد ،
تا کوو زوو دهنگی نه ره شیری ، دلیری قاره مانه کانی
شورشیان له گووی بیریت ... ! جه ندرمه کانیش

به لام شیخی قاره مان جه سورانه همدیسس خوی
 راپسکان وله سه روو ته کانی رویشت : -
 ئیمه بر که یه کین له و قور بانیانه ی لاشه کانمان نه که یین
 به پرد بوو نه و هی کورد به سه ریایه ریته وه بو به رزی
 رزگار بو نازادی نه و مانگه جوانه ی که به ئاسمانه وه
 خه رمانه ی داوه نه وه هیوای کورده ، نه و نه ستیره
 گه شانیه ی ده ورو پشتیشی نه و قوچانه ن که له ری ی
 کوردستانا به خت بوون ، ئیستاش به ئاسمانی
 کوردستانه وه پرشنگ نه دهن و نه دره و شینه وه ...
 پیویست نا کا که س بوو ئیمه بگری ، به لکو پی ی
 بکه نن و شانازی بکه ن که ئیمه له ری ی خواو
 کوردستانا نه روین . نه مه ی ووت و دانه و یه وه بوو
 زه وی مشتی له خوله که ی هه لگرت و ماچی کردو
 سه ری هه لبریه وه بوو ئاسمان وله سه ری روویشت :
 خوایه خوت ئاگاداری ئیمه له پیناوی نه م خاکه
 پیروزه دا نه روین که پی ی گلاوی زوردارانو
 بیگانه ی لی بیرین ، نه مجاره ی شخوله که ی ناومشتی

دهستی ماچ کرده وه له سه ر ووته کانی رویشت
 به لی ئیمه له ری ی تودا نه روین تکامان هه ر نه وه یه
 نه و خوینه ی ئیمه و هه موو شه هیدان که نه رژیته سه رت
 بیکه ی به گولاله سور ه له هه موو لایه کا . بوو
 نه وه ی نیشانه ی خوین رشتنی ئیمه و توله
 سه ندنه وه ی خه لکی کوردستان بی .
 جه ندرمه کان له توانایانه نه ما ، نه ندامانی « مه حکه مه
 بی ی ئابروو نه و نه دده ی تر شیت بوون و که و تنه
 نه راندن بیکه ن به په تا . . . بیکه ن به په تا . . .
 جه ندرمه کان به رقه وه به سه ریانا خوری و بی ده نگیان
 کرد شیتانه شس په ته که یان کرده گه ردنی وله سیداره یان
 دا . . . نه میس لاشه که ی له ریزی « ۱۰۲ » سه دو
 دوولاشه ی هه ل واسراوی قاره مانه کانی تر شور بووه

تسی بینسی

ووته کانی شیخ سه عید له په راوی شورشی دیار به کره و
 وه ر گیراوه

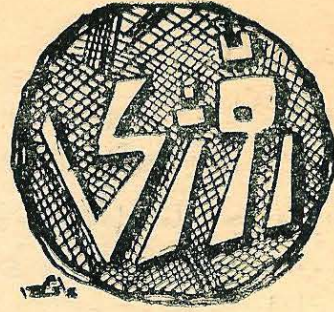
پاشماوه ی ره وشت و خووه کانی . . .

. . . هتد هه مووی هوی ماوه نه دانمانه له لایه ن
 داگیر که ره وه ، ده باماوه ی ۵۰ سال جله وی خومان
 له دهستی خومان بیت و به رو بوم و داهاتی خومان
 به سه ربهستی بو پیش خستنی نیشتمانی خومان
 خه رج بکه یین نه وسا با به راوردی باری خومان
 بکه یین له گه ل هه ندیک له و وولاتانه ی سی په نجا
 سالیسه کیانی سیاسیان هه یه نه وسا ده بینین که له
 زور مهیدان دا گه لیک له پیشترین .

خوینه ره وه ی خوشه ویست : مه بهستم له م ووتاره
 نه وه نیه که که سیک دل گیر بکه م ته نها مه بهستم
 نه وه یه که بزائن ره وشت و خووه کانی نه ته وه ی
 کورد جیگه ی شانازی خوو بیگانه ن و هه موو
 نه وانه ی که بو ماوه ی یه ک مانگیش هاو به شیان
 کردیت له شورشی ده ساله ی رابوردودا له م
 راستی یه گه یشتوو ، شورشه کانی پیش ئیستاو
 نووسینه کانی میژو نووسه بیگانه کانیش باشتترین
 به لگه و شایه تن ، ئیتر کوردیکیش که بزائیت
 « بیری چاک ، وته ی چاک ، کرده وه ی چاک »
 دروشمی هه زارا نسالی باوو باپیری ته تی پیویست
 به هیرش بردنه سه ر خوی ناکات و به لگه ی لاوازی
 ناداته دهست دوزمنانی نه ته وه که ی و پزیشک ناییت
 به نه خوشه که ی بلیت بو نه خوشی ، به لکو ده بیت
 چاره ی بو بدوزینه وه .

ئیتتر که ی ره وایه من کوتی دهست و پی و
 زوبانم ماوه ی جوله و کارو و تنم نه داو گله ی شمی لی
 بکریت که بوچی وه کوو خه لکی تر کار ناکه م و
 ناچر لیم و نادویم ! ؟ .

ههینی

نووسینی محمد مصطفی
کوردی له سهر شیوهی
ووتاریکی دکتور احمد
حسن زیات

• بلاو ئه کاتهوه •

ههر له کونهوه روژی ههینی ئیمه پله و پایه یه کی
ئێجگار بهرزی بووه ، وه بهوپهری ریزه وه ته ماشا
کراوه ، ههر وهك موسلمانه کانشس خویانوا
ته ماشا کراون ، چونکی روژیک بووه جوانی ئه و
له هه موو کات و شوینیکا وه له ناو هه موو دلیکا
دره وشاوه ته وه ، روژیک بووه که ری گوزه ران
قوناغه کانی ژیا نی تیا سنوور دار کراوه ، روژیک
بووه له وێزه ی ئابین «آدب الدین» دا چه نبنکه یه کی
جوانی پاکو خاوی نی تیا یاسا دراوه ، وهك خوشتن و
بونی خوش له خودان و خو جوان کردن و کالاو
به رگی جوانی پاکو خاوی نی له بهر کردن و به
خوشی و شادی تیکه لاوی کومه ل بوون و به سهر
کردنه وه ی قه وم و قیلله و هه ژاران و دامان و تیما
کردنی دهردی هه ژاریان و ده ست به سهر هه تیوی
بی باوگ و دایکا هینان و گیان و جهسته پاک کردنه وه
به خوا په رستی و هه ول دان بو بلاو کردنه وه ی
کاری پرر سوود بو هه مووان و خو به خت کردن
له ری بهرزی نیشتمانا ، ئا له و کاتی ناو داری و
ریزی روژی ههینی ئیمه دا شه مه وه یهك شه مه
نه یان نه نواند ، ته نیا ههر ناویکیان بوو به سس ،
ئه توانم بلیم : ئه گه ر به دبی بکرانایه ههر له بهر
تیشک و روناکی روژی ههینی دا بوو •

به لام داخه که م ئیمه خومان به دهستی خومان
به ره به ره گور یمان و گوریمان هه وه ، تا خوی
گه وره شس لاپه ره که ی وهر گیراین و گور بی کوتو
پرر ، وه کوو ئه فسه ریک که مه شق به سه ر بازه کانی
بکاو بلیت : بو پاشه وه وهر گه ری ! - ئیمه شس
وهر گه راین ، جار ان که پیشه نگی کاروانی ژیا نی

دوینی یهك شه مه ، پیری شه مه ، به سر پیری
ههینی بوو له جه رخی هه می شه یی هه فته دا ، ئه م
سج روژه به رو دوا دین و ئه رون دیسان دینه وه ، ههر
یه کیک له م سج روژه لای ئابینک و لای ئه و
که سانه ی که باوه ریا ن به و ئابینه هه یه مو فه رک و
پیر و وز مه به سته ، له گزنگی به یانا ئه م روژانه
به رو دوا به سهر ئه و که سانه دا هه ل دین یا له
مزگه و ته کان ، یا له کلیسه کان ، یا له که نشته کاند
چونکی ئه م سج شوینه کومه ل گای ئه و سج
گه له ن ، که ههر گه له ی له روژه که ی خویانا کو
ئه بنه وه و دوا ی به جی هینانی خوا په رستی
تایبه تی یان ، سه ریج ئه دهنه ناله باری و هوی دوا
که وتنی گه له که یان و سستی خرید و فروختیان و
هوی چه ره سه ری و ئازار و ئوفیان و بلاو بو نه وه ی
به دخوی و به ره لایی یان و پچر پچریان و دوزینه وه ی
هوی په یا بوونی ئه مانه وه هوی چاره سه ر کردنیان و
هینانه وه ی ئه وانیه که له سنوور دهر چون بو سه ر
ریگای راست ، ئنجا لای ئه که نه وه به لای یه که یه که ی
گه له که یانا که وان له قه له مره ی ئه و کومه ل
گایه یانا ، ئه و دلانه ی که له یهك زیزن ئاشتیان
ئه که نه وه و ئه وانیه که که م و کوریا ن هه یه و
نامانگه وری یه خه ی گرتوون دهستی یارمه تی یان
بو درێژ ئه کری و له و ئه و چه ی که به هوی چه پوکی
روژگاره وه بردویانه راست ئه کرینه وه و ده ست
ئه درینه بالیان و ئه هینرینه وه ریز ، له پاشا
بلاوه ی لی ئه که ن و ههر یه که دینه وه مالی خوی و
به رویه کی خوش و زمانیکی شیرین و دلیکی
کراوه وه هه موو جو ره خوشی و شادی یهك به نا و
ژن و مال و منال و که س و کار و بهر ده ستا په خشان و

کامهرانی و شارستانی و سهر فرازی بووین، بووین به پاش کاروانو له خیل جیماو ، وه روزه پیروزه که مان که هوی په کیتی و پیشکه و تنمان بوو نامانه سیله یییر چونه وه وه ، « زاویه النسیان » نه بازاره کانی جیهانی دلیان بوی وه لی دانه خورپی وه که روزی شه ممه ، نه چه و جول و هاتو چوی تیکرایی تیانه وه سستی وه که یه که شه ممه ، ههینی په که یییمه ههر به وه دانه ناسرته وه که دهر گای فرمانگا کانی میری تیا دانه خریت و بهس .

ئیستا وهره ! له لاوه سه ننگ و سووکی و بهراوردیکی ئەم سبب روزه بکه و به چاویکی وورد بین سهرنجیکیان بدهری ، زور به ناشکرایی به سهرهات و ئەندازه ی کومه لایه تی خاوه نه کانیانت بو دهر ئە که هوی ، وه تی ئە که یی که چونی تیا رانه بویرن ، وه چونی ره وانه ئە که ن ، روزمکی ئیمه ئە یینی کش و مات و بال شور و رهنگ په ریوی بی دهق و بی بهش و بی په یوه ندی له گهل ژیانی کومه له که یدا ، ته نانهت دیمه نی ئاینیشی ئە وه ونده لاواز بووه ههر ته نیا نو یزه که ی ماوه ئە ویش لای ئە و دیهاتی یانه ی که به ریکه وت ری یان ئە که ویتته شار ، یا ئە و شارستانی یانه ی که پیرو بی کار و بارو که فته کارن دیمه نی شارستانی ههروه کوتمان پشویه کی میری په بو فرمان بهران و مووچه خوران ، ئیتر پشوی ههینی بو چینه کانی تر چاوه روان کردنی زور دژواره ، چونکی زور به ی گهل یا بازارگانن و ئالاونه ته یاسای بانقه کان و بازاری بیگانه وه ، یا کریکارنو چاو له دهستی سه رمایه دارانن ، له م ناوه دا بیجگه له فرمان بهران و مووچه خورانی میری کهس نه مایه وه ، جا با بزاین ئە مانیش چون پشوی ههینی ئە به نه سهرو ره وانه ی ئە که ن !!!

ههوی ئیمه ی راکیشا بو نووسینی ئەم چه ند دیره خانویه کی گه وهره ی سبب چوار دهسته یی بوو که سبب خیزانی تیا ئە ژیان ، په کیکیان خیزانی فرمان

به ریکی گه وهره ی موسلمان ، په کیکیان خیزانی جوله که په کی بازارگانی بچووک ، په کیکیان خیزانی مووچه خوریکی ناوونجی عیسایی .

که روزی شه ممه ئە هات مالی جووه ئە بوو به کنشته یه که بو خوی ، ده میک چه نه به ندیک له « تورات » ئە خوینرایه وه ، ده میک یاسای ئاینی جووله که بی خویان باس ئە کرد ، ده میک به سهر هاتی گرنگی باوو باپیرانیان ئە گیرایه وه بو مناله کانیان ، ئنجا به کومهل ئە چون بو که نشسته بو به جی هینانی یاسای ئاینی یان له پاشانه گه رانه وه خویان ئە رازانده وه و ئە چونه دهر وه بو گه شت و گوزار له ناو باخچه کاندا ، نانی ئیواره یان له چیت خانه یه کی پاک و خاوینا ئە خوارد ، شه ویش تا دره نگانیک یا له سینهما یا له سهیرانگایه کی خوش رایان ئە بوارد ، ئە مان ئا به م رهنگه پشوی ههفته یی خویان ئە برده سهرو ره وانه یان ئە کرد .

که روزی یه که شه ممه ش ئە هات مالی کابرای عیسایی کوتو پرر به رگیکی تری ئە پوشی و شیویه کی قه شهنگی دل چه سپی وهره گرت ، وه کوو ماله شایی لی ئە هات ، خیزانه که که له کلیسا له به جی هینانی یاسای ئاینی ئە هاتنه وه بهرگی ئالو والایان له بهر ئە کردو به روویه کی خوش و زبانیکی شیرین له گهل یه کتری ئە دوان ، ژوره کانیان ئە وه نده پاک و خاوین و ریک و پیک بوو دلی ههزار دل شه یدای ئە بوو ، میزی نان خواردنیان به جوریک رازانده وه وه ههچی بی بینیا یه ئاو ئە زایه ده می ، دوا ی نان خواردن ئیتر میوانیان ئە هات ، ده می به گوفتو گوی خوش ، ده می به گوی گرتن له موسیقاو گورانی رایان ئە بوارد ، ئە مانیش پشوی ههفته یی خویان به م جووره ئە برده سهر .

که روزی هه ییش ئە هات مالی کابرای

بـروانه لاپـهـره ۳۷

له ده روزنه

لام وایه هه موومان له وهدا یه كه نه گرینه وه ، كه
 كه دامه زرانندی - دانشگای سلیمانی - یه كیكه له
 دهست كه وته شورش گیره كانی خه باتی كه له كه مان
 نه وه دهست كه وته ی كه په یوه ندیه كی بنه رته تی هه یه
 به سه رباری ژبانی زانیاریو رووشن پیری نه وه كانی
 نه مروو داهاتومانه ! هه ر چو نه تی نه م په یوه ندیه شه
 رمان نه كیشی بو نه وه ی له دوای سه سال به سه ر
 دامه زرانندیا . چاویك به م بنكه ی روشن بیر به دا
 بگرینه وه و بزاین تاچه ندشیرازه ی نه وه په یوه ندیه
 به روشن پیری نه ته وه وایه تیمانه وه به سه تراوه ! -
 پیوسته له وه بدوین و چاوی لی نه پوشین ! هه ر
 نه وه شس نه كه ین به بیانووی دهسكه وتیك و به س ،
 بهلكو كه شه پیدان و پیش خستنی دهسكه وت
 خوی نه وه نده ی دامه زرانده نه كه ی گرنك تره !
 نكوولی له وه ناگری كه بایه خدان به كردنه وه ی نه وه
 كولیچو لقانه ی ناوی « زانستی زانیاری یان » پیوه
 یه وه كه به شه كانی كولیچی . . . زانیاری ی . . . كشت و
 كال . . . نه ندازیاری ی . . . له دانشگای سلیمانیدا
 نه بنه هوی نه وه ی كه راده ی زانیاری له ناوولاته كه ماندا
 به رز بكه نه وه ، نه مه راسته و جی ده مه قالی نه !
 به لام - نه وه یرسیاره ی ئالیرده راسته و خو بیخه مان
 نه گری نه وه یه : ئایانه و سیمای نه ته وایه تی یه چی یه
 كه له دانشگای سلیمانیدا هه یه ؟ . . . بو نه وه ی رسته
 كانم له مه ته له نه چن ! . . . نه لیم : زمانوو میژوی هه ر
 میلله تیك . . . ته ئیابیوانه ن كه له میلله تانی تریان جیا
 بکاته وه ، بو نه وه ی وه كه نه ته وه یه كی جیا وازو
 سه ر به خو و . . . له قه له م بدرین . . . گومان له وه دانیه
 كه هه موو ، هه موعا دله زانیاریانه ی له دنیا دانه خوینرین

چوون یه كن و جیا وازیه كی نه و توو بان نی یه كه له یه كتر
 یان پی جیا بكه نه وه ، واته نه و پروگرامه ی كولیچی
 زانیاری بابلین - كولیچی زانیاری - له به شیکا ،
 له «موسكو» له سه ری نه روات ، هه ره مان پروگرامه
 له رووی بنكه ی زانیاری یه وه كه دانشگای سلیمانی و
 به غداش له سه ری نه رون ! . . . به لام ئایا زمانه ی
 كوردی و میژوی كوردی . . . وه كه زمان و میژوی
 كه لانی یه كیتی سو قیبه ت یان نه ته وه یه كی ترن ! . . .
 به لام وایه هه موومان نه مه به راستیه كه نه زانین كه
 نكوولی لی ناگری ! بایسه وه سه ر باسه كه م و له به ر
 رووشنایی نه و دیرانه ی سه ره وه دا . . . بلیم تاییستا
 دانشگای سلیمانی نه وسیمای نه ته وایه تی یه ی بی
 پیوسته هه لی بگری و نه و مورکی كوردانه یه ی
 پیوسته پی وه ی بی نیه تی چونكه نه زمان ، نه میژوو
 نه جو گافیای كوردی تیا ناخوینری له زبهر نه وه دانشگای
 سلیمانی . . . له بووشایی یه كی كه و ره دا نه زنی . . .
 نه وه ی مه به سه ستمانه . . . كردنه وه ی به شه كانی نه ده بی
 و زمانه واننی نه ته وه كه مانه له دانشگای سلیمانیدا
 كه چیگه ی سه روشتی خویه تی ! به ر له هه موو
 شوینیکی تری كوردستان ، نه مه شس له رووی ده مار
 گیریه كی ناوچه رگه ی یه وه نالییم . . . بهلكو . . .
 میژوو ی روشن پیری و نه ده بی كورد خوی نه مه ی
 سه لماندوه ! له كو تایشا . . . هه واله كانی نه م دوایه ی
 كه له روژنامه كاندا بلاو كرانه وه . . . ده ر باره ی كردنه
 وه ی به شیکلی كولیچی « آداب » له سلیمانی ی . . .
 مزده یه كی خوشه و . . . چاوه روانی . . . پیک هینانی
 نه كه ین و ئومیدی پیشس كه وتنی دانشگای
 سلیمانیشس نه خوازیین . . .

- و -

«برایه تی» و «فونیکس رینی»

* كاك لطيف چالاک « چيروكى ئەشكه نجه »
رووداويكى روزانهى ئاسايى يه ، به شيويه كى
كوتومت گيراوته ته وه نهك به شيويه چيروك ، تكا
ئه كه ين زياتر خوت به خویندنه وهى چيروكه وه
خهريك بكه يت

* ماموستا رئوف توفيق هه مه وه ندى له
كه ركوكه وه چيروكيكى بوناردوين به ناو نيشانى
«وورچى پياو خور» بیره كهى خراپ نى يه ، به لام
گيرانه وه كهى تامو چيژى چيروكى تيا به دى ناكرى
داواكارين له به ره مه كهانى دواييتدا سهركه و توبى
* خوشكه پاكيزه محمد صديق الشرفانى له
پاريزگاي ميسانه وه باسيكى فلكلورى له ژير
ناو نيشانى «پياو خوى بهرز ئه كايان ژن بهرزى ئه كا
باسه كه شتيكى بيستراوه ، شايانى بلاو كردنه وه نى يه
هيوادارين خوشكه پاكيزه شتى به كه لك ترمان بو بنيرى
* خوشكه ميه ربان به ناو نيشانى «هه ژار»
چيروكيكى بوناردوين بيرو گيرانه وه كهى خراپ نين
به لام بزوتنه وهى جولاننه وه يان كه متر تيا به دى
ئه كرى . خوشكه ميه ربان به هرهى چيروك نوسيني
تيا به دى ئه كرى . داواى لى ئه كه ين زياتر خوى
به خویندنه وهى چيروكه وه ماندوو بكاوه ناوى
راسته قينهى خويسان بو بنوسى ئيمه به ناوى
ميه ربانه وه بوى بلاو ئه كه ينه وه . . . .

* كاك غريب رهوف رشيد له ناو نيشانى «له
هيميندا» چيروكيكى جوتيارى بوناردوين
چيروكه كه خراپ نى به به لام ئه و كومه له هه ره وه زه
يهى توباسى ئه كه يت له شورشا نه بوه . . . .
* له هه وليره وه كاك موحسين شيخ محه مددى
جهبارى «نيوانى راستو خه يالى» ناوئاوه به چيروكى
ژماره . . كاك جهبارى باسه كه ت ساده يه و
گيرانه وه يه كى كوت و مته داوا كارين شتى باشرمان
بو بنوسى . . . .

كورته چيروك كه به شيكه له به شه زيندوه كانى
ئه ده ب ، ئه مرو له جيهانى ئه ده بيدار چيچه يه كى بو
خوى دروست كردوو به به سه ره بزى يه وه به ره و
لوتكهى ئه ده ب بوى ئه كشى ، چيروك زمانى پاراوى
گه له ، خوى به كيش و قافيه و بابته كانى تىرى
هونراوه نه به ستوته وه ، بويه چيروك نوسى شارهزا
ئه توانى به شيويه يه كى فوتوگرافى زيندوو ئه وى
روويداوه به خه ياليا دى له گه لى بگه ينى . . . .

كه واته چيروك نوسين خوى له خويا هونرو
زائياريه كى ئه وتويه كه پيوستى به مه رجى تاييه تى
خوى هه يه ، يه كيك له سه روى ئه و مه رجانه وه
شاره زايى چيروك نوسه له خویندنه وهى چيروك و
چيروك نوسه بى گانه كان بويه داوا له نوسه ران
ئه كه ين كه گرنگى به م لايه نه به دن و فه راموشى
نه كه ن ، هه روه ها ئاگايان له ريك و پيكى ئه و
بيره بى كه بو چيروكه كه يان كردوو به هه وين
كورته رسته و به يه كه وه به ستتى بيرو خه يال و ريك و
پيكى پاله وانه كانى چيروكه كه ، كه نابى له چه ند
پاله وانىك تى پهرى و هه روه ها خه تيكى راستو
تاييه تى بو ده س بى كردن و كوتايى بى هينانى
چيروكه كه ئه بى چيروك نوسى شارهزا ئاگاي
له وه بى كه چيروكه كهى په ل و لقى لى جيا نه يته وه
هه روه ها ئاگاي له حوارو جولانه وه و هه لس و كه وتى

پاله وانه كانى بى و گيانان بكا به به را ، ده س
بى كردن و گهرم كردن و كوتايى چيروك هه مو
مه رجى بنه رته ين بو چيروكيكى سهركه وتوو نابى
فه تهره زه مه نيش له بير بچى كه زور پيوسته بو
چيروكى كورت . . جا هيواي زورمان به چيروك
نوسان و ئه و براو خوشكانه هه يه كه په يره وى
ئه م مه رجانه ي سه ره وه بكه ن و له مه ودوا چاوه رى
به ره مه گانايانين . .

گرمانجی

پاشماوهی روژی ههینی

موسولمان ئه بوو به ئاشی ئاو كه وتو یا به
 ئه شكه و تیکي كئش و ماتی سامناك ئه توت
 گورستانه ، چونكي بهگ له سه ر میزی سهوز
 شهوی روژ کردوتهوه ، ئیستا نووستووه تا
 چیشهنگاویکی درهنگ ههلا ناستی، ئیترنابی كه س
 دهنگی لیوه بی ، نابی كه س تهقه و رهقه و جم و
 جول بکات ، ئه گه رمنالیك دهنگیکی لیوه بی گورج
 ده مكو ت ئه کری ، ئه گه ر به كیکش بیهوی هات و
 چویه کی ناچار بی بکائه بی به پیی خاوس به لووتی
 په نجه بروا ، چونکی «بهگ» نووستووه ، به کورتی
 له بهر خهوه که ی بهو روژه پیروزه كه س ناتوانی
 ته نانه ت نوژی ش بکا ، ئنجا كه بهگ ههستا همام
 گه رم ئه کری و بهگ خوی ئه شو او ته راش ئه کا و
 به رویی هه مامه وه دائه نیشی تا ووشك ئه بیته وه و
 هه لمو هوری هه مامه که ی نامینی ، ئیستا كه كات
 چیشهنگاویکی درهنگه بهرچایی ئه کا ئنجائه یهوی
 خوی بگوری و بچیته دهره وه و بایه کی بالی خوی
 بدا ، په کیك فلچه ئه دا له قاته که ی ، په کیك
 کراس و وینباخه که ی وتوو ئه کیشی ، په کیك
 پیلاوه کانی بو یاخ ئه کا ، به کورتی هه موو خیزانه که
 خه ریکی به گی به ریزن که ئاماده ی بکه ن بو چوونه
 دهره وه نهك له بهر خوشه وستی ئه و به لکو نه بهر
 ئه وه ی له دهستی رزگاریان بیی و پشوویهك بدن ،
 ئنجا له پاش ئه م هه موو که ی و به یته بهگ ئه راته
 دهره وه ، ئیتر هه ر که سه له ئاستی خوی ده ستیک
 ئه هینی به سنگیا و ئه لی : ئوخه ی سو پاس بو
 خوا وا له م ته نگ و چه له مه و ئه شكه نجه و جهرو
 مه نگه نه یه رزگار بووین ، خوزگه روژی ههینی هه ر
 نه هاتایه ، خو ئیسه تاساین ، مردین ، ئای روژی
 ههینی چهنده سیبه ری گرانه یاخواهه ربروا و نه یه ته وه ؟!
 کاکي خوینه ره وه ! پیشینان ووتویانه «مشتیک
 نمونه ی خه رمانیکه » منیش بو نمونه چو نیتی
 رابواردنی پشووی ئه وانهی که له سه ر ئه م سئ
 ئاینه ن له م سئ که سه دا نووسیم خوت که خاوه ز،
 بیرو بهر اوردیت ئه توانیت بریاری خوتی له سه ر
 بدهیت به رسته یه کی ئاکار یا ناکار « به جمله یه کی
 مثبت یا منفی »

گازیهك بو كاك مه محمود یوسفی : -

هیچی دارین خه له كا « ۳ ، ۲ » ی ، ژ گونارا
 « میژووا مهو کاروانی شه هیدا » بومه فریکه ی
 « بهنیری » هه که دی گونارانه ئیته پرت پرت کرن .

* برا ئه حمده مه لا خه لیل مزوری - شیخان :-
 هوزاناته « نهورز » گه لهك درهنگ گه هشته
 مه ، ژ بهر هندی نه هاته به لاف کرن ، هیچی دارین
 به ره میت خو ژمه نه بری .

* برا ئه حمده عه فراوی - سلیمانی :-

دوو پارچه هوزان بومه هه نارتینه ، لین ناخی
 « خه ونهك » و « ئاکری هه تاسلیمانی » ئه م گه لهك
 پی که یف خوش بوین ، بیوره لیژنی بریار لسه ر
 به لافکرنا وان نه دا .

* برا سندوری - هه ولیر :-

هیچی دارین جواتر بنقیسی ، دبه ره مه می
 دا هاتی دا ،

گه لی خاندانیت هیژاو بهر که تی ، هیقیما مه
 ئه وه کاغزا ژمه نه برن ، لسه ر لایه کی بنقیسن ،
 ریزه کی بهیلن بی نقیسن ، ب خه ته کی جوان
 خشکوک ، دا بکارین خزمه تا زمانی خو بکه ین ،
 به ره میت خو لسه ر ئی ناقه و نیشانی فریکه ن :-
 سلیمانی : شه قامی مه وه ی - کو قارا
 « برایه تی »

بوئاگا داری

پاشکوی برایه تی هه موو روژیکی دوو شه موان
 دهره دچیت و ده که ویته بازاره وه له بهر ئه وه ئاماده یه
 بو بلاو کردنه وه ی هه مو اعلاناتیکی دائره
 ره سمی یه کانی میری و اعلاناتی بازارگانی و
 دعایه ئه وی اعلاناتی هه یه بومان بنیریت
 بو چاپخانه ی ژین له شه قامی کاوه .

پاشکوی برایه تی

چهند سهر نجیك دهر باره‌ی (كیش له شعری كوردیدا)

له نویسنی ماموستا احمد هه‌ردی

سلیمانی : رووف شیخ عثمان

توانای هونه‌ریدا • بی‌گومان تیکه‌لاوی به‌یه‌کداچونی نه‌ته‌وه‌ی کورد له‌گه‌ل نه‌ته‌وه‌کانی عه‌ره‌ب و تورکو فارس‌دا نه‌گه‌ریته‌وه بوسه‌رده‌می می‌زوویه‌کی دیرین ، نه‌نجامی نه‌م تیکه‌لاوی‌ه‌شس سوود وهرگرنتی هه‌رنه‌ته‌وه‌یه‌که له‌مه‌یدانی شارستانی‌یه‌تی و یاساو خووره‌وشت و ئاین و •• هیت هونراوه‌که یه‌کیکه له‌به‌شه‌جور به‌جوره‌کانی ویژه شاعیری کورد توانی یویه‌تی تاراده‌یه‌ک سوود له هونراوه‌ی عه‌ره‌بی وهربگری له‌باره‌ی موسیقاو ناوه‌روکو بابته‌و ورده‌کاری‌یه‌کانی زمان‌پاراوی له‌سنوریکی تاییه‌تی وه‌ها‌دا که : « که‌می‌یه‌تی‌شخصیه‌تی زمان‌ی کوردی پاریزراوو ده‌ست لی‌نه‌دراو بووه » نه‌مه‌ش نه‌وه ناگه‌یه‌نی که وو‌شه‌ی بیگانه‌ له هونراوه‌کانمان نه‌بووه » ، واتا شاعیری کورد پیش نه‌وه‌ی متاثر بیت به هونراوه‌ی بیگانه‌وه زمان تاییه‌تی‌خووی هه‌بووه •••

دراسه‌کردنی هونراوه‌ی کوردی له‌ژیرئالای عروزی عه‌ره‌بی‌دا شتیکی ره‌واو شیواو نیه‌و بگره‌ده‌ست‌کیشانیکی راسته‌و خویه‌بو سهر چوارچیوه‌ی سروشتی زمان‌ی کوردی و بنه‌ره‌ته‌کانی باسه‌که‌ی ماموستا هه‌ردی به‌تاییه‌تی به‌شی‌یه‌که‌می وه‌ها نه‌گه‌یه‌نی که‌زمانی کوردی چیاوازی نیه‌له گه‌ل زمان‌ی عه‌ره‌بی‌دا ، بویه هونراوه‌ی عه‌ره‌بی‌و کوردی به‌چه‌ند پیوانه‌یه‌کی عه‌روز نه‌پییوی و دابه‌شی‌یه‌کات به‌سهر کیشه‌جور به‌جوره‌کانی عه‌ره‌ب‌دا ، هه‌رچه‌نده جیاوازی‌یه‌کی ئیجگار‌فراوان هه‌یه‌له نیوان نه‌م دوو زمانه‌دا له‌بابته « فوتیک و بزواو نه‌بزواو » « الحکرکه والسکون » وه‌چونیه‌تی

تانیستا لی‌دوانوو لی‌کولینه‌وه‌یه‌کی وه‌هانه‌بووه که‌توانییتی چهند ده‌ستورو یاسایه‌ک له‌سهر بنه‌ره‌تیکی شیواوی گونجاو دا‌بنیت‌بو « کیش و سه‌روا الوز و القافیه » هه‌روه‌ک له‌نیو نه‌ته‌وه‌کانی تر‌دا به‌دی نه‌گری ، نه‌م نه‌بوونی ده‌ستوره له‌وه‌وه‌نه‌ها‌توه که نه‌ته‌وه‌ی کورد خاوه‌نی گه‌وره‌ترین سامانی هونراوه‌یه ••• نه ، نه‌و شاعیرانه‌ی که‌نه‌ته‌وه‌که‌مان گوش‌ی کردون له‌وبروایه‌دام له‌ریزی شاعیره هه‌لکه‌وتوه‌کانی جیهانی نه‌مرو نه‌ژمیرین ، چونکه به‌راستی توانیوانه به‌زمانیکی‌پاراوو بیریکی‌قوول نه‌ندیشه‌یه‌کی فراوان و وه به‌ده‌سته‌لاتیکی به‌رزوه‌وه هونره‌مه‌ندانه هه‌ست و شیه‌ی میشکودلیان بخه‌نه گ‌ولدانی هونراوه‌وه •

نه‌وه‌ه‌ول و ته‌قه‌لایانه‌ی که‌دراوه بودوان له‌م‌باسه تانیستا سروشتیکی سه‌ره‌تایی و له‌شیوه‌ی چهند تی‌بینیه‌کی سه‌ری و نه‌مه‌یودا‌بووه ، وه‌نه‌ی توانیوه بیگانه‌پایه‌ی نه‌وه هه‌موو هونراوانه‌ی که گوش‌راوی بیروو هوش و دل و فرمیسی شاعیره‌کانمانه • من له‌وبروایه‌دام بایه‌خ دان‌به‌م زانیاریه پیوستی‌یه‌کی گرنگه ، چونکه سوودیکی زوری لی‌نه‌بین بو ده‌رخستنی پله‌ی به‌رزی و نزمی شاعیر له‌مه‌یدانی « نرخ‌شناسی » دا له‌به‌ر نه‌وه‌ی زورجار شاعیر کیشه‌که‌ی له‌نگ و نه‌وی‌یه ، یاخو قوربان‌ی به‌هه‌ندی واتاو شیوه‌ی هونه‌ری هه‌لبه‌ست‌ته‌دات بوراست کردنه‌وه‌ی کیشه‌که‌ی وه‌یا زورجار دوچار‌یه‌له‌ی ریزمان‌ی و زمان‌پاراوی « البلاغه » نه‌بیت بوراست کردنه‌وه‌ی کیشه‌وه‌سه‌راو • که‌ی که‌واته‌عروض‌پیوه‌ریکی راست و به‌جی‌یه پوده‌رخستنی پله‌ی شاعیر له‌مه‌یدانی کیش و سه‌روا

پیکهوه لکانی پیتته کاندا» چونکه هه زمانه
 ئه گهریتتهوه سه ر خیزانی تاییه تی خوی ، زمانی
 کوردی له ناو زمانه «هندو ئه وریپی یه» کاندا
 ئه ژمیری و واته یه کیکه له زمانی نه ته وه ئاریه کان
 ههروه ها زمانی عه ره پیش ئه گهریتتهوه سه ر خیزانی
 زمانه سامیه کان .

۳- ووشه ی عه ره بی ئه بیت به پیتیکی بزواو
 ده ست پی بکات واتا «الاتیاء بالساکن» له
 فه ره نگه ی زمانی عه ره بی دانی به یه لام به پیچه وانه وه
 له زمانی کوردی دا ده ست پی کردن به پیتی نه بزواو
 زوره بونمونه «مردن ، کژو ، مرغه» ئه م جیا وازی هه ش
 هویه کی کاری گه ره بونه گونجاوی که رت کردنی
 هونراوه ی کوردی له سه ربه نه ی بزوانو نه بزواو

لیره دا بو نمونه ئه مه ویت چه ند تی بینیه ک
 پدیش چاوخوینه ده واری خوشه ویتست بخه م
 ده رباره ی ئه و جیا وازی یانه ی که هه یه له میانه ی
 زمانی کوردی و عه ره بیدا «هه رچه ند که میش بیت»
 به لام بوو روون کردنه وه ی هه ندی شت له
 باسه که ماندا سو دی لی ئه بینین و ئه نجا له مه ده لاقه وه
 ئه نواری نه ئه وه هه لانه ی که ماموستا هه ردی
 تووشی هاتوو وه واش ئه زانم هوی هه لانه کانی
 به تیکرایی ئه گهریتته وه بو بایه خ نه دان به م
 جیا وازی یانه ی که له نیوان کوردی و عه ره بی دا هه یه
 وکه ئه مانه ش ئه بنه به ردی بناغه ی که رت کردنی
 هونراوه ی کوردی به پیوه رو یاسای عه رزی عه ره بی:

۴- به یه ک گه یشتن دوو نه بزواو «التقاء الساکنین»
 له زمانی عه ره بی دا نی به جگه له هه ندی شوین زور
 که م دانه بیت که یاسای گورین و ده ست تی خستنی
 «الاعلال و الابدال» نه ی نوانیوه چاره سه ری
 که م دانه بیت که یاسای گورین و ده ست تی خستن
 بکات وه ک کرداری «احمار و تضام» وه ناوی
 «حاد» و «تضام» و «مشاد» زانا عه ره به زمان
 شناسه کان ئه لین ئه مانه پاشماوه ی زمانین ۰۰۰
 «البقاء اللغویه» سه رده مه کونه کانی عه ره بین که
 ده ستی گوران و په ره سه ندن پی ی نه گه یشتوه
 ئه مه ش یه کیکه له «ده روا ره کانی» زمانی عه ره بی
 به دان بیانانی خو یان ، به لام به پیچه وانه وه له
 زمانی کوردی دا دوو پیتی نه بزواوی لیکدراو
 بوونه که ی شتیکی ئاسایی و سه روشتی به وه ک «مشت
 «میشک ، ئیسک» ، ۰۰۰

۱- «ته نوین» واتا دوو سه ر ، دوو ژیر ، دوو بۆر
 که له زمانی عه ره بی دا هه یه وه له زمانی کوردی دا نه
 «ته نوین» نیشانه ی نه ناسراوه «انکره» له زمانی
 عه ره بیدا به لام له کوردیدا نیشانه یه کی جیا وازی هه یه
 که ئه ویش پیک هاتوو وه له دوو پیت «یک» وه ک :
 په راو- په راویک ، دار- داریک مروف- مروفیک

ئهو ناو نیشانه ی که ماموستا هه ردی دای ناوه
 بو باسه که ی «کیش له شعری کوردی دا» له
 ووزه ی دانه چاره سه ری گیرو گرتی کیشه
 جور به جو ره کانی هونراوه ی کوردی له سه ر
 بنه رته یکی زانیاری بکات ، وه هه روه ها نه گه یشتوته
 پله ی سامانی شاعیرانی نه ته وه ی کورد ، به لای منه وه
 ئه گه ناو نیشانی باسه که «چمکیکی کیش له
 شیعی کوردی دا» بوایه شیواو ترو گونجاوتر
 ئه بوو له گه ل پله و ئاستی باسه که دا .

۲- بزوانو ، نه بزوان «الحركة والسكون» له
 عه ره بی دا به نیشانه یه «العلامه» به لام له کوردی دا
 پیتی تاییه تی هه یه له جیاتی بۆر «ضمة» واو له جیاتی
 سه ر «الفتحة» - ه یه له جیاتی ژیر «الکسرة»
 ی- یه ، وه هه روه ها هه ندی ده نگوو جولانو پیت
 وا هه یه وه ک «ئی ، و» که نه ته وه «سامی» یه کاز
 ناتوانن به کاری به بینن به ئاسانی ۰۰۰

ماموستا «برگه - مقطع» ی له شعری

غربی دا به دوو جور داناوہ : برگہی کورت - المقطع القصير - وہ برگہی دریژ - المقطع الطويل بهلام راست و ابوو ئه وهی دهر بخستایه که برگه له زمانى عهره بی دا سى به شه وه له ئه نجامى هه ندى هودا کراوه به دوو به شس وانا بهم شیوه یه لای خواره وه بووه : -

برگہی کورت برگہی ناوہ ندى برگہی دریژ
 لم نیشانه که ی ب لم لن نیشانه که ی «ب» فی ضی
 نیشانه که ی « - »

بی گومان شه پولی دهنگی « موجه الصوت »
 « فی وضی » دریژ تره له شه پولی دهنگی « لم ولن » بهلام
 هه ردووکیان یهک نیشانه یان هه یه که ئه ویش له
 شیوه ی هیلکی بچووک دایه « - » بهلام له بهر
 که می جیازی جیانه ی دهنگی برگہی ناوہ ندى و
 دریژ زانا عروز ناسه عهره به کان ئم دوو برگہیان
 کردووہ به یهک وه ناوی برگہی دریژیان لی ناوہ
 ههروه ها سروشتی زمانى عهره بی له گهل ئم
 جوره به یهک کردنه دا « التوحید » گونجاوه .

بهلام بام لیره دا بزاین زمانى کوردی ئه گونجی
 برگہی ناوہ ندى و دریژی بکه ین به یهک ههروه کو
 له زمانى عهره بی دا دیمان ، بو نموونه چه ند
 برگه یه یهک له باسه که ی ماموستا هه ردی دهست
 بزیر ئه که ین وه له سه ر تیشکی دهستووره کانى
 عهروز به راوردی ئه که ین بزاین ئه گونجی یان نا؟

برگه کان : « ئا ، شهر ، ههشت ، دل » ماموستا
 ئم برگانه ی به یهک جور دهنگ داناوہ له باره ی
 دریژی شه پولوه بو یه نیشانه ی « - » سه به بی
 سووکى بو داناوہ ، لیره دا خوینده واری به ریز
 ئه که م به سه ر پشک بو بریار دان ، ئایا دریژی
 دهنگی « ههشت » وهک دریژی دهنگی « دل » وایه
 یان « ئا » وهک « شهر » وایه ؟
 بی گومان جیاوازی زوره له میانه ی ئم

برگانه دا چ له بابته دهنگ وه چ له بابته ژماره ی
 پینه کانه وه ، ئه مه شس کوت و مت ئه وه ئه که یه نى
 که زمانى کوردی جوره سروشتیکی تاییه تی خوی
 هه یه که ناتوانین به چاویکی چون یهک له گهل
 زمانى عهره بی دا بوی بنوارین ، له لاپه ره چوار دا
 ماموستا له تعریفی سه به بی سووک دا ئه لی :

« برگه یه کی دریژه بریتی یه له دوو پیت که دوو
 هه میان نه بزواوه « ساکن » وه کوو « لم ، فاعی
 لن » له عهره بی دا وه « دم ، بام ، وش ، کی » له
 کوردی دا که نیشانه یه کی ئاواى بو دائه نری « - »

ماموستا چه ند برگه یه کی تریشی هیناوہ ، له
 ژیر ئم تعریفه دا دهست بزیری کردووہ وهک « دن
 له ووشه ی دنیا وه مشت » ئه مه وی لیره دا به راوردی
 بکه م له میانه ی برگہی « مهل و دن و مشت » ،
 ماموستا ئم سى برگه جیاوازه به یهک نیشانه
 ئه نووسی که ئه ویش نیشانه ی « سه به بی سووکه »
 « - » ، برگہی « مهل » تعریفه که ی کت و مت
 به سه ر تطبیق ئه بیت له باره ی دهنگه وه چونکه
 پیتی « م » بزواوه به بونه ی بزویته که وه که « ه »
 که یه وه پیتی « ل » یس پیتیکی نه بزواوه ، بهلام
 برگہی « دن » له ووشه ی « دنیا دا » ناتوانین هه مان دهقی

النصی « ی به سه را تطبیق بکه ین چونکه
 پیتی « د » پیتیکی بزواو نی یه ئه گه ر بزواو بوایه
 ئه بوو پیتیکی بزوینی له دواوه بوایه که ئه ویش
 « ه ، و ، ا ، و ئی » لیره دا ناتوانم سه ر پیچی له و
 نیمچه دهنگه بکه م که پیتی « د » هه یه تی به لام له
 هه مان کاتدا ئه گه ر بایه خ بدری به نیمچه دهنگی
 ئم جوره پیتانه و نیشانه یه کی بزوینی
 تاییه تی بو دابنری ئه بیت زمانى کوردی دوو چاری
 گیرو گرفتیکى گه وره ی وه ها بیی که له ده رچونی
 زور سسته مه .

بام بی یینه سه ر برگہی « مشت » که ماموستا
 به سه به بی کی سووکى دائه نی واته « دوو پینه »
 یه که م بزواو دووه م ئه بزواوه « من نازانم ئم

برگه یه سنی پینه یان دوو؟ خوینده واری خوشه ویت
ئه کهم به سهر پشک بو ئهم راستی یه؟ *

«ش» بیت «ت» که زیاده ، وه ئه گهر «ت»
بیت پیتی «ش» زیاده یه ، که وایه ماموستا
ههردوو کیانی به یهک پیتی نه بزواو داناوه و ئه ممش
ناگونجی له گهل یاسای عروض دا *

ئه ممش له یهک بهلام له لایه کی تر «م»
بزواوه یان نا؟ ماموستا پیتی «ش» وه «ت»
کامیانی به نه بزواوه که داناوه بو ئه وهی تعریفی
سه به بی سووکی به سهره بسه پینی ، ئه گهر پیتی

له لاپه ره «ه» دا ماموستا ههردی هونراوه که ی
به م شیوه یه کهرت کردوو وه نیشانه ی بوداناوه .-

قبه ی کشمی / دابرشق / وه کو گو
مفاعیلن مفاعیلن فعولن
حشو زه رب

له مه یدانی / بهاراشا / ده که ی تو
مفاعیلن مفاعیلن فعولن
حشو عه روز

شیوه یه یه :-

بی گومان ئه مه هه له یه وه راستی یه که ی به م

قبه ی کشمی ری دابرشق / وکو گو
مفاعیلن مفاعیلن فعولن
حشو ضرب

له مه یدانی / بهاراشا / ره که ی کو
مفاعیلن مفاعیلن فعولن
حشو عروض

به دوو جوری جیاوازی داوه ته قه له م نازانم
لیره دا جیاوازی ده نگی «بی وه وی» چی یه ، ماموستا
برگه ی «بی» به سه به بی سووک دائه نی واتا
«ی» پیتیکی بزوین نی یه و ئه سلی یه ، بی گومان
ئه مه بوو چونیکی ته واو نی یه ، چونکه «ی»
پیتیکی «بزوینه» وه له عه ره بی دا نیشانه یه وه
راستی یه که ی به م شیوه یه «ویران بی ئهم بب
فعالن» ئه مه پیی ئه لین «قبضی» که یه کیکه له
نه نگی یه کانی عه روز *

له لاپه ره دا ماموستا له هونراوه ی «به خته که م
به د به خته ... هتد» ووشه ی «وی حه یاته» به م
شیوه یه کهرت کردوو «ب ... واتا مفاعیلن
لیره دا پیویسته چند به راوردی بکه یین له میانه ی
برگه ی «حه وته» بی گومان ئهم دوو برگه یه له
کورتی و دریزی ده نگه کان دا کوت و مت وه که یه کن
بهلام ماموستا به پیچه وانه وه دای ناوه برگه ی
«ته» ی به سه به بی سووک داناوه واتا پیتی «ه»
بزوین نی یه و نه بزواوه ئه مه راست نی یه چونکه
پیتی «ه» پیتیکی «بزوین» ه وه له جیاتنی
«فاعیلتن فاعلات - ب - ب» ئه نووسری که ئه مه
به نه نگیکی عه روزی دائه نری وه پیی ئه وتتری
«قصر» *

دیشان له لاپه ره دا له هونراوه ی «له دنیا دا
نی یه وهک من ... هتد» ووشه ی «نه بو جاری» ی
به م شیوه یه ی خواره وه کهرت کردوو ه :

«ب ... ، مفاعیلن» واتا برگه ی «ری» ی به
سه به بیکی سووک داناوه ئه ممش ئه وه ئه گه یه نی
که دیسانه وه ماموستا تووشی هه مان لیژگه بووه و
پیتی «ی» ی به بزوین داناوه بی گومان ئه مه وانی یه
پیتیکی بزوینه وه راستی یه که ی به م شیوه یه یه :

« نه بو جاری ، ب ب ، مفاعیل » نه مهش به
 نه نگی به کی عه روز نه ژمیری و پی ی نه لین « کف »
 دیسان ماموستا له دیری « له دولهر گوغت و
 ...هتد » ووشه ی « ده گریان » ی له سه رشیوه ی
 ووشه ی پیشوو که رت کردوووه دوو چاری هه مان
 هه له بووه .

له لاپه ره ۹۹ ماموستا هه ردی کیشی « هه زه جی
 شهش هه نگاوی محذوف » ی له ناو ریزی
 کیشه کانی عه ره ب دا سه ر ژمیر کردوووه و اتا به
 یه کی له کیشه کانی عه روزی داوه ته قه له م ، لیره دا
 من له گه ل ماموستا سجادی دام که نه م کیشه به
 هیچ کلوجی له شعری عه ره بی دا نی یه ، وه نه و
 به لگه یه ی که ماموستا هیناویه تی به لگه یه کی
 زانیاری بنه رته تی نیه ، چونکه نه لی : « گه وره ترین
 به لگه بو نه وه ی که له سه ر کیشی « عه روز »
 ووتر او ه نه وه یه که هه موو « تفعیله » کانی به که می
 به « مفعول » ده ست پی نه که ن وه « عه روز » وه
 « زه ربی » هه موویان به « فعولن » یا خود
 به « فعولات » دوایی دیت وه ناو ناخنی هه موو
 پیته کان بریتی یه له دوو جار « مفاعیل » وانه زانم
 نه م به لگه یه نامان گه یه نیته نه نجامیکی ته و او چونکه
 زور هونراوه هه یه به « مفعول » ده ست پی ناکات
 له هه مان کاتیشا له کیشه کانی عه ره ب دا سه ر ژمیر
 نه کری وه ک کیشی دریز « البحر الطویل » که
 سه ره تا که ی به تفعیله ی « فعولن » ده ست پی نه کات
 له گه ل نه مه شدا هیچ جو ره هه لبه ستیک نی یه له
 کیشه کانی عه روز دا به « مفعول » ده ست پی بکات
 له هه ر ۱۶ کیشه که دا ، دیسانه وه بوونی تفعیله ی
 « فعولن وه فعولات » بو عه روزو زه رب مه رج
 نی یه ، چونکه زور کیش هه یه نه عه روزی وه نه
 ضربی « فعولن » وه « فعولات » نی یه له گه ل
 نه وه یشدا له یه کی له کیشه کانی عه روز دائه نری
 وه ک کیشی « مدید » که هه موو تفعیله کانی
 پیک هاتوووه له « متفاعلن ب ب ب » نه م کیشه

راست تر و ابوو ماموستا له جیگایه کی تاییه تی دا
 سه ر ژمیری بکردایه له ژیر هه ر ناویکدا بیست .
 دیسان له لاپه ره ۹۹ ماموستا کیشی مزارعی
 تیکه لاو کردوووه به جوریک که بناغه که ی شیواوه
 وه نه م جو ره کیشه « مزارعی نه ضره بی مکفوفی
 مه حزوف » « هه شت هه نگاوی » به هیچ جوریک
 له ۱۶ کیشه که ی عه روزی عه ره بی دا نی یه ، به لکو
 کیشی مزارع به م جو ره ی لای خواره وه یه :-

مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن
 مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن

ماموستا ده ست دریزی یه کی ئاشکرای کردوته
 سه ر عه روز دوستانو خوینده وارانی له کاتیکا که
 له لاپه ره ۹۹ نه لی : « لیره دا وای به باش نه زانم
 که له وه زیاتر له سه ری نه روین نه ک له به ر
 نه وه ی هه موو نه و کیشانه مان باس کردوه که له
 کوردی یا باون ، به لکو له به ر نه وه ی که قوتاییانی
 نه م قوناغه له وه نده زیاتر هه لئاگرن ، جگه له وه ی
 ...هتد » له کاتیکا فیر بوون و لیکولینه وه ی
 عه روز « وه ک زانیاری یه ک » پیویسته هه موو
 سووچ و چمکیکی بزانیرو بگه یه نری به و
 که سانه ی که ئاره زووی فیر بوونی نه م
 زانیاری یه یان هه یه ، ئیتر نازانم ماموستا له ج
 قوناغیکی تر دا هه ندیکی ترمان بو روون نه کاته وه
 له کاتیکا که زور به ی ویژه ناسانی نه م چه رخه
 هه ول نه دهن که توزی باری کیش و سه روا سوک
 تر بکن له سه ر شانی شاعیران بو نه وه ی له
 چوار چیوه یه کی ئاسانو به چه ش تر دا گیرو
 گرفتی نه م چه رخه بخته نه پیش چاو ، دیسان نه م
 زانیاری یه به چه ند سه رنجیکی سه ره تاییی له
 گو قاریکدا نامه یه ت ، ماموستاش وه ک شوره
 سواریکی نه م مه یدانه ده ست پیشکه ربی یه کی
 جوانو به جی کردوووه ، منیش لیره داپیشنیارم
 نه مه یه که ماموستا هه ردی به هاو کاری له گه ل

پروانه لاپه ره ۹۹ -

ژھوزانیت (ماجنا کی)

سور گولا غونچه دهن نازك نهالا كی تو
مههوه شا دل پیرههن شوخو شه پالا كی تو
گول روخا سیمهن زهفن فکرو خه یالا كی تو
ناهویا دهشتا خوتهن مشکین غه زالا كی تو
نازکا سیمه سیچهن قه نچو ده لالا كی تو

* * *

ئهو چ دیمه ئه و چ رونه ئه و چ زولفه ئه و چ خال
ئهو چ گول باخی گولانه ئه و چ حسنه بی مثال
ئهو چ ئه بروئه چ قه وسن ئه و چ نونن رهنگ هیلال
ئهو چ موژگانن چ تیرن ئه و چ ئەلماسن بقال
قاتلی و خون ریژو خون خور پرر قیتالا كی تو

* * *

ئهو چ بادامن سیاهن ئه و چ چاقن غه مزه ریز
ئهو چ ریجانن دشهنگن ئه و چ زولفن مشکه بیز
ئهو چ هندونه سیهه دل ئه و چ خالن فتنه خیز
ئهو چ لیقن روحی پهروهه ئه و چ عوننابن عزیز
لهب خه موشی باده نوشی لا ئوبالا كی تو

* * *
خستنه سار نیت: - جالاک

chalakmuhamad@gmail.com

ٺه و چ به ٺنه ٺه و چ قامهت ٺه و چ قه دده دل ره با
ٺه و چ ٺه خبرن ته جانده ٺه و چ دوررن پر بها
ٺه و چ نارنج و ترنجن ٺه و چ سيقن سينه چا
ٺه و چ مهتابن بناگوس ٺه و چ صوبچه نور فزا
روهنيا شاما فراقى شه مع و مالا كى تو

* * *

حورو عه نى خهم ره ٺينى دل تشينى دل فريب
بى قصورى هم چ حورى نور «طورى» پررعه جيب
عشوه سازى سهر فه رازى دل نه وازى دل شكيب
شه هله وه ندى له ب ٺه ندى چه شمسى به ندى پرغريب
سينه سوژى دل فروژى مه هه جه مالا كى تر

* * *

ٺه و چ عاجه ره ننگ زوجه چه ٺه و چ نورين گهر دنه
ٺه و چ دورجا له على كونه جان ره وان تى مه سكه نه
ٺه و چ ده ستين ره ننگ خه نايى رشتنه خونا منه
شوبه ي ته مه محبوب و خوب ما قهد ددنيايى هه نه
جه بهه روژى قه لى سوژى قهد شه مالا كى تو

* * *

ٺه و چ دل به نندن موسه لسه ل ٺه و چ زنجيرن كه زى
ٺه و چ مه هيوشن چ ٺالا كه سك و سورو قورمزي
ٺه تره ك و ٺيلان و شترى ٺيك له ديسى ته ووزى
دى به مه شس جار هك تو سهر وا من و هره سه پاره زى
دا به قوربانى ته يت «ماجن» خه زالا كى تو

له نهیښی په کانی گهر دوون گزنگی پیته یی (الشفق القطبی)

له روژنامه ی «النور» ژماره «۲۴۳» ۱۱/۸/۹۶۹
وهر گسیراوه •

عبدالباری النجم

نالوزه له نه نجامی به تال گردنه وه په کی کاره بایسی
موقناتیسسی رووناکمی په وه نه بی له هه ندیک له و
چینانه ی هه وادا روو نه دات که پاله په ستو که یان
که مه به تاییه تی له و چینه دا که پی سی نه وتیری
« دیونوسفیر » که هه ندی سیفه تی کاره بایسی
تاییه تی هه یه ، وه په یوه ندی په کی ته وای هه یه
به تیشک دانه وه ی روژه وه « الاشعاع الشمسی »
لیره دا هه ندیک له زانا کان وای دانه یی که و
گزنگی پیته یی له نه نجامی نه و پشیویانه وه په یندا
نه بی که له رووی روژدا « الشمسس » په یدا نه بن
وه نه و باسو تاقی گردنه وانهی که له م دووایی په دا
کراوون وای دهر نه خن که په یوه ندی په کی
ته وای هه یه له نیوانی گزنگی پیته یی و په له کانی
سهر روژدا « البقع الشمسیه » ، دکتور « بروکسی »
ووتویه تی که و رووناکمی گزنگی پیته یی زورده ر
نه که ون دوی نوره ی په له ی روژی « دورة الکلف
الشمس » به ماوه ی په کی یان دوو سال •

هه روه ها ساغ بوته وه که وای په یوه ندی په کی هه یه
له نیوانی گزنگی پیته یی و هره شه با موقناتیسسی په کان
« الزوابع المغناطیسیه » نه وره شه پایانه ی که له
گورانی کتو پرری کایه ی موقناتیسسی « المجال
المغناطیسی » خروکی زهوی « الکره الارضیه »
په یدا نه بن به هوی نه و تیشک و کاره بایانه وه که دین
بو زهوی له روژه وه •

نه و گزنگه پیته یی په کی که له کانونی دووه می

گزنگی بی دنگ و نه و گزنگه ی که وه ک ساروخ
نه نالینسی •

« روژیک له روژان له ده شته سه هول به ندانه کانی
سیبریادا نه سوراینه وه کاتیک به سهر سه هول که دا
نه رویشتن چاومان به رووناکمی په جوانه که ی گزنگی
پیته یی که وت ، نه و رووناکمی په کی که شه وه زهنگی
رووناکم نه کرده وه ، ههر وه کوو په له هه وریکی
پرشنگ دار ، نه م گزنگه شیوه و قه واره و زهنگی
جیاوازی هه یه ، وه ناو به ناو نه گوریت ، وه
دهر که وتی له و شه وه پیته یی به دریزه دا بو به مایه یی
کات بردنه سه ریکی خیرا له ژیر ته لیسمی پرشنگه
جوانه که یا ، نه م گزنگه له به هارو پایزشا روو
نه دات چند شه وو روژیک به رده وام نه بیت و ههر
نه دره و شیتسه وه نه گورییت وه نه گهر
سایه قه بیت به ناش کرایسی و
جوانی نیگار که کی دهر نه که وی و دلمان رائه کیشی
به و تیشکه زبرینه و که وانه زیوی و شینه دل رفینه
که چند سه عاتیک یان چند روژیک نه خایه نی » •
به م ووشه جوانانه گه شت که ری « رحاله »
سوقیتی به ناو بانگ ماموستای جوگرافیا « ئوشاکوف »
باسی گزنگی پیته یی مان بو نه کات •

گزنگی پیته یی یان « رووناکمی به ره به یان »
« أضواء الفجر » یان « رووناکمی باکور » « أنوار
الشمال » وه کوو هه ندیک له زانا نه لمانی په کان
ناویان لی ناوه ، مه زن ترین روودای سر وشتی په
له دل رفاندن و جوانی دا ، وه به زمانی زانیاری
پی سی نه وتیری « ئورورا » ، ئورورا رووداویکی

سالی ۱۹۳۸ دا رووی دا وه ئاسوی « أفق » گرتوه وه
 له پیتته ی باکوری یه وه « القطب الشمالي » هه تا وه کو
 ناوچه ی « قمر » به هوی ئه وه ره شه بایه
 موقناتسی یه مه زنه وه بوو که نیوه خروکی باکوری
 زه وی گرتبو وه ، هه رچه نده که هه ندیک له زانا کان
 ئه لین که وا رووداوی گزنگی پیتته یی باکووری و
 با شوریش له هه مان کاتدا روو ئه دهن له هه ردوو
 نیوه خروکی زه وی باکووری و باشووری دا هه ر
 وه کوو گزنگی پیتته یی په یوه ندی به کی ته واوی هه یه
 به ره شه باو موقناتسی یه کانه وه هه روه ها په یوه ندیشی
 هه یه به تیشکی سه رووی بنه وشه یی « الاشعه فوق
 البنفسجیه » له زه وی دا ئه وه تیشکه ی که ئه بیته
 هوی زیاد بوونی هه ستیتی « حساسیه » له هه وا ی
 ده روو پشتی زه وی دا، وه له ئه نجامی شی کردنه وه ی
 شه به نگی « طیف » گزنگی پیتته یی یه وه
 ده رکه وتوو ه که هه ر رهنیک له و گزنگه دا
 ئه گه ریته وه بو بوونی ماده یه کی تاییه تی، وه هه تا
 ئیستاش هوی جوولانه وه ی خیراکه ی گزنگی
 پیتته یی نه زانراوه .

وه ئه توانری که وینه ی ئه و گزنگه پیتته یی یه
 بگیری ت که جوولانه وه که ی خیرایه وه ئه له ریته وه ،
 به لام بی گومان ئه م جوړه وینه گرتنه ش شاره زایی
 یه کی ته واوی ئه ویت له هونه ری وینه گرتنه دا،
 ئه م هونه ری وینه گرتنه سوودی هه یه بو زاینی
 به رزی گزنگی پیتته یی له هه ر ناوچه یه که له
 ناوچه کانی هه وادا ، وه ئه و تاقی کردنه وانیه که
 کراوون وای ئه گه یه نن که وا نزمترین گزنگی
 پیتته یی « ۶۰ - ۷۰ » میل به رزه له رووی زه وی یه وه
 وه هه رچه نده ئه م به رزی یه که م بیت ئه واکزنگه که
 به هیز ترو ئاشکرا تر ئه بیت .

جاری واش هه یه که به رزی یه که ی ئه گاته ۱۸۰-
 ۲۲۰ میل یان ۲۵۰-۳۸۰ میل به لام به ده گمن
 ئه گاته ۶۵۰-۷۰۰ میل ، گزنگی پیتته یی گه لی
 جوړی هه یه : جوړه گزنگیکه ی هه میشه یی هه یه که
 زانا کان پی ئه لین « توایلت » هه رچه نده که له

گزنگی پیتته یی ناچیت ، وه که سهیری ئاسمان
 کراوه له شه وا وه به تاییه تی له شه وه زه نگدا،
 رووناکی یه کی پرشنگ دار له سه ر رووی ئاسماندا
 بینراوه ، ئه م رووناکی یه ئه وه یه که زانا کان
 رووانگه یی « علماء الارصاد » پی ئه لین گزنگی
 هه میشه یی .

ئه م رووناکی یه شه وو روژ هه ر هه یه ، به لام
 له شه وه زه نگ دا زور ئاشکرایه وه هوی ئه مه ش
 ئه گه ریته وه بو ئه و تیشکه سه رو بنه وشه یی یه کی که
 له روژ وه « الشمس » دیت وه کار ئه کاته سه ر
 پارچولکه ی « جزیات » گازه کانی ده روو پشتی
 زه وی که پایا هه تییه ر ئه بیت وه به تاییه تی له به رزایی
 ۱۸۰ میله وه ، به م جوړه ئه م هه وره پرشنگ داره
 په یدا ئه بیت .

ئو رووداوه له کاتی روژ ئاوابوونلا هه روه ها له
 پیش به ره به یاندا « الفجر » روو ئه دات .
 هه ندیک له و گزنگانه به شیوه ی که وانیه یی و
 هیل پیچاوی پیچ « خطوط حلزونیه » یان به شیوه ی
 کلافه « ملفه » وتیر « أسهم » وپه رده « ستائر » و
 شتی تر ئه بیت ، بی گومان رهنکه کانیان یه که چار
 جوانه : هه ندیکیان سووری هه ناری یان سه وز یان
 زه رد ، هه ندی جار به تین ئه له ریته وه هه ندی جاریش
 به هیواشی ، هه ندی جار ده نگی له گه لایه هه ندی
 جاریش بی ده نگه ، جاری واش هه یه به شیوه ی
 ته میکی رووناک ئه بیت ، ماموستای به ریتانی
 ئه ستیره شووناس « علم الفلك » « لوکیر » باسی
 ئه م رووداوه ئه کات و ئه لیت : -

له « ترومسو » بووین له وپه ری باکووری
 وولاتی « نه رویج » که ئه م رووداوه گزنگه په یدا
 بوو ئه و روناکی یه کی که هه رگیز نه مان ئه زانی
 هه ئه ونده جوانه ، جوانی یه کی بی هاتا، ئیمه بو ئه وه
 نه چو بووین که گزنگی پیتته یی ببینین ، به لکو
 چو بووین که روژ « شمس » ببینین له نیوه شه وا

له لای باز نهی پیتته بی یه وه « الدائرہ القطیبه » به لام
رووناکی گزنگه که دلی لی رفاندین ، وه هیچ چارم
نیه نه بی بلیم که واته و گزنگه له رووناکی خهویکی
خوش نه چیت که رهنگه پرته قالی یه که ی له و بالنده
نووستوانه وه رت نه پیتته وه که له هیلانه به ردینه کانیا نا
نووستبن له ناو ئاودا .

ئه م گزنگه یه کیکه له روودا وه دانسقه کانی سروشت
له وولاتی باکوردا .

ههروه ها گهشت که ری فهره نسی به ناو بانگ
« لیفیف » له گهشته کانیدا له پیتته کاندا نه لیت : -

که شاخه به فرینه سهر ئاو که وتوه کانمان
« جبال الثلج العائمه » نه دی له ئاوه که دا له نجوه
لاریان نه کردو بهر یه کتری نه که وتن وه دهنگیکی
سه پریان پهیدا نه کرد ، روژیش له دوورمه وه در
نه که وت ، وه له ناو ته مدا وینه ی نه و شاخه
به فرینانه مان نه دی کلیسه فهره نسی یه که ونه کانمان
بیر نه که وت وه به گوومه زه نووک نیژه کانیا نه وه به
راستی دیمه نیکی جوانه ، ئاده میزاد سه پری نه و
چلوره سه ههولی یانه بکات به سهر نه و شاخه
به فرینه سهر ئاو که وتووانه وه ، له وه نه چوو که
ههزاره ها ئاویزه نووسابن به و شاخه به فرینانه وه .
ئاده میزاد هیشتا له م سهر سوورمانه نه بوتنه وه ،

رووداویکی سه برتر نه پینی نه ویش رووداوی
گزنگی پیتته بی یه بال به سهر هه موو ئاسودا
نه کیشیت و له په لکه زیرینه نه چیت « قوس قزح »
به لام زوربه ی رهنگه کانی سووره وه دهنگیکی
سه پری ته لیساوی نه وتوی له گه لایه که ترس
نه خاته دلی ئاده میزاده وه ، وه کاتیک رووناکی
گزنگه که بهر به فره که نه که وت و رت نه بووه له
تیشکی نه و ناگره سووره نه چوو که ئاسوی
نه گرتوه له کاتیکدا که بورکانی « برکان » « نه تان »
مهزن نه ی هاویشته دهره وه .

زاناو گهشت که ری رووسی « لومونوسوف »
نه لیت : -

که منال بووم به په روش و ترسه وه سه پری نه و

گزنگه م نه کرد ، له نرک که ناری دهری سی سپی
رووسی و گومی « بحیره » لادوجا چهند
جاریک به بویه ی رون « اصباغ زینیه » وینه که یم
کرد ، ههروه ها توانیم به ریگه یه کی راست
به رزی یه که ی بدوزمه وه ، رووناکی گزنگی پیتته بی
له روژ ئاوی یه که نه دا و ئالاسکا زور روو نه دات
هوزه « قبائل » دواکه وتوو کانی نه و ناو چانه
زور نه م گزنگه نه ترسان وه وایان دانه نا که
پیشه نگیک بیت بو روودانی کاره ساتی سروشتی
له بهر نه وه خویان لی دوور نه خسته وه و رایان نه کرد
بو ناو شاخ و گردو و نه شکه وته کان چونکه هه میسه
دوا ی بینینی نه م گزنگه به ماویه کی که م ره شه با
به به فرمه وه « زوابع ثلجیه » روو نه دات له بهر نه وه
نه و هوزانه به چاویکی ریزو ترسه وه سه پری
نه م گزنگه یان نه کرد ، به لام له باکوری که نه دا
که گزنگی زور تیا روو نه دات ، وه به تاییه تی له
به هارا ، هوزه کانی نه سکیمو دلم به رووناکی یه
جوانه که ی خوش نه بی وه دهست نه کهن به راو
کردن وه به تاییه تی راوی ئاسکی « رنه » یان
« کاریبو » ههروه ها گویره که ی دهریا « فقمه » وه
شیری دهریا « فظ » چونکه رووناکی یه که یارمه تیمان
نه دات بو راو کردنی گه وره ترین ژماره له و
گیاندارانه ، وه تاریکی شهویان بو رووناک
نه کاته وه له و دهشت و بیابانه سه ههولی یانه دا بوراو
کردنی وورچی سپی - وورچی سپی فهرویه کی
نهرمی به ناو بانگی هه یه ، ههروه ها پیستی ربوی
پیتته بی « الثعالب القطیبه » وه به تاییه تی ربوی یه
رهنگ زیوی یه کان « الثعالب الفضیه » به لام له
ناوچه ئیستوائی یه کاندا « المناطق الاستوائیه »
گزنگیکی تاییه تی روو نه دات دوا ی روژ ئاوا بوون
پی ی نه ووتری « زودیاک » ، به لام نه مه جیاوازه
له گه ل گزنگی پیتته بی له وه دا که نه م بی دهنگه

وه قهواره ی رهنگه کانی بچوو کتره وه گزنگیکی
هه میسه بی یه وه به شیوه یه کی قییت « عمودی »
نه وهستی له سهر ئاسو .

وه دهر باره‌ی په‌یوه‌ندی گزنگ به‌دابه‌شس‌کردنی
 جیوگرافی په‌وه زور که‌س له‌و پروایه‌دایه‌ که‌وا
 گزنگ به‌ زوری هر له‌ پینه‌کاندا روو‌ته‌دات
 چونکه‌ خروکی زه‌وی خوی موقناتیسکی
 که‌وره‌یه ، له‌ به‌ر‌ته‌وه گزنگی پینه‌یی هر له‌دوو
 پینه‌ جیوگرافی په‌که‌دا روو‌ته‌دات ، به‌لام‌ته‌مه
 پیرو رایه‌ راست‌نیه ، چونکه‌ گزنگ به‌زوری له
 ههردوو بازنه‌ی پینه‌یی باکووری و باشووری دا روو
 ته‌دات .

بوونی گزنگه‌ که‌ ره‌شه‌با‌هلی‌ کردووه‌و پله‌ی
 که‌رمی زور نرم‌ بوته‌وه * له‌و کاته‌دا که‌ شاری
 پاریس دهره‌ درابوو له‌ لایهن له‌شکری
 ته‌له‌مانه‌کانه‌وه له‌ سه‌رده‌می « سمارک » دانه‌ستیره
 شوناسی فهره‌نسی « لوسیدا » گزنگی پینه‌یی
 به‌دی کرد که‌ ره‌نگه‌که‌ی ته‌وه‌نده‌ سپی بوو وه‌ک
 چوری شیروابوو، ته‌مجا وورده‌وورده‌ ره‌نگه‌که‌ی
 بووه به‌ سووریکي توخ که‌ له‌ ره‌نگی ناگر
 به‌ربوونه‌وه‌ی ناو دارستان چووه * .

ته‌و تاقي‌ کردنه‌وه‌و لی‌ کولینه‌وانه‌ی که‌ له‌م
 دوايي‌ په‌دا کراوون وای دهر ته‌خن که‌ ته‌م گزنگه
 له‌ سالی‌کدا ۱۰۰ جار روو‌ته‌دات له‌ ناوه‌راستی
 دوورگه‌ی « گرینلاند » وه‌ ۲۰۰ جار له‌وپه‌ری
 باکووری که‌نه‌دا وه‌ دهریای « هدسن » و ۲۴۳ جار
 له‌ ترومسو له‌ نه‌روییچو باشووری گرینلاندو
 ئیسلنداو باکووری روژ‌ئاوای « له‌برادور » وه
 ناوه‌راستی دهریای هدسن وه‌ ناوه‌راستی باکووری
 که‌نه‌دا ، وه‌ وورده‌ وورده‌ که‌م ته‌پینه‌وه‌ وه‌ ته‌گاته
 ۱۰۰ جار له‌ سالی‌کدا هه‌تا به‌ره‌و باشوور بروین
 وه‌ ته‌بیت به‌ ۵ جار له‌ سالی‌کدا له‌ نزیک شاری
 واشتتون و سان فرانسیسکو ، وه‌ گزنگ له‌ دهرورو
 پشتی پینه‌ی موقناتیسکی ته‌بیت نه‌وه‌ک پینه‌ی
 جیوگرافی * ته‌م گزنگه‌ له‌ ۱۳ / ته‌یاری / ۱۸۷۰دا
 له‌ پاریس رووی داوه ، خه‌ل‌قی له‌ پیشا‌وایان
 ته‌زانی که‌ ناگر به‌ربوونه‌وه‌یه‌کی دووره‌ له‌ ناسوی
 باکووری شاری پاریس‌دا ، له‌ کاتی سه‌رنج‌دان
 له‌ جولانه‌وه‌ی ته‌و گزنگه‌دا وا دهر که‌وتوو که
 ده‌نگ و جوولانه‌وه‌یه‌کی به‌هیزی له‌ که‌لابی که‌له
 سا‌روخ چووه ، وه‌ ره‌نگی‌کی هه‌مه‌ جوهره‌ی جوانی
 هه‌بووه وه‌ زور به‌ خیرایی‌ جوولانه‌وه‌ ، ۱۱ و
 سه‌عات و ۳۵ خوله‌کی‌ خایانووه ، وه‌ دواي‌ ته‌واو

له‌ روژي‌ ۴ / شوباتی / ۱۸۷۲دا له‌ ناسمانی
 نه‌وروپاو ته‌م‌ریکاو به‌شیک له‌ ناسیای ناوه‌راست
 گزنگی‌کی سوور په‌یدا بووه له‌ روژه‌لاته‌وه‌هاتوه
 به‌ره‌و روژ‌ئاوا وه‌ ۴ سه‌عاتی‌ خایاندوو به‌ پی‌ی
 راپورتی‌ ماموستا « مارتین » ی‌ سویدی ته‌ستیره
 شوناسی فهره‌نسی ماموستا « لیا‌س » ته‌لیت که‌وا
 له‌ ۵ / کانونی دووه‌م ۱۷۶۹ گزنگی‌کی
 روی‌ دېزه‌ که‌ له‌ نیویورکه‌وه‌ کشاوه‌ به‌ره‌و سیدیا‌هر
 له‌ ۴ / شوباتی ۱۸۷۲ / له‌ بوومبای له‌هیندستان‌وه
 له‌ ۱۳ / ته‌یاری ۱۹۲۱ / له‌ دورگه‌ی « ساموا » وه
 له‌ ۱۶ / نیسانی ۱۹۳۸ له‌ « پوتسدام - له‌ ته‌لمانیا
 وه‌ له‌ ۱۹ / ته‌یلولی ۱۹۴۸ له‌ روژه‌لاتو باشوری
 وولاته‌یک‌گرتوووه‌ کانی ته‌م‌ریکا رووی داوه * له‌مه‌وه
 بومان دهر ته‌که‌ویت که‌ ته‌شیت گزنگ له‌ هه‌ر ناوچه
 په‌کی‌ خروکی زه‌وی دارو‌بدات وه‌ له‌وه‌و پیش‌باسمان
 کرد که‌ هه‌ندی له‌ زاناکان له‌ وباوه‌ردان که‌ گزنگ له
 هه‌مان کات‌داله‌هه‌ردوو نیوه‌خروکی زه‌وی باکووری
 و باشووری روو‌ته‌دات * * *

گورینی بو‌کوردی له‌لایهن
 که‌مال جه‌لال غه‌ریب ۳ / ۶ / ۹۷۱

برایستی

گوفاریکی سیاسی گشتنی به مانگی جاری دهر نهچی

خاوه فی ئینباز { عهیرین مخم و کهرج
به رنوبه { دلار لافونیس

ژماره « ۱ » سالی « ۲ » خوولی دووهم مانگی حوزهیرانی ۱۹۷۱ •
ناویشان : سولهیمانی - شهقامی مهولهژی - کوشکی توفیق قهزاز • بهریوه بهرایهتی
گوفاری برایهتی • له چاپخانهی ژین له چاپ نهدریت •

عهره بی راست تر وهایه له سهر یاسایه کی
دهنگی ووشه کان کهرت « تقطیع » بکاو نه نجا
بیخاته پال کیشه کانهوه ، واتا به سهلیقه به کی دهنگ
ناسی کیشه کان بدوزیتهوه ، نهک یاسای کهرتی به
کار بهینی چونکه له نه نجام دا تووشی نهو گپرو
گرفتانه نه بیت که له سهرهوه باسسان کرد •

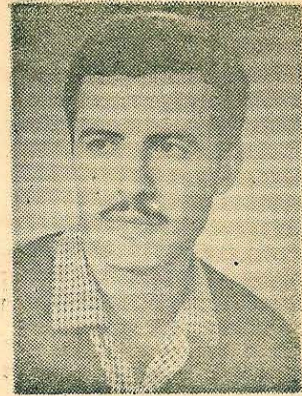
ئیتتر هیوادارم ماموستا ههردی ئهم چه ند
تی بینه به چاویکی نه دیانهو به سنگیکی فراوانهوه
وه برگیرت ، چونکه ئیمه ئامانجمان خزمهت کردنی
ئهدهب و کهله پوری نه تهوه که مانه و هیچ شتیکی
تر نییسه •

پاشماوهی چند سهرنجیک ...

لقی نه دیبانی سلبنانی چند محاضریهک
پیشکەش بکات به قوتاییانی ئهم قوناغه ! به
مهرجیک که له سهر سروشت هونراوهی کوردی
یاساو دهستوری عهروزی عهره بی تطبیق نه کری ،
ههر وه کو له پیشهوه ووتمان شاعیری کورد
متأثر بووه به کیش و ئاههنگ و موسیقاو بابته تی
شیعری عهره بهوه بهلام له سنووریکی دهنگی دا
نهک له سنووری تطبیق کردنی پیت و ووشه و ورده
کار بی به کاند ، له و روایه دام ههر کهس بیهوی
بزانی هونراوهی کوردی نه چپته سهر چ کیشیکی

هېو بو مهرگ و ابوو

نوسینى عمر عبد الرحيم

خه ويكم بينى له خه وما كه وا
دار نه ماميكم به خوین ئاو ئه دا
نه مام گه و ره بوو كه و ته لق و پو
شير په نجه كوشتى ئای ره نجه كه م رو

•••• ساوكى سرژاوت

نگارى مقه لى به پير له پشكو كه نه بوو كه له لای راستى خومه وه دام نا بوو ، ديوانيكى ده ست نووسى هو نراوه كانى حاجى قادرى كويم به ده سته وه بوو ، خه ريكى خویندنه وه ی بووم ، له پرده ننگه ده ننگ و زه نا زه نا له ژوره كه ی ته نیشتم په یدابوو خه ريك بوو راست بيمه وه مژده م درايه كه كورمان بووه ، زورى نه خایان مه لو تکه به كى سيكه له ی دم و چاو قه له ويلكه يان خسته باوشمه وه كه به په شته ماليكى سوور بيچر ابووه ده سترو كه به كى گرابوو به له چك و ده سترو كه به كيش به سترا بوو به سه رو ناوچه وانه يانه كه به وه ، دوو تاك قژى رهش له ژيرده سترو كه كه وه هاتبوونه ده رى لاجانگ و روومه ته سپى به كه يان نه خشان دبوو « ئوف ، بوو نه و خوشيه ی نه و ساو بو نه م ناسورى ده روونه ی ئيستم » ناوچه و انيم ماچ گردوزور له خوا پارامه وه كه ته مه ن دريژو سه ر به روزى بي به لام . نه و ساو ائاگا له دنيا نه بووه ، بوو به نه نديار ئازادى شوخ و شه نك و جوانه مهرگ . له گه له دايك بوونيا كولو لى به بالاي برابوو ، چه و ته ی نه چوو بوو دايكى نه خووش كه وت و مه مكه كانى ووشك بوون ، نه م ساوا خير نه ديوه به شيرى مانگا و به شيرى قوتوو په روهرده كرا ، له گه ل پى گرتن و زمان پژانا به هره ی بزويى و چاونه ترسى پى به خشر ابوو منيش هه ميشه ههولم نه دا كه نه م بزويى و چاونه ترسيه په ناراسته بكم

به هارى نه مسال دوژمنى كه نجه له باتى نه لقه ی زيرى ناو په نجه ياكى ژى شوخ و به لارو له نجه به زور دای به توو ده ردى شير په نجه كاكى دل هه لقر چاوت

نه وزاد عمر عبد الرحيم

له كاتيكه كه له چوارتا ماموستا بووم ، هه ره تى هه رزه كارى و تافى لاويم بوو ، وهك دلداريكى كول نه ده ر به و ره به كى پولايين و بزه ی سه رليوه وه له گه ل بوو كى هيو او ئاواتى دواروژدا خه ريكى سه ره تا تكى و چاوبى ركى بووم .

ريكه وتى شه وى ۲۴ - ۱۲ - ۱۹۴۵ زايينى بوو به فر سه ربان و كولانه كانى پر كردبوو ، منيش له ژوو ريكى قورينه دا له سه ر دوشه كيك لى دانيشتوم پشتى په كم خستبووه پشت خومه وه و پالم پيوه ی دابوو ، له لای چه پسه وه چرايه كى ئينگليزى له سه ر ته نه كه به كى خالى نه وت دانرا بوو ، به گريكى زه ردى چمك دار نه سوتا ، شه و قى چرا كه له به رسيه رى كوله كه خوارو خيجه كان هه موولايه كى ژوره كه ی بو روناك نه ده كرايه وه ، په ی ده رپه ی سه رمايه كى جه رگ برى ده ره وه له درزو لاشيپانى ده ر گاته خته كه وه شالاوى بو نه هينام ، به لام به ره له وه ی بگاته من به ره

بوو کرده‌وی به که لک و به سود، هیشتا زمانی به ته
واوی نه پز ابو، هونراوه به ناو بانگه که ی خوالی
خوش بوو ماموستا «بی که سس» م به ته واوی
پی له بهر کرد بوو، که ئه لسی :-

تو چیت من کوردم •
خو ترسنوک نیت؟ نه خیر نه بهردم
چی توی له ناو برد؟ دوودلی و نیفاق
چون رزگار ئه بی؟ هر به ئیتیفاق
هه تا دوا یسی

هه همیشه یان خوم یان نه وزادی براگه وره ی پرسیارمان
لی ئه کردو ئه ویش به زمانیکی منالانه و گیانیکی پر
له سوزی کوردایه تیه وه و لایمی ئه داینه وه، ته مه نی
چوار سالی ته واو کرد خوی و براگه وره که یم خسته
پولی یه ک، به یه که م سال هه ردو کیان ده رچوون بوو
پولی دوو، له بهر ئه مه ی کا که ئازاد هیشتا په نجه
ناسکوله کانی شلک بوون خویان دانه رشتبو و ده ست
و خه تی به دلی من نه بوو گه رانه وه بو پولی به ک،
وله م کرده وه نابه جی یه م دا هیچ بیزاری و پی ناخوش
بوو نیکم لی نه دی، هه روه کو یه کیک بلی : من چون
ئه بی هه رله ئیستا وه ووره بهر بدم، هیشتا ژبانی پر له
ناسورم زور له پیشه وه یه، به پیچه وانه وه ئه و ساله
هه ول و کوششیکی ته واوی داو سه ری سال به
یه که م ده رچوو، به م جو وه هه تا قوتا بخانه ی
سه ره تایی ته واو کرد هه موو سالی ک یان یه که م یان
دوو م ئه بوو، له قوتا بخانه ی ناوه ندی و
ئاماده بیش دا هیچ سالی ک نه ما وه ته وه •

شه وانی تا قی کرد نه وه ی پولی پینجه می
ئاماده بی کاتیک که ئه وه دهستی ئه کرد به کوشش
کردن له وانه کانی دا، منیش هر وه کوو ئه
به راویکم ئه گرت به دهستمه وه، به بی ده نگ
به رامبه ری دائه نیشتم و ئه م خوینده وه، ناو به ناو
چام بو تی ئه کردو میوه م ده ر خوارد ئه دا هه تا ئه بوو
به کات ژمیر یه ک وه یان دووی شه و، ئه و سابه
زور په راوو په رتو که کانم لی ئه سه ندو ئه م نواند

ئه گینا به ده ست ئه و بوایه هه تا به یانی نه ده نووست
پاش ته واو کردنی قوتا بخانه ی ئاماده بی له
سالی ۱۹۶۲ زدا له دانشگاهی ئه ندازیاری له به غداد
وه رگیرا، پولی یه که م دوو می دانشگاهی بری،
به لام له پولی سی یه م دا ده ر نه چوو، بو سالی
ئاینده ژوریکم بو گرت له نزی ک دانشگاهی یه وه
ئه و ساله خوم زوو زووو سه رم ئه دا، ئه م بینی به
شه وو به روز خه ریکی تی کوشانه، ته نانه ت
ئه گه ر ریشی زور دریز نه بوایه نه ی ده تاشی، ئه ی
ووت ریش تاشین کاتم له کیس ئه دا، پاشس
ده رچوونی بو پولی چوار، له سالی ۱۹۶۷ زدا
ئه ندازیاری جوانه مه رگ دانشگاهی ته واو کردو
له لای به لینده ریک له به غداد مانگی به په نجا دینار
دهستی کردو وه به ئیش کردن، به و مانگانه یه
خوی و برایه کی له خوی بچو کتری ئه ژبان، پاشس
سالی ک گه را وه ته وه بو سلیمانی و له دایه ره ی ریگا و
بان دامه زرا وه، وه له سالی ۱۹۶۹ زدا بو وه به
ئه ندازیار له «ئیداره ی مه حله لی» •

کرده وه ره وشته به رزه کانی :-

لاوی تیکوشه رو به ئاوات نه گه یشتوو هه ر له
پولی چواره می ئاماده بی یه وه ئه ندامیکی پار تی
شورشگیری کوردستان بو وه له دانشگاهش دا
یه کیک له ئه ندامه خه بات که ره دلسوزه کانی
قوتاییانی کوردستان •

له کارو فرمانی ئه ندازیاری ریشی دا زور پاکو
خاوین بو وه، مادده و پارهی له لا بی نرخ بوو به
پاتتولیکی خاکی یه وه هه میشه یارمه تی کریکاره کانی
ئه داو خوی ئیشی له گه لا ئه کردن، زور که رره ت
فرمان به ره له خو گه وره تره کانی پی یان ئه ووت :-
کاک ئازاد خو تو کریکار نیت، بوچ وا خوت
ماندوو ئه که یت؟ به زه رده خه نه و بزهی سه ر لیوه وه
وه لامی ئه دا ئه وه :-

به لی ئیوه پی م ئه لین ئه ندازیار، ئه گینا من خوم
به کریکاریکی خوینده واره و تی گه یشتو ئه زانم •

له قسه و گفتم و گودا زور راست و بی پیچ و په نا بوو ، له گهل پاريزگارو له خو گه وره تردا بی باکانه نه دو او راستی بو روون نه کردنه وه .
 درو به لای کاکه نازاده وه تاوانیکی گه وره بوو ، ناچاری نه بوایه چاوی به رای بی نه ده هات ته ماشای پیای دروزنو ته له که باز بکات .

هیچ هاوری به که نهی ده ویرا له پاشمله به خراپه باسی هاوری به کی تری له لای بکات ، چونکی لی تووره نه بووو نهی ووت : تو ترسوکیت ، نهی له به رده می خویدا بوچ ناویریت که م و کوری به کانی بو روون بکه یته وه ؟ منیش له گه لتام نه م هه لانه ی هه یه ، به لام پیوستی سه رشان من و تو نه وه یه که روو به روو له گه لیا بدوین و هه له کانی پی سه لمنن وه نه وسا داوای لی بکه ین واز له م کاره ناپه سه ندانه به نیت وه نه گهر هه ر به قسه ی نه کردین نابی نیمه به هاوری خوی بزانی .

چاوه گه شه کانی هه موو دهم میهرو به زه بی بان لی نه باری ، روژیکان له عه ربه ت تووشی منالیکی هه زاری لیکستیک فروش نه بی که به دیار ته رموزه شکاوه که به وه هه ل توو تاوه به دهم هه نسکه وه خه ریکه سه ری هه ل بکه ندری له گهل خوی نه یخاته توو مو بیله که ی دایه رده وه ، هیناوتی بو سلیمانی ، له بازارا ته موسیکی بو کریوه به دوو دینارو چاره کیگ و چاره که دینار یکشی داوه تی که پی ی بگه رینه وه بو عه ربه ت .

له هه موو کاتیک دا ناماده بووه که خوی به خت بکا له پناوی هاوری کانی دا ، له به هاری ۱۹۷۰ دا له گهل چه ند هاوری به که دا نه چن بو سه یرانی قه لا چوالان ، له شوینیک دا دائه نیشن ، له گه رمه ی قسه ی خوش و به زمو شادی دا نه بن ، له پرربه هاوری کانی نه لی : -

وه رن له گه لما نیشم پیتانه ، په لیان نه گری وله و شو به دووریان نه خاته وه خوی به ته نیا نه گه رته وه له نریک شوینی دانشتنه که یانه وه ماریک نه کوژی نه مچا هاوری کانی هه موو رانه کن بو لای و پی نه لین : -

نه ی بوچ ده نگت نه کرد که تو نه و ماره ت بینی؟
 نه گه ر ده نگم بگردایه ئیوه به هه موو په لامارتان نه داو له وانه بوو خوا نه خواسته به په کیکتانه وه بدات ، له به ر نه م له دلی خوم دا بریارم دا که ئیوه دوور بخه مه وه و خوم به ته نیا بیکوژم

زور ریزی اولکو دایکی گرتووه ، براو خوشکه کانی له خوی زیاتر خوش نه ویست ، له مانگی هه وتی ۱۹۷۰ دا بوو ، پیم ووت : نازاد گیان خوم و کاکت سه سده دو په نجا دینارمان هه یه سه سده مه سه رفی رهونیشس وه نه گرین نه کاته نریکه ی هه شت سه د دینار ، چه ز نه که م به م پاره یه ژنیکت بو به نیم و خانووه یه که له خانووه کانی میری وه ربرگرت ، خوشک و برایه کیشت به لای خوت بو هاو ده نگی ژنه که ت ، ووتی : باب به گیان نه گه ر بلیم چه ز له ژن ناکه م درو نه که م ، به لام خوشی و کامه رانی ئیوه م له ژن هینانی خوم له لا پیشتره . له به ر نه م به و پاره یه خانوه که مانسی پی چاک بکه ین باشتره .

که چی بو کلولی من ، بو نه مه ی بی بی به ناسوریکی ده روونی هه تا مردن پیوه ی بتلیسه وه پاش نه مه ی خانووه که مان چاک کرد ، له کوتای مانگی یانزه ی ۱۹۷۰ دا به دهم تالی سه رده تانی خوینه وه داوای ژنی کرد ، به لام کار له کار ترازابو ریکه وتی چه پگه ر چه پوکی بی به زه بی یانه ی خوی وه شانده بوو .

هیچ چارم نه ما به دایکیم ووت : پی ی بلی : بام له به غداد بگه ری نه وه ، خوا بکا نه و ته ندر وستی اش بی به هه موو شتیک به دلی خوی نه بی ، ئیتر نه نه و ته ندر وستی باش بوو ، نه هیچ شتیکیش به دلی خوی بوو ، شیر په نجهی خون ناخونی پیس له هه موو خوین و موخی نه و لاوه شه نگه گیر کردبوو .

بی فیزی : کاکه نازاد هه ر وه گوو له گهل گه وره دا گه وره بوو له گهل بچوو کیشن دا بچووک

بوو ، روژیکیان زور شیرزه و پهریشان بووم ، له کات ژمیر دووی پاش نیوه رودا خوم گه یانده سهر گوری پیروزی ، له دمه دمی عه سرداروانیم نهوا کوریکي گه نچ به پهله خوی روو و گوره که نه کوتی ، گه یشته لام لی وورد بوومه وه نه دهناسی ، روژ باشی کردو به ریزیکه وه وه ستا ، چاوه پرر له فرمیسکه کانی بری په گوری کاکه نازاد ، له پاش ماوه یه ک لیم پرسی : ئابا نه زانیت نه م گوره گوری کی به ؟ ووتی : بهلی نه م گوری خوا لی خوش بوو نه ندازیار نازادی جوانه مه مرگه ووتم : تو کی ت ؟ وه له کوپوه نه ی ناسیت ؟ ووتی من قوتابی به کی پونی پینجه می ئاماده ییم ، له بهر هه ژاری و ده ست کورتی به هاوینان کریکاری نه که م هه موو ئیوارانیک نه هاتم بو نه و پاتنایی په پشت به نداوه که وه ، ئیمه دوو تیبی توپی پی بووین ، کاک نازاد به گیانیکي پاکه وه یاری له گه لا نه کردین دوا ی ته واو بوونی یاریش هه ردوو تیبه که ی به رامبه ره یه ک رانه گرت و ده ست و موچی له گه ل یه کتری دا پی نه کردین ، نه وسا به زور نه ی بردین بو چایخانه یه ک ، یان چا ، یان ماساوی بو نه کرین له گه ل مه رگدا هیچ ناکری : -

کاکه نازاد وه نه بی گه نجیکی که م تین و لاوازو گوشه گیر بی ، به پیچه وانه وه هه ره له منالی یه وه له گه ل خومدا فیری راوه که ووو یاری توپی پی و گهرانی که ژو کیو بوو له هه موو کات و شوینیکدا نه م جوړه وهرزخانه بوو بوونه خولیی سهری ، له بهر نه م هه تانه هات باستر خوی دانه رشت و ماسولکه و دهماره کانی له شی به تین تر نه بوون ، بریسک و هووری سهر کوله ئاله کانی ئاوی چاوی پیایان نه برد ، هیچ کاتیک هه زی له گوشه گیری و ته نیایی نه کردوو ، هه میشه له گه ل کوری هاوری یان و خزماند خه ریکی قسه ی خوش و قاقای پی که نین و به زم و شادی بووه •

خوم بم به قوربان شهوانی نادیت

قاقای پی که نین به زمی دلشادیت توخوا خوینده وارینه نه گه ره مه به ست به د به ختی من نه بی ؟ هه له شو و لاره پنه وه له کوی ؟ وه شیر په نجه ی خوین له کوی ؟ • له سهره مه رگدا : - دياره لاویکی شوخ و شهنگی هه لکه و تووی وه کوو کاکه نازاد هه ره نه بی ووره بهر نه داو نه روخی ، روژیک بهر له وه ی که گیانی پاکسی بسپیری به دزی منه وه به نه وزادی برا گه وهری ووتوووه : -

« کاکه ، نه زانم به مه رگی من باو کم پشتی نه شکي و قه لای ووره و خو راگرتی نه رووخی ، نه بی ئاگت لی ی بی » ، وه له کات ژمیری دووی شهوی دووشه مه دا که پله ی گه رمی نزیکه ی ۴۱ پله ی سه دی بوو بووه وه کاتیکم زانی به بهر چاوی دکتوره کانه وه ده ستی خسته ناو ده ستم و ووتی : « بابا گیان : نه زانم هه ره نه مشه و من و تو به یه که وه یین ، له بهر نه م داوای لی بوردنت لی نه که م خوزگه نه متوانی ناو نه و میشکه تم ماچ بکر دایه من به ئاسنگه ری نه و میشکه به خیو کراوم » نه مجا ده ستی خسته ناو ده ستی دکتور دلیره وه ، ووتی :

« دکتور گیان : داوای لی بوردن له توشس نه که م ، نه لیت له مردن نه ترسی ، من کوری ئا نه وه م که چوارده شه و روژ به رامبه ره مرگی سامناکی من وه ستاوه ، له بهر دلی من فرمیسک له چاوی نه هاتوو ، تا من خه فته نه خوم ، وه منیش له بهر دلی نه و نه م نالاندوو ، وه بریاریشم داوه هه تا دوا هه ناسه نه نالینم ، » دوا ی نه م داوای لی بوردنی له دکتور حه میدیش کرد ، ئیتسر دکتور حمید به دم قولپی گریانه وه چوو ده ره و ووتی : من باو کوو کوری وام نه دیوه ، نه وه چون نه توانن له بهر دلی یه کتری ئاوا خویان رابگرن ، نه م نه نالینی و نه و نه گری ؟ که دنیا رووناک بووه وه ته له فونم کرد بو هاوری ی به نرخ و برای شیریم

ههزار سلاو بو گیانی پاکت ، کوره شیرین و
به نرخه که م .

ههزار سلاو بو زه وشت و کردهوه جوانه کانت .
دلنیا به هه تا له ته نیشته وه رانه کشیم روژ به
روژ ، مانگ به مانگ و سال به سال ، گری
دهروونم بو کوچی له نا کاوو جهرگ برت پتر کلیه
ئه سینی .

ئیتتر هیوادارم که هه موو به کیك له ئیمه کاکه
ئازادیک بی له دل سوزی و راستی و دایک و باوک
په رستی دا ، هه تا بگهینه رادده یه ک که هه ر که سه
پیوستنی سه ر شانی خوی بزانی و خوی له ئیش و
کاری خه لکی تر هه له نه قورتینی .

خوینده واری به ریز : توخوا ، ئه گهرمن دهست
بخه مه کارو باری خیزانی تووه و له ئه نجام دا توشی
کوستیکی گرانی و ابیت ، ئایا هه تا مردن له دلت
دهر ئه چی ؟ ئایا ئه گونجی که به دوستم بزانیست ؟
ئایا چی قوررو لیتنه ی چه می جوله کان هه یه
نای کهیت به سه ر خوتا ؟ .

چاپکراوی نوی

« زه بری هونراوه » رسته هونراوه یه کی به
نرخه له به ره مه جوانه کانی کاک کامهران موکری
که شایانی شانازی یه و که لنیکی گه وره پرر ئه کاته وه
له گه نجه نی ئه ده بی کوردی ، زور سوپاسی
ئه که ین که به دیاری دانه یه کی پیشکەشس برابه تی
کردوووه .

— برابه تی —

کاکه همه عه لی خاله ، خوا له کوستی گران به
دووری کات به زووترین کات گه یشته لامو له
گه ل کاکه ئازاددا ده ستیان کرد به گالنه و پی که یین
له کات ژمیر هه شتی به یانی دا بهر چاپی یان هینا
له بهر دلی یه کتری که میک شبرو پسکویت و
چامان خوارد .

له کات ژمیر نو دا دایکیشی په یدا بو ، دایکی
دهستی کرده ملی و خه ریک بوو بگری ، ووتی :
دایه گیان : مه گری ، گریان و خو شیت کردن به
که لکت نایه ، ئه وه به که لکت دی که دوا ی من
ئاگاداری خوشک و برا کانی ترم بکهیت ، خوات
له گه ل ، بچوره ده ره وه بو وه سته .

له کات ژمیر نوو نیودا نه وزادی برا گه وره شی
هات و کاکه ئازاد ووتی : کاکه : له گه ل کاکه همه
عه لی بچن قاپیک خوینی ترم بو بکرن ، ئه وان
چوون بو خوین کرین ، له کات ژمیر ده و نیوی
ته و او دا داوای جگه ره ی کرد ، جگه ره که م نا به
لیوی یه وه خوی شقارته که ی هه لگرت و ده نیکی
لی ده ره ینا ، دوو جار ده نکه شقارته که ی لی دا
هیزی دهستی نه بوو دای گیر سینی ، خوم جگه ره که م
بو دا گیر سان ، دوو نه فەس یان سی نه فەسی له
جگه ره که داو کاتیکم زانی چاوه جوانه کانی لیک
ناو دوا هه ناسه ی پاکی وه ستا ، وه ک شیت
جگه ره که م له لیوی ده ره ینا و پینج شه ش ماچی
گه رم و گوری ده م و لیوه خرپنه که یم کرد « ئوف
له و ماچه خوشانه که هه تا مردن تیشووی کولولی و
دهروونی پرر له ناسورمن » .

ئا به م جو ره دلی پاکی ئه ندازیار ئازادی جوانه
مه رگ و به ئاوات نه گه یشتوو له روژی دوو
شه مه ی ریکه وتی ۱۰ / ۵ / ۱۹۷۱ له لی دان
که وت و گیانی پاکی تیکه ل به گبانی جوانه مه رگان و
شه هیدانی نه ته وه ی کورد بوو .

بیره وهری حاجی قادری گویی ماموستای نیشتمان پیره وهری بویزه گانمان

که ریم زه ند

تور کمان و نامه کاریگه ریه که ی مسعود ، به عه ره بی •
ووتاری ریکخراوه کوردستانی به کان له لایه ن عومه ر
حاجی حه سه نه وه •

په نجا دینار له لایه ن سه روک بارزانی یه وه پیشکesh کرا
هه لبه سستی بویژی فه له سستی ماموستا خالدعلی
مسته فا ، به عه ره بی

ووتاری له ژبانی حاجی له لایه ن جه لال حه مدره سوله وه
ووتاری کوری زانیاری کورد ماموستاهه ژارمو کرانی
هه لبه سستی ملا عاسی به نومار کراوی ••
هه لبه سستی کچه کورد ، کوردستان گیومو کرانی •

هونراوه یه کی نیشتمانی ناکاوه •
دوو گورانی له لایه ن تیبی باواجی یه وه شوان احمد
ووتاری یه کیتی نو سه رانی کورد دکتور احسان فواد

نو سه رانی عیراق ماموستا حه مد جه زایری •
گورانیو موسیقاو سرودی نیشتمانی فوئاد احمد
به هاو کاری کورسس •••

بروسکه ی روژنامه ی هاو کاری وکاک جه مال بابان
ووتاری یه کیتی نو سه رانی هه ولیر کاک مو حه مد
کریم هه ورامی •••

ووتاری یه کیتی نو سه رانی سلیمانی کریم زه ند •
ووتاری لاوانی دیمکرانی کوردستان •••
هه لبه سستی کاک جلال جوبار •••

دوو گورانی له لایه ن تیبی باواجیه وه پیشکesh کردن
شوکت رشید •

ووته ی سکر تاریتی ماموستایانی کوردستان
ماموستا حسین رشوانی •••
هه لبه سستی هه حه مد شوکری به و بونه یه وه •••

سوزو ده نگ وئاوازی کاک تاپر توفیق له
هه لبه سستی کانی حاجی •••
کوتابی به گورانی وئاوهنگی فوئاد هه حه مد و

شوکت رشید بووشه وی دوهم کوری وویژیه ی تاییه تی
لی دوان له ژبان وهه لبه سستی حاجی

شاری کویه له ۲۴ / ۶ / ۹۷۱ - ۲۶ - ۹۷۱
رازایه وه له لایه ن لیژنه ی سه ر په رشتی • یاداوهری
بویژی مه زنی نیشتمانی حاجی قادری گویی ، به
دروشمی زور پیشوازی میوانان کراوه به تاییه تی
خویندنگای سه رباخ ، وینه ی حاجی و
بیره میرو بویزه کان هه لواسرا بون •

وینه ی سه ره ک هه حه مد حه سه ن به کرو
سه ره ک بارزانی ووتبه ی حاجی مه شخه لی هه ل
گرتوه له پیش شانو که وه که راز ابووه به دیکوری
جوان وله ژیری وینه که ی حاجی دا هه لبه سستی خوی
نوسرا بوو !

حاجی که سه یکه ، بی که سه بووئیوه قور ده پیوی
گوی لی ده گرن ، زه ریفه ، بگرن ، به لا له خوتان
کاک مجید ئاسنگه ر ، کوره که ی هه گیرا
به قورئانی پیروز ، کرایه وه به دوایدا ووتاری
قائمقامی کویه ، به عه ره بی ووتاری نوینه ری بارزانی
کاک محمد ملا قادر و سه لاوی بارزانی گه یان
له ژبان حاجی دووه له سه ر ئاموزگاری حاجی داوی
یه کیتی کرد و حاجی له ریزی به هه سستی یان داناناو

به ناو ناو کیشی ، هه لبه ست و به ی جور ، ناوی به
عه ره بی و تاریکی تر به کوردی ، تائه هات پرو گرامی
ئاوهنگه که به جوشش تر هه بوو پارچه به گورانی له
مه ی دانی به ها ر اشاره که ی کولاله لایه ن تیبی موسیقای
باواجی یه وه به یارمه تی کوورسس •••
ووتاری پازتی دیمکرات ، لیژنه ی ناوچه ی کویه
ووتاری خوش هاتن له لایه ن ملاعلی حاجی توفیق وه
ووتاری لیژنه ی سه ر په رشتی ، له لایه ن بویژ کاک
عونی حه بیسه وه

پارچه یه موسیقا - یادی حاجی - شوکت رشید
وتیبی باواجی •••

پارچه یه موسیقاو گورانی ووتم به به ختی خه والو
بروسکه ی یه کیتی قوتابیان ویه کیتی نو سه رانی

فرو که یه کک بی فرو که وان نه فری

« تشارلز فوکس » فرو که وانیک بی بریتانی یه له ته نیشته فرو که که یه وه وه ساوه خه ریکیه تی کاتیک ده زانی فرو که که ی بی فرو که وان دهستی کرد به فرین به ئاسمانا ، فرو که که دوو که سیه ، فرو که وانه که له ده ره وه خه ریکیه سو کانه که ی بوو بی نه وه ی بوری به نرینی دابخا ، فرو که که به م دهست لیدانه که وه ته کارو له فرو که که وه دهستی کرد به بهرز بونه وه فرین ، فرو که وانه که چند هه ولی دایگاتی و خوی تی فریدا به لام نه ی گه یشته فرو که که تانکی بانزینه که ی پرر بوو له بانزین به شی چوار ساعات فرینی تیابوو ، کار به دهستانی فرو که که هه موو هیزی هه وای بریتانیان ئاگدار کرد وه فرو که که یه کی هیلکوپته ریان به دوا دارد که به دوا یه وه بی فرو که که گه یشته سه شاری « یاما » که ژماره ی دانیشتوانی ۲۳۹۷۴ که سه ، فرو که هیلکوپته ره که نه ی گه یشته که فرو که که ۱۱ هه زار پی له نه رزه وه بهرز بووه ، کار به دهستان فرو که که یه کی جه نگیان به دوا دارد وه پریاریان دا نه گه هات و بووه هوی هه ره شه کردن و له ناو بردنی خه لک له و شوینانه دا که دانیشتوانی زوره نه و فرو که جه نگیه که به گورچی هه لی ته کینی به لام فرو که که دوا ی دوو ساعات و نیو فرین که وه ته خواره وه ناو کیلگایه کی سه ربازی و ته قی

سکالا

بو بهرین پاریز گاری سوله یمانی

دانیشتوانی گوندی کانی ماران سکالایان پیشش که کش ده کهن ، داوا له بهرین پاریز گاری سوله یمانی نه کهن که به چاویکی دلسوزانه ته ماشای که م و کوری گونده که یا ن بکا که له دوو و سه د مال زیاتره ، داوا کاریان نه مانه یه :
 ۱ - دروست کردن بنای قوتابخانه
 ۲ - دروست کردن مستوصف
 ۳ - دروست کردن حوز بو خاوینی ئاوی خوار دنه وه

جا برایه تی تکا له بهرین پاریز گاری سلیمانی ده کا که به چاویکی پرر له دلسوزی ته ماشای داوا کاری یه کانیان بکا

بو پیکه نین

● هم رووداوه له ههفته ی رابوردودا له « بافاریا » له دی « سان مانع » روی داوه

کچیکی منال له ته مه نی هه شت سالاندا کوریکیه ۲۱ مانگی له دایکی دزی و بردی له کولانه ی مریشک دا دایناو دهستی کرد به به خیو کردنی به دریزایی روز که شهوی به سهرا هات سه رمای بوو رویشته وه و مناله که ی له کولانه که دا لای مریشکه کان به جی هیشت ، کوره که برسی بوو سهرما کاری لی کرد دهستی کرد به گریان ، به لام تا به یانی مایه وه له به یانی دایکی گوی ی له دهنگی بوو ، له کچه که یان برسی بوچی نه م کورته دزیوه ، ووتی حهز له برا نه که م بو یه دزیم ،

جا تو بلی خوی گه وره مه رامی خوی بداتی

نایاب زانیت

- ۱ - « روبرت فولتن » داهینه‌ری که شتی هه‌له له سالی ۱۸۰۷ز .
- ۲ - « سیروس ماکوریک » داهینه‌ری ئامیری دروینه‌یه له سالی ۱۸۳۱ ز .
- ۳ - « باسی هاو » داهینه‌ری مه‌کینه‌ی درومانه له سالی ۱۸۴۶ ز .
- ۴ - « کسندر غاراهام » داهینه‌ری ته‌له‌فونه له سالی ۱۸۷۶ ز .
- ۵ - « کریستوفر شولز » داهینه‌ری چاپه‌مه‌نی بوو له سالی ۱۸۷۳ ز .
- ۶ - ژماره‌ی دانیشتوانی « لوس انجلوس » له ئەمەریکا ژماره‌ی ناگاته ملایین به‌لام ۱۰ ملیون ئوتوموبیلی تیا به .
- ۷ - گه‌وره‌ترین کتیب‌له‌جیهاندا کتیبی ئەطه‌سه‌ی جغرافی که هولنده ئەم کتیبی دروست کرد له سده‌ی ۱۷دا که مه‌لیک شارل دووه‌م مه‌لیکی انگلتره تا ئیستا پاراستویه‌تی له‌موزه‌خانه‌ی به‌ریتانی ئەم کتیبه دریزی ۶۹/۵ انچ به‌لام پانی ۳۸/۵ انچه .

له عه‌ره‌بی یه‌وه وه‌رگیراوه سلیمانی توانا جلال توفیق

بوئاگاداری

بزوتنه‌وه‌ی سیاسی و روشن بیری
 کورد له نووسینی ماموستا رمزی
 قزاز ژماره‌کانی له ته‌واو بوندایه، نیاز
 وایه بو جاری دووه‌م له‌چاپ بدریته‌وه‌و
 وه‌بکریته‌به عه‌ره‌بی له‌لایه‌ن براده‌ریکه‌وه
 وه‌هه‌روه‌ها ماموستای ناوبراو خه‌ریکی
 ئاماده‌کردن و ته‌واو کردنی په‌رتوکی
 ((بارزانی مصطفی کی‌یه)) باسی
 شورشه‌کانی بارزان وه‌کوماری مه‌هاباد
 وه‌چونی بارزانی بو یه‌کیتی سوقیت
 وه‌شورش‌ی ۱۹۶۱ به‌سه‌روکایه‌تی
 بارزانی به‌دوو‌رو دریزی ده‌کریته .
 چاوه‌ری له‌چاپدانی بکه‌ن .

مه‌لی ژماره

مه‌قه‌ل هه‌شت پیتی ریکه‌ ییزانه
 هه‌ل هینانی ئەو سووک و ئاسانه
 ناوی دی‌یه‌که‌ چه‌شمه‌ندازو به‌رز
 لیوه‌ی دیاره‌ دیمه‌نی سه‌د ته‌رز
 یه‌کو دووه‌می سوودی خه‌رمانه
 سێ و دوو شه‌شیشی مایه‌ی ژبانه
 دانه‌ویله‌یه‌ شه‌ش حه‌وت هه‌شته‌می
 شتی دیرینه‌ هه‌شت حه‌وت شه‌شه‌می
 شه‌ش دووان حه‌وت و هه‌شت بودوو مه‌به‌سته
 یه‌که‌م جی هیزه‌ له‌ شه‌ش و جه‌سته
 دووه‌م کاکله‌یه‌ بو گه‌لی جور به‌ر
 یه‌ک دوو سێ به‌رزه‌ واله‌ژووری سه‌ر
 یه‌کو حه‌وت و هه‌شت هوی زه‌ماوه‌نده
 ئەوی ییزانی کوریک‌ی وه‌ئنده

نووسینی محمد مصطفی کوردی

لهم ژماره يه دا :

- هاوینه ههواره کانمان ئاوه دان کردنه ویهان ئهوی
- رهخنه بو رهخنه *
- ئهوانه ی نامرن *
- نووسینه وهی موسیقا *
- کومونه ی پاريسس —
- پادینانی ق * کوردو ...
- عملیاتیکي سه رنج راکیشه ر *
- فه ره نه نگی ژین — هه لبه ست *
- رهخنه *
- گوشه ی شه هیدان *
- میژووی کوردو کوردستان *
- چیروکی ژماره *
- برایشه تی و خوینده وارانی *
- له دهروونه وه
- روزی هه یه نیسی *
- ژهوزانیت « ماچین » ی — هه لبه ست *
- چه نه سه رنجیک *
- له نهینی سه کانی گه ردون
- بو سه رگ وابه وو *
- ده ربه ی حاجی قادری کویی *
- مه ته لی ژماره *
- ئایا نه زانیت ؟ *

BIRAYETI

GOVAREKÎ SIYASÎY GIŞTÎYE

هه‌و‌نامه‌ی کێب

SLEMANY

دانه‌ی به ~~1974~~